

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

**GOSPODARKA FINANSOWA
JEDNOSTEK SAMORZĄDU
TERYTORYALNEGO
2013**

*FINANCIAL ECONOMY
OF LOCAL GOVERNMENT UNITS
2013*

**OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I SKRÓTÓW
UŻYWANYCH W PUBLIKACJI**
SYMBOLS AND ABBREVIATIONS USED IN PUBLICATION

Znaki umowne
Symbols

Kreska (–)	- zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Kropka (.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
„W tym” „Of which”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Skróty
Abbreviations

tys.	= tysiąc
<i>thous.</i>	<i>thousand</i>
mln	= milion
	<i>million</i>
mld	= miliard
	<i>billion</i>
zł	= złoty
<i>zl</i>	<i>zloty</i>
BDL	Bank Danych Lokalnych GUS <i>Local Data Bank CSO</i>
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych <i>Corporate income tax</i>
GUS	Główny Urząd Statystyczny
CSO	<i>Central Statistical Office</i>
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
<i>LGU</i>	<i>Local government unit</i>
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych <i>Personal income tax</i>
PKB	Produkt krajowy brutto
<i>GDP</i>	<i>Gross domestic product</i>
SFP	Sektor finansów publicznych <i>Public finance sector</i>
UE	Unia Europejska
<i>EU</i>	<i>European Union</i>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing CSO data – please indicate source

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

**GOSPODARKA FINANSOWA
JEDNOSTEK SAMORZĄDU
TERYTORYALNEGO
2013**

*FINANCIAL ECONOMY
OF LOCAL GOVERNMENT UNITS
2013*

Statistical Analyses and Studies

Studia i analizy statystyczne

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

**Główny Urząd Statystyczny, Departament
Studiów Makroekonomicznych i Finansów**
*Central Statistical Office, Macroeconomic
Studies and Finance Department*

kierujący
supervisor

Mirosław Błażej
Dyrektor Departamentu Studiów
Makroekonomicznych i Finansów GUS
*Director of Macroeconomic
Studies and Finance Department CSO*

zespół
team

Katarzyna Gałczyńska
Katarzyna Golik
Krystyna Kobiątka

aneks statystyczny
statistical appendix

Krystyna Kobiątka
Irena Łączyńska (US Radom)

współpraca
cooperation

Emilia Gosińska
Natalia Krześniak
Aleksandra Owczarek
Martyna Szewczyk

Projekt okładki
cover design

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

ISSN 2084-0489

Publikacja dostępna na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>

Publication available on website <http://www.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Główny Urząd Statystyczny przekazuje Państwu publikację pt. *Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2013*. Jej celem jest przedstawienie Czytelnikowi informacji o wykonaniu budżetów różnych szczebli jednostek samorządu terytorialnego. Informacje wykorzystane w publikacji pochodzą ze sprawozdawczości Ministerstwa Finansów oraz z Głównego Urzędu Statystycznego.

W opracowaniu omówiono ogólne zasady gospodarki budżetowej samorządów lokalnych, akcentując zmiany systemowe i legislacyjne wprowadzone w analizowanym okresie. W dalszej części publikacji podano informacje na temat wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem oraz gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw. Dane budżetowe z 2013 r. zostały zaprezentowane na tle wyników osiągniętych w poprzednich okresach sprawozdawczych. Aneks statystyczny, dostępny tylko w wersji elektronicznej (CD i Internet), zawiera szeregi czasowe dochodów, wydatków, wyników, przychodów i rozchodów oraz zobowiązań samorządów lokalnych od 2003 r.

Przekazując Państwu niniejszą publikację zwracam się z uprzejmą prośbą o uwagi, wnioski i sugestie, które będą stanowiły cenną wskazówkę w pracach nad kształtem następnej edycji publikacji.

Dyrektor
Departamentu Studiów
Makroekonomicznych i Finansów

Mirosław Błażej

Warszawa, listopad 2014

PREFACE

The Central Statistical Office presents publication Financial Economy of Local Government Units 2013 on local governments budget outturn of different administrative levels. Data used in this publication were acquired from reports of the Ministry of Finance or come from the CSO Poland statistics.

The publication presents general budgetary rules for local governments and underlines systemic and legal changes that have been introduced during the analyzed period. In following parts there is also quoted important factual and numeric information on the outturn of the local government budgets of different administrative levels, i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships. These data from 2013 are presented in the context of previous reporting periods. The statistical annex, which is available only in digital version (CD and Internet), comprises time series since 2003 of: revenue, expenditure, financial result, income, outgoing and also obligation of local governments.

Any comments and suggestions are very welcomed and will constitute a valuable input for subsequent releases of this publication.

*Director of Macroeconomic Studies and
Finances Department*

Mirosław Błazej

Warsaw, November 2014

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA.....	5
UWAGI OGÓLNE.....	11
I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	14
I.1. LUDNOŚĆ.....	14
I.2. PODSTAWOWE ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	15
I.3. STRUKTURA BUDŻETÓW.....	21
I.4. DOCHODY WŁASNE	22
I.5. DOTACJE OGÓŁEM I SUBWENCJA OGÓLNA	25
<i>I.5.1. Dotacje ogółem</i>	<i>25</i>
<i>I.5.2. Subwencja ogólna</i>	<i>26</i>
II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	31
II.1. DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	32
<i>II.1.1. Dochody własne</i>	<i>34</i>
<i>II.1.2. Dotacje ogółem</i>	<i>36</i>
<i>II.1.3 Subwencja ogólna</i>	<i>38</i>
<i>II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	<i>39</i>
II.2. WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	40
<i>II.2.1. Wydatki ogółem</i>	<i>40</i>
<i>II.2.2 Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	<i>43</i>
II.3. WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	44
II.4. FINANSOWANIE.....	49
II.5. ZADŁUŻENIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	50
III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN	54
III.1. DOCHODY GMIN	54
<i>III.1.1. Dochody własne</i>	<i>56</i>
<i>III.1.2. Dotacje ogółem</i>	<i>58</i>
<i>III.1.3. Subwencja ogólna</i>	<i>60</i>
III.2. WYDATKI GMIN	61
III.3. WYNIK BUDŻETÓW GMIN	64
III.4. FINANSOWANIE.....	67
III.5. ZADŁUŻENIE GMIN	68
IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU	71
IV.1. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU	71
<i>IV.1.1. Dochody własne</i>	<i>72</i>

IV.1.2. Dotacje ogółem	74
IV.1.3. Subwencja ogólna	76
IV.2. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU	77
IV.3. WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU	80
IV.4. FINANSOWANIE	80
IV.5. ZADŁUŻENIE MIAST NA PRAWACH POWIATU	81
V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW	83
V.1. DOCHODY POWIATÓW	83
V.1.1. Dochody własne	84
V.1.2. Dotacje ogółem	85
V.1.3. Subwencja ogólna	87
V.2. WYDATKI POWIATÓW	87
V.3. WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW	89
V.4. FINANSOWANIE	90
V.5. ZADŁUŻENIE POWIATÓW	91
VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW	92
VI.1. DOCHODY WOJEWÓDZTW	92
VI.1.1. Dochody własne	93
VI.1.2. Dotacje ogółem	94
VI.1.3. Subwencja ogólna	96
VI.2. WYDATKI WOJEWÓDZTW	97
VI.3. WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW	99
VI.4. FINANSOWANIE	100
VI.5. ZADŁUŻENIE WOJEWÓDZTW	101
PODSUMOWANIE	102
ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE	104
ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS	109
SPIS TABLIC	116
SPIS WYKRESÓW	118

CONTENTS

Page

PREFACE	5
GENERAL REMARKS	11
I. LEGAL BASIS AND CONDITIONS OF LOCAL GOVERNEMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY	14
I.1. POPULATION	14
I.2. BASIC REGULATIONS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY	15
I.3. BUDGETS' STRUCTURE	21
I.4. OWN REVENUE	22
I.5. GRANTS AND SUBVENTION.....	25
I.5.1 Grants	25
I.5.2. Subvention	26
II. LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY	31
II.1. LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE	32
II.1.1. Own Revenue.....	34
II.1.2. Grants	36
II.1.3. Subvention	38
II.1.4. European Union Funds	39
II.2. LOCAL GOVERNMENT UNITS' EXPENDITURE	40
II.2.1. Expenditure	40
II.2.2. Expenditure of Local Government Units' on Funding and Co-funding of EU Projects and Programmes	43
II.3. LOCAL GOVERNMENT UNITS' BUDGETARY RESULT	44
II.4. FINANCING	49
II.5. LOCAL GOVERNMENT UNITS' INDEBTEDNESS	50
III. GMINA' FINANACIAL ECONOMY	54
III.1. GMINAS' REVENUE.....	54
III.1.1. Own Revenue	56
III.1.2. Grants	58
III.1.3. Subvention	60
III.2. GMINAS' EXPENDITURE	61
III.3. GMINAS' BUDGETARY RESULT	64
III.4. FINANCING	67
III.5. GMINAS' INDEBTEDNESS	68
IV. CITIES WITH POWIAT STATUS' FINANCIAL ECONOMY	71
IV.1. CITIES WITH POWIAT STATUS' REVENUES	71

IV.1.1. Own Revenue.....	72
IV.1.2. Grants	74
IV.1.3. Subvention	76
IV.2. CITIES WITH POWIAT STATUS' EXPENDITURE	77
IV.3. CITIES WITH POWIAT STATUS' BUDGETARY RESULT	80
IV.4. FINANCING.....	80
IV.5. CITIES WITH POWIAT STATUS' INDEBTEDNESS	81
V. POWIATS' FINANCIAL ECONOMY	83
V.1. POWIATS' REVENUE.....	83
V.1.1. Own Revenue.....	84
V.1.2. Grants	85
V.1.3. Subvention	87
V.2. POWIATS' EXPENDITURE	87
V.3. POWIATS' BUDGETARY RESULT	89
V.4. FINANCING	90
V.5. POWIATS' INDEBTEDNESS	91
VI. VOIVODSHIPS' FINANCIAL ECONOMY	92
VI.1. VOIVODSHIPS' REVENUE	92
VI.1.1. Own Revenue	93
VI.1.2. Grants	94
VI.1.3. Subvention	96
VI.2. VOIVODSHIPS' EXPENDITURES	97
VI.3. VOIVODSHIPS' BUDGETARY RESULT	99
VI.4. FINANCING.....	100
VI.5. VOIVODSHIPS' INDEBTEDNESS	101
SUMMARY	102
APPENDIX – LEGAL ACTS	104
STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT	109
LIST OF TABLES.....	116
LIST OF CHARTS	118

UWAGI OGÓLNE

1. Dane z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowane w niniejszej publikacji oraz w aneksie statystycznym pochodzą z następujących sprawozdań wprowadzonych rozporządzeniami Ministra Finansów:

- Rb-27S – roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-28S – roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-NDS – kwartalne sprawozdanie o nadwyżce/deficycie jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-Z – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń;
- Rb-30¹ – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych;
- Rb-30S – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych;
- Rb-31² – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych gospodarstw pomocniczych;
- Rb-32³ – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych środków specjalnych;
- Rb-33⁴ – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej;
- Rb-34⁵ – kwartalne sprawozdanie z wykonania planów finansowych dochodów własnych jednostek budżetowych i wydatków nimi finansowanych;
- Rb-34S – roczne sprawozdanie z wykonania dochodów i wydatków na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

Dane za 2013 r. zostały zebrane na sprawozdaniach budżetowych według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2010 Nr 20, poz. 103) oraz w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. 2010 Nr 43, poz. 247). Zgodnie z ww. przepisami jednostki samorządu terytorialnego sporządzają i przekazują do Ministerstwa Finansów, raz na kwartał, sprawozdania z wykonania planów dochodów i wydatków budżetowych w pełnej szczegółowości, tj. dział, rozdział, paragraf; sprawozdania o nadwyżce/deficycie budżetowym, sprawozdania o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń. W 2013 r. po raz pierwszy wprowadzono jednolitą formę dokumentu elektronicznego do przekazywania danych zawartych w wieloletnich prognozach finansowych, sporządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wprowadzenie tej regulacji przyczyniło się do usprawnienia przekazywania danych przez jednostki samorządu terytorialnego do regionalnych izb obrachunkowych i przez regionalne izby obrachunkowe do Ministerstwa Finansów.

Dane za 2013 r. prezentowane w niniejszej publikacji opracowano na podstawie bazy danych Ministerstwa Finansów, według stanu na dzień 28 marca 2014 r. Dane te obejmują jednostki

¹ Sprawozdanie już nie funkcjonuje. Dotyczy danych archiwalnych.

² j.w.

³ j.w.

⁴ j.w.

⁵ j.w.

budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe (działające na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) oraz rachunki dochodów i wydatków, o których mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

Występujące w powyższych sprawozdaniach kategorie budżetowe grupowane są według aktualnej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, a grupowania analityczne nawiązują do grupowań stosowanych przez Ministerstwo Finansów w *Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r.; Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego*. **Dane dla sektora JST prezentowane są w ujęciu nieskonsolidowanym.**

2. Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 885, z późn. zm.)*, zmieniająca zasady gospodarki budżetowej jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z tą ustawą wydzielono w budżecie państwa odrębną część pod nazwą **budżet środków europejskich**, obejmującą środki przeznaczone na realizację programów operacyjnych w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich oraz wprowadzono pojęcie płatności w ramach budżetu środków europejskich. Wprowadzono również nową kategorię dotacji celowych, o której mowa w art. 127 ust. 2 ustawy⁶, likwidując dotacje rozwojowe.
3. Ustawa ta wprowadziła także **nowe formy organizacyjno-prawne** gospodarki pozabudżetowej jednostek samorządu terytorialnego tj.: instytucje gospodarki budżetowej, samorządowe zakłady budżetowe. *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych* określiły, że do 31 grudnia 2010 r. zakończeniu ulegnie likwidacja m.in. państwowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych, gospodarstw pomocniczych gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych oraz gminnych, powiatowych i wojewódzkich zakładów budżetowych prowadzących działalność w zakresie innym, niż określony w nowej ustawie o finansach publicznych. Na podstawie *ustawy z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2009 Nr 215, poz. 1664)*, która weszła w życie 1 stycznia 2010 r., wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej stały się samorządowymi osobami prawnymi.

⁶ Dotacje te stanowią środki przeznaczone na: 1) realizację programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 pkt 6, wydatkowane przez podmioty realizujące te programy, inne niż państwowe jednostki budżetowe; 2) realizację projektów pomocy technicznej finansowanych z udziałem środków europejskich i środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b; 3) finansowanie lub dofinansowanie zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty ze środków przekazywanych przez jednostki, o których mowa w art. 9 pkt 5, 7 i 14; 4) realizację programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. c i d; 5) współfinansowanie realizacji programów finansowanych z udziałem środków europejskich; 6) wyprzedzające finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej, o którym mowa w odrębnych przepisach, w części podlegającej refundacji ze środków Unii Europejskiej.

4. Kategoria **dotacji §§ 200 i 620** obejmuje dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (por. pkt 2). Kategoria ta zastąpiła dotacje rozwojowe, jakie były ujęte w 2009 r. w ramach dochodów JST. Było to związane ze zmianą przepisów w zakresie finansowania i współfinansowania programów i projektów z udziałem środków europejskich. Do 31 grudnia 2009 r. dotacje rozwojowe przekazywano bezpośrednio na rachunki budżetów samorządów województw, które następnie przekazywały je niższemu szczeblom. Od początku 2010 r. samorządy otrzymują środki europejskie w formie płatności bezpośrednio z budżetu środków europejskich (za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego), zaś środki stanowiące współfinansowanie krajowe – w formie dotacji celowych.
5. Z mocą obowiązywania od dnia 1 stycznia 2013 r. (z wyjątkiem §1 pkt 4 lit. a w zakresie § 220 oraz lit. b, e, k i n, które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2014 r.) weszło w życie *rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 lutego 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych*. W myśl tego dokumentu wprowadzono m.in. następujące zmiany:
- w załączniku nr 3 do rozporządzenia – Klasyfikacja paragrafów dochodów, przychodów i środków (z objaśnieniami) dodano **§ 204 Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej finansowanych w całości przez budżet państwa w ramach programów rządowych;**
 - w załączniku nr 4 do rozporządzenia – Klasyfikacja paragrafów wydatków i środków (z objaśnieniami) dodano do kategorii *Świadczenia na rzecz osób fizycznych* **§ 320 Rezerwy**, a do kategorii *Wydatki bieżące jednostek budżetowych* dodano **§ 488 Pokrycie przejętych zobowiązań po likwidowanym instytucie badawczym** oraz **§ 489 Pokrycie przejętych zobowiązań po likwidowanych i przekształcanych jednostkach zaliczanych do sektora finansów publicznych.**

I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zgodnie z podziałem administracyjnym kraju w 2013 r. funkcjonowało 16 województw, 314 powiatów oraz 2479 gmin. Wśród gmin wyróżnia się 306 gmin miejskich, obejmujących miasta, w tym 66⁷ miast na prawach powiatu, 602 gminy miejsko-wiejskie obejmujące miasto wraz z otaczającym je obszarem wiejskim oraz 1 571 gmin wiejskich obejmujących tereny wiejskie.

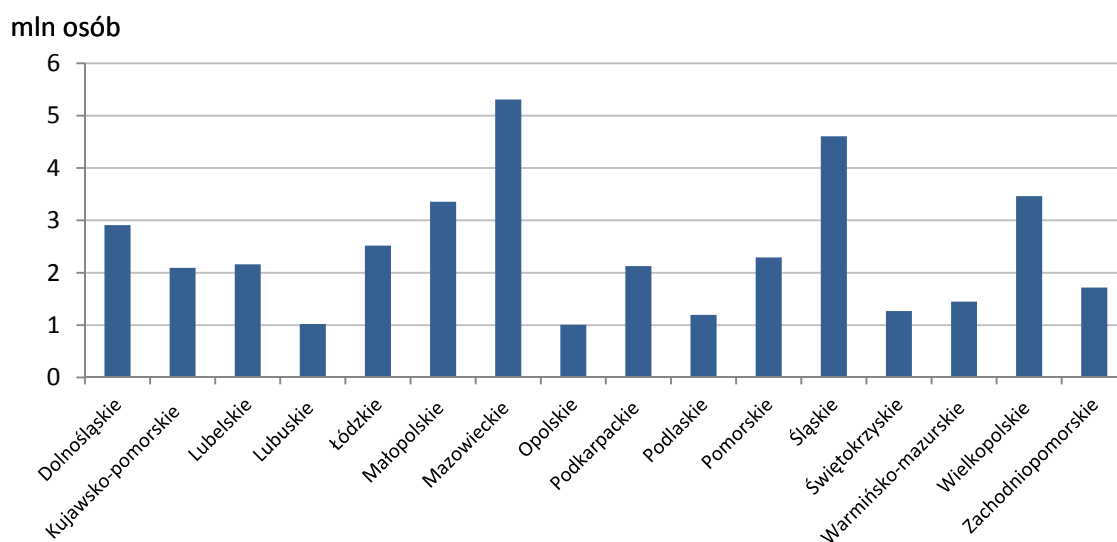
I.1. LUDNOŚĆ

W dniu 30 czerwca 2013 r. Polskę zamieszkiwało 38 502 tys. osób. W gminach miejskich mieszkało 48,6% tej populacji (tj. 18 726 tys. osób), w tym w miastach na prawach powiatu zamieszkiwało 32,9% (tj. 12 673 tys. osób). Na gminy wiejskie przypadało 28,5% ludności (tj. 10 974 tys. osób), a 22,9% (tj. 8 803 tys. osób) zamieszkiwało gminy miejsko-wiejskie.

Najwięcej osób mieszkało w województwie mazowieckim (5 307 tys.) i śląskim (4 606 tys.), a najmniej w województwie opolskim (1 007 tys.) i lubuskim (1 022 tys.).

Wykres 1. Ludność Polski według województw w 2013 r.

Stan w dniu 30 czerwca

Źródło: w oparciu o dane z publikacji GUS, *Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 30 VI 2013 r.*

⁷ Z dniem 1 stycznia 2013 r., na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie przywrócenia miastu Wałbrzych statusu miasta na prawach powiatu oraz ustalenia granic powiatu wałbrzyskiego, liczba miast na prawach powiatu wzrosła o 1 do 66.

Tabl. 1. Ludność Polski według województw i typów gmin w 2013 r.

Stan w dniu 30 VI

Województwa	Gminy ogółem	Gminy miejskie		Gminy miejsko-wiejskie	Gminy wiejskie
		razem	w tym miasta na prawach powiatu		
w tysiącach					
P O L S K A	38 502	18 726	12 673	8 803	10 974
Dolnośląskie	2 911	1 624	934	732	555
Kujawsko-Pomorskie.....	2 094	1 010	777	482	602
Lubelskie	2 161	877	536	241	1 042
Lubuskie	1 022	390	244	412	221
Łódzkie	2 518	1 399	840	385	734
Małopolskie	3 357	1 170	955	996	1 191
Mazowieckie	5 307	2 940	2 190	857	1 510
Opolskie	1 007	222	121	540	245
Podkarpackie	2 129	702	342	511	916
Podlaskie	1 196	595	427	243	358
Pomorskie	2 292	1 355	842	289	649
Śląskie	4 606	3 377	2 612	370	860
Świętokrzyskie	1 270	397	200	382	492
Warmińsko-Mazurskie.....	1 448	636	298	396	416
Wielkopolskie	3 463	1 223	796	1 349	891
Zachodniopomorskie	1 720	811	559	617	292

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

I.2. PODSTAWOWE ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Podstawą prawną gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego jest **uchwała budżetowa**. Budżet JST określa dochody i wydatki oraz przychody i rozchody tej jednostki. Budżet uchwalany jest na rok budżetowy zaczynający się z dniem 1 stycznia, a kończący 31 grudnia danego roku. Z punktu widzenia gospodarki finansowej można wyróżnić cztery rodzaje JST: gminę, miasto na prawach powiatu, powiat i województwo. Miasto na prawach powiatu sporządza jeden budżet, ale w uchwale budżetowej określana jest odrębnie część dotycząca budżetu gminy i część odnosząca się do budżetu powiatu.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, nie później niż 30 czerwca roku następującego po roku budżetowym, podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla zarządu. Uchwała ta zostaje podjęta po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdaniem finansowym, opinią z badania sprawozdania finansowego, opinią regionalnej izby obrachunkowej, informacją o stanie mienia jednostki samorządu terytorialnego, a także stanowiskiem komisji rewizyjnej. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może żądać także przedłożenia przez zarząd jednostki dodatkowych wyjaśnień odnoszących się do sprawozdania z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdania finansowego.

Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 885, z późn. zm.)*, zastępująca dotychczasową *ustawę*

z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2005 Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.). Nowa ustawa usystematyzowała przepisy dotyczące uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego, wskazując, że składa się ona z budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz załączników⁸. Ustawa ta wprowadziła również elementy długookresowej perspektywy prowadzenia gospodarki finansowej JST poprzez obowiązek opracowania **wieloletniej prognozy finansowej**, która opracowywana jest na okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat⁹. Umożliwia to, opracowanie przez Ministra Finansów czteroletniej strategii zarządzania długiem Skarbu Państwa oraz oddziaływania na państwowy dług publiczny. W wykazie przedsięwzięć wieloletnich, jednostki samorządu terytorialnego ujmują wieloletnie programy, projekty lub zadania, w tym związane z programami finansowanymi z udziałem środków unijnych oraz umowami o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszły w życie szczególne zasady rachunkowości w układzie zadaniowym JST (art. 40 ust. 3 pkt. 2, art. 41 ust. 4 oraz art. 142 pkt 11) oraz regulacje dotyczące sprawowania przez Ministra Finansów ogólnej kontroli efektywności i skuteczności realizacji budżetu w układzie zadaniowym (art. 174 pkt 2), a także sprawowania nadzoru i kontroli przez dysponentów części budżetowych w zakresie efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów (art. 175 ust. 1, pkt 4).

Reguły fiskalne dla jednostek samorządu terytorialnego

Do końca 2013 r. na procesy budżetowe JST wpływały trzy reguły fiskalne: zasada zrównoważenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego w części bieżącej, określona w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, limit zadłużenia JST oraz limit wydatków na obsługę zadłużenia określone w *ustawie z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych*.

Zasada zrównoważenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego w części bieżącej miała zastosowanie po raz pierwszy w 2011 r. W myśl tej zasady organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki, wynikające z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek z lat ubiegłych¹⁰. **Limit zadłużenia JST**, którego nie można przekroczyć w poszczególnych kwartałach¹¹, wynosi 60% dochodów. Ustawowa granica nie obejmuje jednak zobowiązań powstałych w związku z realizacją programów i projektów finansowych z udziałem środków unijnych. Natomiast **wydatki na obsługę zadłużenia** nie mogą być większe niż 15% dochodów¹².

Od 2014 r. obowiązują nowe zasady ograniczania zadłużenia, określone w art. 243 *ustawy o finansach publicznych*¹³. W myśl tych zapisów jednostka nie będzie mogła uchwalić budżetu,

⁸ Zgodnie z art. 214 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w załącznikach do uchwały budżetowej zamieszcza się: zestawienie planowanych kwot dotacji udzielanych z budżetu JST, plan dochodów rachunku dochodów samorządowych jednostek budżetowych prowadzących działalność określoną w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), plany przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

⁹ Nie krócej jednak niż na okres na jaki przyjęto limity wydatków, o których mowa w art. 226 ust. 3 pkt 4 ustawy o finansach publicznych. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

¹⁰ W przypadku realizacji zadań bieżących ze środków UE i EFTA wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące, powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki związane z realizacją wydatków bieżących z udziałem środków UE i EFTA z lat ubiegłych.

¹¹ Wskaźnik zadłużenia (tzn. relacja zobowiązań do dochodów) w pierwszym, drugim, trzecim kwartale odnosi się do dochodów planowanych, w czwartym zaś – do wykonanych w danym roku.

¹² Jeśli państwowy dług publiczny przekroczy 55% PKB, relacja ta obniżana jest do 12%.

¹³ Na mocy ustawy z dnia 8 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw złagodzona została tzw. reguła Indywidualnego Wskaźnika Zadłużenia.

którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym wydatków na obsługę zadłużenia do planowanych dochodów ogółem budżetu przekroczy średnią arytmetyczną z obliczonych dla ostatnich trzech lat relacji jej dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu.

Ustawa opisuje tę relację następującym wzorem:

$$\left(\frac{R + O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1} + Sm_{n-1} - Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2} + Sm_{n-2} - Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3} + Sm_{n-3} - Wb_{n-3}}{D_{n-3}}\right)$$

Gdzie użyte symbole oznaczają:

R – planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 ustawy o finansach publicznych oraz art. 90, oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90;

O – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji;

D – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym;

Db – dochody bieżące;

Sm – dochody ze sprzedaży majątku;

Wb – wydatki bieżące;

n – rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-1 – rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-2 – rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata;

n-3 – rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

Ze względu na oparcie wymienionych relacji na danych historycznych, zapis, choć obowiązuje od 2014 r., wpływał na gospodarkę finansową JST już od 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *ustawy o finansach publicznych*.

Na gospodarkę finansową jednostek samorządu terytorialnego w 2013 r. miała także wpływ znowelizowana *ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013, poz. 1399)*. Zgodnie z przepisami tej ustawy, poza obowiązkiem gospodarowania odpadami, gminy zostały zobowiązane do określenia w drodze uchwały górnych stawek opłat wnoszonych przez właścicieli nieruchomości za gospodarowanie odpadami. Opłaty te stanowią dochód gminy.

Zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2010 Nr 80, poz. 526, z późn. zm.)*, dochód JST mogą stanowić także środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Na mocy *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.)* JST mogą również uzyskać środki z budżetu państwa na dofinansowanie ich wkładu własnego, wymaganego przy realizacji projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. W 2013 r. realizowano projekty z udziałem środków UE finansowane w ramach okresu programowania na lata 2007–2013, w tym w ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych oraz programów krajowych: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

Od 2010 r. środki przeznaczone na realizację programów operacyjnych w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich przekazywane są JST w formie **płatności**, a część środków odpowiadająca wkładowi krajowemu jest przekazywana w formie **dotacji celowych**. Dofinansowanie dokonywane od 1 stycznia 2010 r. w tych dwóch formach (w niniejszej publikacji dla obu stosowane jest określenie dotacji §§ 200 i 620¹⁴) zobowiązywało beneficjenta do wydatkowania i rozliczania się w trybie przewidzianym dla danej formy wypłaty.

W nowej *ustawie o finansach publicznych* wyodrębniono również dotacje celowe na zadania bieżące finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 2 i 3¹⁵, otrzymywane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego przez samorządowy zakład budżetowy oraz dotacje z budżetu państwa dla gmin uzdrowiskowych.

Aktualna *ustawa o finansach publicznych* umożliwiła tworzenie na szerszą skalę **rezerw celowych** w celu uelastycznienia gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego. Dotychczas rezerwy celowe w ramach budżetów JST mogły być tworzone na wydatki, dla których przyporządkowanie według pozycji klasyfikacji budżetowej nie mogło być dokonane w okresie opracowywania budżetu JST. Obecnie rezerwy celowe mogą być tworzone dodatkowo na wydatki JST związane z realizacją programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), a także, gdy stanowią tak odrębne ustawy. Rezerwy celowe na wydatki związane z realizacją wymienionych programów, w odróżnieniu od pozostałych rezerw celowych, nie podlegają ograniczeniu wielkości do wysokości 5% wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Zmniejszono także potencjalny zakres wydatków niewygasających poprzez wprowadzenie możliwości ich ustalenia jedynie dla wydatków związanych z realizacją umów w sprawie zamówień publicznych oraz umów, które zostaną zawarte w wyniku zakończonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Na mocy *ustawy z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. 2009 Nr 52, poz. 420)* wprowadzono od 2010 r. możliwość wyodrębniania (decyzją rady gminy) w budżecie gminy środków stanowiących **fundusz sołecki**. Zgodnie z delegacją ustawową zawartą w art. 2 ust. 9 *ustawy o funduszu sołeckim* zostało wydane przez Ministra Finansów *rozporządzenie z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie trybu zwrotu wydatków gmin wykonywanych w ramach funduszu sołeckiego (Dz. U. 2010 Nr 21, poz. 106)*. W 2011 r. po raz pierwszy dokonano zwrotu z budżetu państwa wydatków poniesionych w 2010 r. przez poszczególne gminy w ramach tego funduszu. Rok 2013 był czwartym rokiem z kolei, w którym rady gmin mogły decydować o wyodrębnieniu w budżecie środków na ten fundusz. Zgodnie z obowiązującym prawem, część zrealizowanych w 2013 r. wydatków z funduszu sołeckiego może być zwrócona gminie przez budżet państwa, jako dotacje celowe w następnym roku, tj. 2014.

¹⁴ Patrz: Uwagi ogólne.

¹⁵ Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu, a także inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi.

Tabl. 2. Wydatki zrealizowane przez JST w ramach funduszu sołeckiego

Lata	Wydatki				Udział wydatków funduszu sołeckiego w wydatkach ogółem w %
	ogółem		zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego		
	liczba jednostek	kwota w mln zł	liczba jednostek	kwota w mln zł	
JST RAZEM					
2010.....	2 809	177 766,2	994	167,8	0,1
2011.....	2 809	181 594,7	1 103	205,3	0,1
2012.....	2 809	180 459,3	1 140	233,1	0,1
2013.....	2 809	183 838,6	1 169	250,0	0,1
GMINY RAZEM					
2010.....	2 414	79 740,6	993	167,8	0,2
2011.....	2 414	79 686,9	1 102	205,3	0,3
2012.....	2 414	78 491,4	1 140	233,1	0,3
2013.....	2 413	79 442,5	1 169	250,0	0,3
GMINY MIEJSKIE ^a					
2010.....	241	17 984,2	2	0,0	0,0
2011.....	241	18 049,7	4	0,1	0,0
2012.....	241	17 853,6	4	0,3	0,0
2013.....	240	17 639,2	5	0,3	0,0
GMINY WIEJSKIE					
2010.....	1 576	35 301,6	650	107,2	0,3
2011.....	1 571	34 976,5	719	128,8	0,4
2012.....	1 571	34 191,5	751	149,7	0,4
2013.....	1 571	35 028,6	771	160,1	0,5
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
2010.....	597	26 454,8	341	60,6	0,2
2011.....	602	26 660,7	379	76,4	0,3
2012.....	602	26 446,3	385	83,2	0,3
2013.....	602	26 774,7	393	89,6	0,3
MIASTA NA PRAWACH POWIATU					
2010.....	65	58 954,1	1	0,0	0,0
2011.....	65	61 510,5	1	0,1	0,0
2012.....	65	63 730,8	-	-	-
2013.....	66	64 952,6	-	-	-

a Bez gmin miejskich na prawach powiatu.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Zgodnie z ustawą *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych* samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w *ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.)* od dnia 1 stycznia 2011 r. mogły gromadzić na wydzielonym rachunku dochody określone w uchwale przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego. Rok 2013 był więc trzecim rokiem, w którym jednostki samorządu terytorialnego mogły realizować zadania przy pomocy tej formy gospodarowania środkami publicznymi.

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. 2011 Nr 112, poz. 654) wprowadziła nowe mechanizmy przekształcania lub likwidacji samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Począwszy od 2012 r., w przypadku uzyskania przez SP ZOZ ujemnego wyniku finansowego, jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane pokryć deficyt z własnego budżetu lub przekształcić, bądź zlikwidować SP ZOZ.

Z dniem 1 stycznia 2013 r. weszła w życie *ustawa z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. 2012, poz. 1456)*. Regulacje zawarte w tej ustawie wprowadziły – dla JST, które przekształcają samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej i planują spłatę ich zobowiązań z tego tytułu – czasowe preferencje dotyczące zarówno zasady zrównoważenia części bieżącej budżetu jednostki samorządu terytorialnego, indywidualnego limitu spłaty zobowiązań, jak i limitu zadłużenia wynoszącego 60% dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

Ustawa o finansach publicznych reguluje funkcjonowanie podmiotów gospodarki budżetowej JST, jakimi są jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe. **Jednostki budżetowe** to jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych nieposiadające osobowości prawnej, które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Jednostka budżetowa działa na podstawie statutu określającego w szczególności jej nazwę, siedzibę i przedmiot działalności. Podstawą gospodarki finansowej jednostki budżetowej jest plan dochodów i wydatków.

Samorządowy zakład budżetowy odpłatnie wykonuje zadania, pokrywając koszty swojej działalności z przychodów własnych, które mogą być powiększone o dotacje otrzymane z budżetu JST. Samorządowy zakład budżetowy może wykonywać zadania własne jednostki samorządu terytorialnego w zakresie: gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi, dróg, ulic, mostów, placów, organizacji ruchu drogowego, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, lokalnego transportu zbiorowego, targowisk i hal targowych, cmentarzy, zieleni gminnej i zadrzewień, kultury fizycznej i sportu (w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych), pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, utrzymywania gatunków egzotycznych i krajowych zwierząt, w tym prowadzenia hodowli zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Podstawą gospodarki finansowej samorządowego zakładu budżetowego jest roczny plan finansowy obejmujący przychody (w tym dotacje z budżetu JST), koszty i inne obciążenia, stan środków obrotowych, stan należności i zobowiązań na początek i koniec okresu oraz rozliczenia z budżetem jednostki samorządu terytorialnego. W przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i kosztów, w planie finansowym samorządowego zakładu budżetowego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku, pod warunkiem, że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, ani zwiększenia dotacji z budżetu JST.

Samorządowy zakład budżetowy wpłaca do budżetu jednostki samorządu terytorialnego ustaloną na koniec okresu sprawozdawczego nadwyżkę środków obrotowych chyba, że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego postanowi inaczej.

Tabl. 3. Samorządowe zakłady budżetowe

Lata	Liczba gmin		Udział w liczbie gmin ogółem w %
	ogółem ^a	w tym z samorządowymi zakładami budżetowymi	
	w sztukach		
2010	2 479	903	37,4
2011	2 479	995	41,2
2012	2 479	1 031	42,7
2013	2 479	849	35,2

a łącznie z gminami miejskimi o statusie miasta na prawach powiatu, których było 65, a od 2013 r. jest 66.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Ustawa o finansach publicznych odnosi się także do funkcjonowania takich podmiotów, jak **samorządowe instytucje kultury** oraz **samorządowe osoby prawne**¹⁶, tworzonych na podstawie odrębnych ustaw. Podstawą gospodarki samorządowych osób prawnych są plany finansowe, wyodrębniające m.in. przychody, dotacje, koszty, środki na wydatki majątkowe oraz środki przyznane innym podmiotom.

I.3. STRUKTURA BUDŻETÓW

Dochody i wydatki budżetowe grupowane są zgodnie z zasadami określonymi w *ustawie o finansach publicznych* według działów i rozdziałów (określających rodzaj działalności) oraz według paragrafów (określających rodzaj dochodu lub wydatku). Sposób grupowania dochodów i wydatków systematyzuje *rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2010 Nr 38, poz. 207 z późn. zm.)*. Dochody grupowane są według rodzaju ich źródeł, a wydatki według szczegółowego ich przeznaczenia. Dochody i wydatki dzieli się na majątkowe i bieżące. **Dochody majątkowe** obejmują: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku, dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Do **wydatków majątkowych** zaliczane są: wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne, wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego. **Dochody bieżące (wydatki bieżące)** są różnicą pomiędzy dochodami ogółem (wydatkami ogółem) a dochodami majątkowymi (wydatkami majątkowymi).

Zgodnie z art. 236 *ustawy o finansach publicznych* w planie wydatków bieżących budżetu JST wyodrębniane są m.in.: wynagrodzenia i składki od nich naliczane, wydatki związane z realizacją zadań statutowych jednostek budżetowych, dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez JST, obsługę długu JST oraz wydatki na programy finansowane z udziałem środków z budżetu UE oraz pozostałych środków ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2010 Nr 80, poz. 526, z późn. zm.) określa źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów, a także zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa. Na dochody JST składają się: dochody własne, dotacje oraz subwencja ogólna. Składowe poszczególnych elementów opisane są w kolejnych rozdziałach.

¹⁶ Z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

I.4. DOCHODY WŁASNE

Dochody własne, obok dotacji celowych i subwencji ogólnej są składową dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

W 2013 r. źródłami **dochodów własnych gmin** były:

- wpływy z podatków: od nieruchomości; rolnego; leśnego; od środków transportowych; dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej; od spadków i darowizn; od czynności cywilnoprawnych;
- wpływy z opłat: skarbowej; targowej; miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów; eksploatacyjnej (w części określonej oddzielnymi przepisami); innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku gminy;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

Źródłami **dochodów własnych powiatu** były:

- wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dochody uzyskiwane przez powiatowe jednostki budżetowe oraz wpłaty od powiatowych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku powiatu;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz powiatu;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez powiat, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody powiatu;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych powiatu, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne powiatowi na podstawie odrębnych przepisów.

Źródłami **dochodów własnych województwa** były:

- dochody uzyskiwane przez wojewódzkie jednostki budżetowe oraz wpłaty od wojewódzkich zakładów budżetowych;
- dochody z majątku województwa;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz województwa;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez województwo, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody województwa;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych województwa, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne województwu na podstawie odrębnych przepisów.

W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Na poziom dochodów własnych mają wpływ decyzje właściwych organów samorządowych. Ze sprawozdań budżetowych za 2013 r. wynika, że na skutek obniżenia górnych stawek podatków, udzielenia ulg i zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) oraz podjęcia decyzji o umorzeniu, rozłożeniu na raty i odroczeniu terminu płatności, do budżetów gmin nie wpłynęła kwota 4 013,3 mln zł, co stanowiło 5,0% dochodów ogółem gmin, a w odniesieniu do dochodów własnych gmin 10,4%.

Do budżetów miast na prawach powiatu z tego tytułu nie wpłynęła kwota 679,5 mln zł, co stanowiło 1,1% ich dochodu ogółem, a w odniesieniu do dochodów własnych 1,7%.

Łącznie do budżetów gmin i miast na prawach powiatu nie wpłynęła kwota 4 692,8 mln zł, co stanowiło 2,6% dochodów ogółem JST, a w odniesieniu do dochodów własnych 5,1%. W porównaniu do 2012 r. był to wzrost o 262,4 mln zł, tj. o 5,9%.

W strukturze dochodów własnych JST znaczącą wielkość stanowią udziały we wpływach z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)**¹⁷. W 2013 r. była to kwota 32 460,8 mln zł, stanowiąca 35,4% dochodów własnych JST.

Wskaźniki udziałów jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz od osób prawnych (CIT) określone są w art. 4-6 *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*.

¹⁷ Jest to część dochodu z podatku, którą ustala się mnożąc ogólną kwotę wpływów z podatku PIT przez wskaźnik równy udziałowi należnego (w roku poprzedzającym rok bazowy) podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze gminy, powiatu, miasta na prawach powiatu, województwa. Analogicznie ustala się kwotę udziału jednostki JST we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), z tym że brana jest pod uwagę lokalizacja zakładu.

Tabl. 4. Wskaźniki udziałów JST we wpływach z podatku dochodowego

Podatek dochodowy	Gminy	Powiaty	Województwa
	w procentach		
PIT	39,34	10,25	1,60
CIT	6,71	1,40	14,75

Źródło: Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 89 ustawy, udział gmin we wpływach z PIT zmniejsza się o liczbę punktów procentowych odpowiadających iloczynowi 3,81 p. proc. i obliczonego dla całego kraju wskaźnika. Wskaźnik ten ustala się dzieląc liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r. do domów pomocy społecznej, według stanu na dzień 30 czerwca roku bazowego, przez liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r., według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. Zgodnie z powyższym wyliczeniem w 2013 r. wielkość udziału gmin we wpływach z PIT ostatecznie wyniosła 37,42%. Wskaźnik udziału wszystkich szczebli JST we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) nie zmienił się w porównaniu z 2012 r. W 2013 r. ustalona wielkość udziałów budżetów JST wszystkich szczebli we wpływach z podatków dochodowych PIT i CIT wyniosła odpowiednio 49,27% i 22,86%.

Tabl. 5. Wskaźnik udziału budżetów JST we wpływach z PIT i CIT

Wyszczególnienie		Ogółem	Gminy	Powiaty	Województwa
		w procentach			
2009	PIT	48,57	36,72	10,25	1,60
	CIT	22,11	6,71	1,40	14,00
2010	PIT	48,79	36,94	10,25	1,60
	CIT	22,86	6,71	1,40	14,75
2011	PIT	48,97	37,12	10,25	1,60
	CIT	22,86	6,71	1,40	14,75
2012	PIT	49,11	37,26	10,25	1,60
	CIT	22,86	6,71	1,40	14,75
2013	PIT	49,27	37,42	10,25	1,60
	CIT	22,86	6,71	1,40	14,75

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

I.5. DOTACJE OGÓŁEM I SUBWENCJA OGÓLNA

I.5.1. Dotacje ogółem

Dotacje ogółem obejmują **dotacje celowe** oraz **dotacje §§ 200 i 620¹⁸**, tj. dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich¹⁹. Zgodnie z *ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, dochodami JST mogą być, między innymi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W świetle *ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, istnieje również możliwość uzyskania przez JST dofinansowania, wymaganego przy realizacji projektów finansowanych z udziałem środków unijnych, ich wkładu własnego ze środków budżetu państwa.

W 2013 r. przekazane zostały następujące grupy dotacji celowych:

- z budżetu państwa:
 - na zadania własne (w tym dla gmin uzdrowiskowych oraz § 204 dla gmin i miast na prawach powiatu);
 - na zadania z zakresu administracji rządowej;
 - na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej;
- na zadania realizowane na podstawie porozumień JST;
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań;
- otrzymane z państwowych funduszy celowych.

Dotacje celowe z budżetu państwa mogą być udzielane do wysokości 50% planowanych wydatków JST na realizację danego zadania²⁰. JST realizująca zadania z zakresu administracji rządowej, na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej, otrzymuje od tych organów dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia.

Zgodnie z art. 42 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* JST mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych:

- objętych kontraktem wojewódzkim, o którym mowa w przepisach o rozwoju regionalnym;
- z zakresu zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych;
- związanych z inicjatywami wspierania edukacji na obszarach wiejskich, w tym na stypendia i pomoc materialną dla młodzieży wiejskiej;
- związanych z wdrażaniem reformy systemu oświaty, wyrównywaniem szans edukacyjnych oraz zapewnianiem kształcenia praktycznego;
- realizowanych w celu zagospodarowania nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej i przekazanych jednostce samorządu terytorialnego na podstawie przepisów *ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. 1994 Nr 79, poz. 363, z późn. zm.):*
 - związanych z budową i remontami obiektów sportowych oraz rozwijaniem sportu, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, a także sportu osób niepełnosprawnych;

¹⁸ Paragrafy odnoszą się do klasyfikacji budżetowej.

¹⁹ W grupie dotacji §§ 200 i 620 dla JST ujęto również dotacje rozwojowe przekazane do dnia 31 grudnia 2010 r. i podlegające rozliczeniu w 2013 r.

²⁰ Z zastrzeżeniem: o ile przepisy odrębne od zawartych w *ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* nie stanowią inaczej.

- w zakresie przebudowy, budowy lub remontów dróg powiatowych i gminnych;
- o których mowa w odrębnych przepisach – na zasadach w nich określonych.

Zgodnie z art. 43 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego JST mogą otrzymywać dotacje na zadania objęte mecenatem państwa w dziedzinie kultury, a zgodnie z art. 51 z budżetu państwa mogą być udzielane właściwym jednostkom samorządu terytorialnego dotacje celowe na realizację zadań związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz z usuwaniem skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz usuwaniem skutków innych klęsk żywiołowych.

W 2013 r. zauważalnie wzrosły dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne gmin i miast na prawach powiatu. Wzrost tych dotacji wynikał z przekazania z budżetu państwa środków przeznaczonych na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej finansowanych w całości przez budżet państwa w ramach programów rządowych (§ 204). Zgodnie z art. 90u ustawy o systemie oświaty realizowane były przyjęte przez Radę Ministrów, programy rządowe z zakresu pomocy materialnej dla uczniów („wyprawka szkolna”, zasiłki losowe na cele edukacyjne). Z tego tytułu JST otrzymały 99,6 mln zł, z czego 76,0 mln zł otrzymały gminy, a 23,6 mln zł miasta na prawach powiatu.

Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013, poz. 827) ustalono maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na dotację celową na dofinansowanie zadań gmin w zakresie wychowania przedszkolnego. W 2013 r. była to kwota 504 mln zł, jednak faktycznie gminy otrzymały kwotę 503,6 mln zł.

Jednostka samorządu terytorialnego realizująca zadania z zakresu działania innych JST, na mocy porozumień zawartych z tymi jednostkami, otrzymuje od nich dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia²¹. Wysokość dofinansowania określa, w drodze uchwały, organ stanowiący danej JST, która udziela dotacji. Szczegółowe zasady i terminy przekazywania dotacji na realizację zadań przez JST określają zawarte porozumienia.

I.5.2. Subwencja ogólna

Subwencja ogólna jest ustawowo określonym świadczeniem pieniężnym Skarbu Państwa na rzecz poszczególnych JST. Subwencja ogólna składa się z części:

- **oświatowej** – przyznawanej, m.in. na utrzymanie publicznych szkół oraz na dokształcanie i odprawy dla nauczycieli;
 - w przypadku gmin – publicznych szkół podstawowych i gimnazjów;
 - w przypadku powiatów – szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty);
 - w przypadku województw – szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek dokształcania i doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych;
- **wyrównawczej** – finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin, powiatów, województw;
- **równoważącej** – przyznawanej:
 - gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe);

²¹ Z zastrzeżeniem: o ile odrębne przepisy, niż ujęte w ustawie o dochodach samorządów, nie stanowią inaczej.

- powiatom – na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz w związku ze zróżnicowaniem sieci dróg powiatowych;
- **regionalnej** – przyznawanej na uzupełnienie dochodów województw o niższej wydajności fiskalnej, ze względu na różnice potencjału gospodarczego;
- **rekompensującej** dochody utracone przez gminy. Część ta od 2005 r. wyrównuje ubytki dochodów w związku z wprowadzeniem zwolnień z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na podstawie zmienionego zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

Największą część subwencji ogólnej stanowi **część oświatowa**, która przeznaczana jest na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z *ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)*, w szczególności na zadania związane z prowadzeniem szkół i placówek, jak również na dotowanie szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez inne niż JST osoby prawne oraz przez osoby fizyczne.

Zgodnie z art. 27 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich JST ustalana jest corocznie w ustawie budżetowej. Od 2013 r. od kwoty przeznaczonej na część oświatową subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego odlicza się 0,4% na **rezerwę części oświatowej**. Rezerwa ta, w 2013 r. uległa zwiększeniu do kwoty 170,6 mln zł, która w całości została rozdysponowana przez Ministra Finansów, na wniosek Ministra Edukacji Narodowej, zgodnie z „Kryteriami podziału 0,4% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2013”, przyjętymi, w dniu 21 marca 2013 r., przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Część wyrównawczą subwencji ogólnej dla gmin stanowi suma kwoty podstawowej oraz kwoty uzupełniającej. W 2013 r. podstawę do ustalenia wysokości kwoty podstawowej stanowiły dane ze sprawozdań z wykonania dochodów podatkowych gminy za 2011 r. (dane te uwzględniają korekty, złożone do właściwych regionalnych izb obrachunkowych w terminie do dnia 3 czerwca 2012 r.) oraz ustalona przez Główny Urząd Statystyczny liczba mieszkańców według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r.

Zgodnie z art. 20 ust. 2 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, kwotę podstawową otrzymują gminy, w których dochód podatkowy *per capita* jest niższy od 92% średniego dochodu podatkowego na jednego mieszkańca kraju. Kwotę uzupełniającą otrzymują gminy, w których gęstość zaludnienia ustalona przez Główny Urząd Statystyczny według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. była niższa od średniej gęstości zaludnienia w kraju i dochód podatkowy na jednego mieszkańca gminy nie był wyższy od 150% średniego dochodu podatkowego na jednego mieszkańca Polski.

Zgodnie z art. 21a ust. 1 *ustawy o dochodach samorządu terytorialnego*, podział **części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin** służyć ma łagodzeniu historycznie ukształtowanych różnic w poziomie rozwoju ekonomicznego, potencjału podatkowego oraz sytuacji społecznej.

Dwa z trzech kryteriów nawiązują do obciążeń świadczeniami z tytułu pomocy społecznej, a mianowicie:

- 50% środków finansowych otrzymują gminy miejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 80% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe

wszystkich gmin miejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;

- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 90% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których suma dochodów za rok poprzedzający rok bazowy z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz dochodów z podatku rolnego i z podatku leśnego, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy była niższa od 80% średnich dochodów z tych samych tytułów za rok poprzedzający rok bazowy we wszystkich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin.

Podział kwoty **części regionalnej** subwencji ogólnej zgodnie z art. 25 *ustawy o dochodach samorządu terytorialnego* dokonany zostaje między województwa według następujących zasad:

- 20% środków otrzymują województwa o stopie bezrobocia przekraczającej poziom 110% średniej stopy bezrobocia w kraju;
- 40% środków skierowanych jest do województw, w których powierzchnia dróg wojewódzkich w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest wyższa od powierzchni dróg wojewódzkich w kraju, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju;
- 10% środków przekazanych jest województwom o PKB na jednego mieszkańca niższym od 75% PKB *per capita* w kraju;
- 15% środków dzielonych jest pomiędzy województwa, z uwzględnieniem wydatków bieżących na dofinansowanie regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich, wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy;
- 15% środków zasila budżety województw, które planują na rok budżetowy dochody z tytułu części wyrównawczej i kwot wchodzących w skład części regionalnej subwencji ogólnej (pomniejszone o planowaną wpłatę do budżetu państwa) niższe niż dochody z tego tytułu w roku bazowym.

Zgodnie z *ustawą z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. 2003 Nr 188, poz. 1840, z późn. zm.)*, **część rekompensująca** subwencji ogólnej przeznaczana jest na wyrównanie ubytku dochodów, wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które zajęte są na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych przez przedsiębiorcę na podstawie zmienionego zezwolenia²². Mogą ją otrzymać gminy, w tym miasta na prawach powiatu.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, w budżecie państwa tworzy się **rezerwę subwencji ogólnej**, przeznaczoną na dofinansowanie:

- inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu;

²² Na podstawie art. 6 ust. 1 *ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw*, przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie przed dniem 1 stycznia 2001 r., może ubiegać się o jego zmianę polegającą na zastosowaniu do tego przedsiębiorcy przepisów odnośnie zwolnień podatkowych, zawartych w tej ustawie.

- utrzymania rzecznych przepraw promowych (wskazanych przez ministra właściwego do spraw transportu) o średnim natężeniu ruchu w skali roku powyżej dwóch tysięcy pojazdów na dobę;
- remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu.

Wysokość rezerwy subwencji ogólnej ustala się, zgodnie z zapisami art. 26 ust. 2 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, w kwocie nie mniejszej niż kwota rezerwy przyjęta w ustawie budżetowej na rok bazowy na dofinansowanie zadań, o których mowa powyżej, skorygowanej w przypadku zmiany zakresu realizowanych zadań.

Stosownie do art. 26 ust. 3 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, rezerwą subwencji ogólnej dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, po zasięgnięciu opinii reprezentacji JST. W 2013 r. rezerwa ta, po uzgodnieniu z Ministrem Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej oraz stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego została w całości rozdysponowana i przekazana w pełnej wysokości 336,0 mln zł do 125 jednostek samorządu terytorialnego tj. 32 miast na prawach powiatu, 82 powiatów i 11 województw.

Na mocy art. 36 ust. 4 pkt. 1 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, nienależnie otrzymane przez JST kwoty części wyrównawczej, równoważącej i regionalnej subwencji ogólnej podlegają zwrotowi do budżetu państwa i tworzą rezerwę subwencji przeznaczoną dla JST. Rezerwą tą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z reprezentacją JST. W 2013 r. rezerwa ta została dodatkowo zwiększona o nierozdzielone środki części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin. Zgodnie z zapisem art. 21a ust. 3 pkt. 6 i ust. 4 pkt. 6 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, jeżeli wyliczona kwota części równoważącej subwencji ogólnej jest wyższa od kwoty należnej, wówczas gminy otrzymują kwoty należne, a pozostałe nierozdzielone środki zwiększają rezerwę.

Środki tej rezerwy rozdzielono według zasad określonych w *ustawie z dnia 13 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2013, poz. 1609)*, która to ustawa realizowała wyrok Trybunału Konstytucyjnego.

Przeznaczono je dla:

- gmin, w których dochody podatkowe za rok 2012 (ustalone dla gmin z uwzględnieniem art. 32 ust. 3 ww. ustawy), powiększone o część wyrównawczą i część równoważącą subwencji ogólnej ustalone na 2013 r. i pomniejszone o wpłaty, o których mowa w art. 29 ww. ustawy, ustalone na 2013 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca, były niższe od 80% wyliczonych w analogiczny sposób średnich dochodów wszystkich gmin, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju;
- gmin, które w 2013 r. dokonały wpłat do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin w wysokości wynikającej z art. 29 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* i w których dochody podatkowe, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, przyjęte do wyliczenia wpłat na rok budżetowy były niższe od 2000% (dwa tysiące procent) średnich dochodów podatkowych wszystkich gmin, w przeliczeniu na mieszkańca kraju – zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt. 3;
- dla powiatów, które w 2012 r. otrzymały z budżetu państwa dotacje celowe na realizację bieżących zadań własnych z zakresu domów pomocy społecznej, proporcjonalnie

do wysokości udziału dotacji otrzymanych przez powiat w łącznej kwocie dotacji na ten cel otrzymanych przez wszystkie powiaty;

- dla powiatów, które w 2013 r. w wyniku zdarzeń losowych poniosły straty w infrastrukturze komunalnej wyższe niż dochody własne wykonane w 2012 r.

W 2013 r. środki tej rezerwy subwencji ogólnej w kwocie 160,7 mln zł, po uzgodnieniu z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego zostały rozdysponowane w grudniu 2013 r. między 765 jednostek samorządu terytorialnego, tj. 450 gmin, 56 miast na prawach powiatu oraz 259 powiatów.

II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2013 r. dochody budżetów JST wyniosły 183 458,3 mln zł, a wydatki 183 838,6 mln zł, co skutkowało deficytem w wysokości 380,4 mln zł na koniec roku budżetowego.

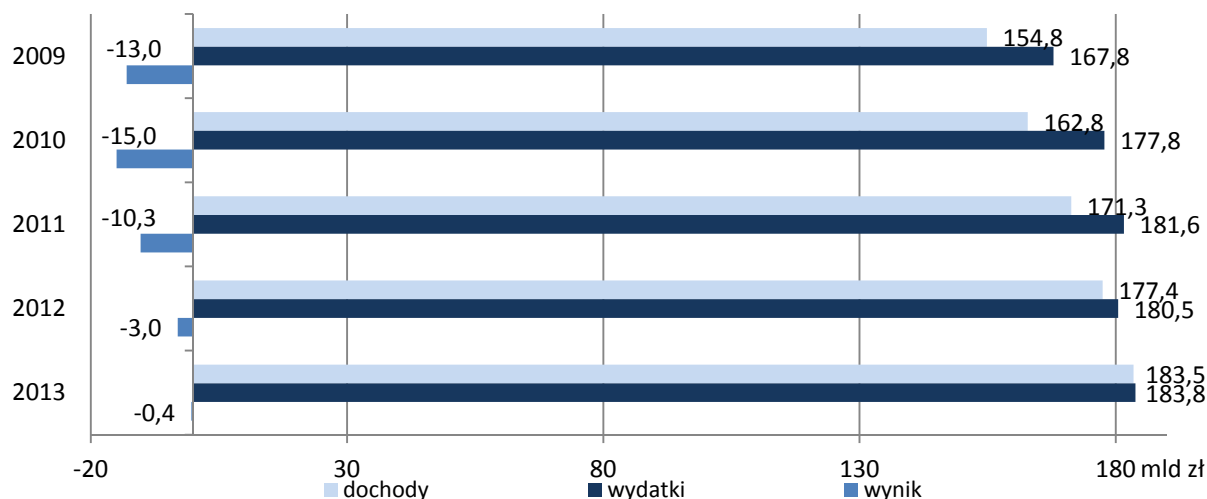
Tabl. 6. Dochody, wydatki i wynik budżetów JST

Wyszczególnienie	2012	2013			wskaznik wykonania w % ²⁴	2012=100
	Wykonanie	plan ²³	wykonanie	w milionach złotych		
Dochody	177 413,5	189 335,6	183 458,3	96,9	103,4	
Wydatki	180 459,3	198 157,7	183 838,6	92,8	101,9	
Wynik	-3 045,8	-8 822,1	-380 4	x	x	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2009-2012 średni wzrost dochodów budżetów JST wyniósł 5,6%, a wydatków 5,8%. Dynamika dochodów ogółem w 2013 r. była zbliżona do 2012 r. i wyniosła 103,4, natomiast wydatki ogółem po odnotowanym spadku w 2012 r. znów wzrosły o 1,9%. W latach 2009-2013 jednostki samorządu terytorialnego zamykały rok budżetowy deficytem, który po znaczącym wzroście w latach 2009-2010 był sukcesywnie obniżany.

Wykres 2. Budżety JST

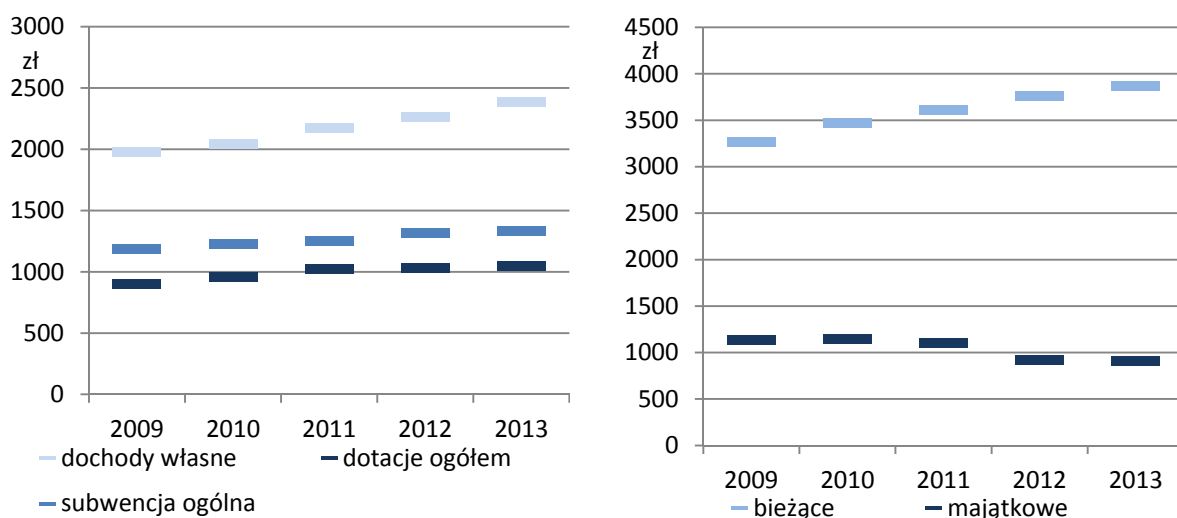
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. dochody JST na 1 mieszkańca Polski wyniosły 4 761 zł, w tym dochody własne 2 382 zł, wydatki wyniosły 4 771 zł, w tym wydatki bieżące 3 862 zł. Wydatki bieżące wykazywały ciągłą tendencję wzrostową, natomiast wydatki majątkowe od 2011 r. systematycznie obniżały się, osiągając w 2013 r. poziom 909 zł na 1 mieszkańca.

²³ Plan po zmianach.

²⁴ Wskaźnik ten przedstawia wykonanie planu.

Wykres 3. Dochody i wydatki JST na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

II.1. DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Dochody ogółem JST w 2013 r. wyniosły 183 458,3 mln zł (o 3,4% więcej niż w 2012 r.) i stanowiły 96,9% planu po zmianach. Największą pozycją dochodową były **dochody własne**, które ukształtowały się na poziomie 91 800,3 mln zł. W porównaniu z 2012 r. wzrosły one o 5,4%. **Subwencja ogólna** wyniosła 51 257,1 mln zł, a **dotacje ogółem** 40 400,9 mln zł. Ich wzrost w porównaniu z 2012 r. był stosunkowo niewielki. Dotacje ogółem wzrosły o 1,9%, a subwencja ogólna o 1,2%.

Tabl. 7. Dochody JST

Wyszczególnienie	2012		2013			
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2012=100
	w milionach złotych		w odsetkach			
Dochody ogółem	177 413,5	189 335,6	183 458,3	100,0	96,9	103,4
dochody własne	87 091,3	94 717,3	91 800,3	50,0	96,9	105,4
dotacje ogółem	39 664,7	43 423,2	40 400,9	22,0	93,0	101,9
subwencja ogólna	50 657,6	51 195,0	51 257,1	28,0	100,1	101,2

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. dochody ogółem gmin wyniosły 80 043,4 mln zł i w porównaniu z 2012 r. wzrosły o 2,1%. Gminy wykonały plan dochodów budżetowych w 96,8%. Dochody ogółem miast na prawach powiatu wyniosły 64 216,6 mln zł, tj. wzrosły o 4,8%. Miasta na prawach powiatu wykonały plan w 96,9%. Dochody ogółem powiatów zrealizowane zostały w wysokości 23 077,6 mln zł i w porównaniu do 2012 r. wzrosły o 2,5%, a plan dochodów został wykonany w 98,0%. Dochody ogółem województw wyniosły 16 120,7 mln zł, co oznaczało wzrost o 5,8% w porównaniu do poprzedniego roku oraz wykonanie planu dochodów w 95,6%.

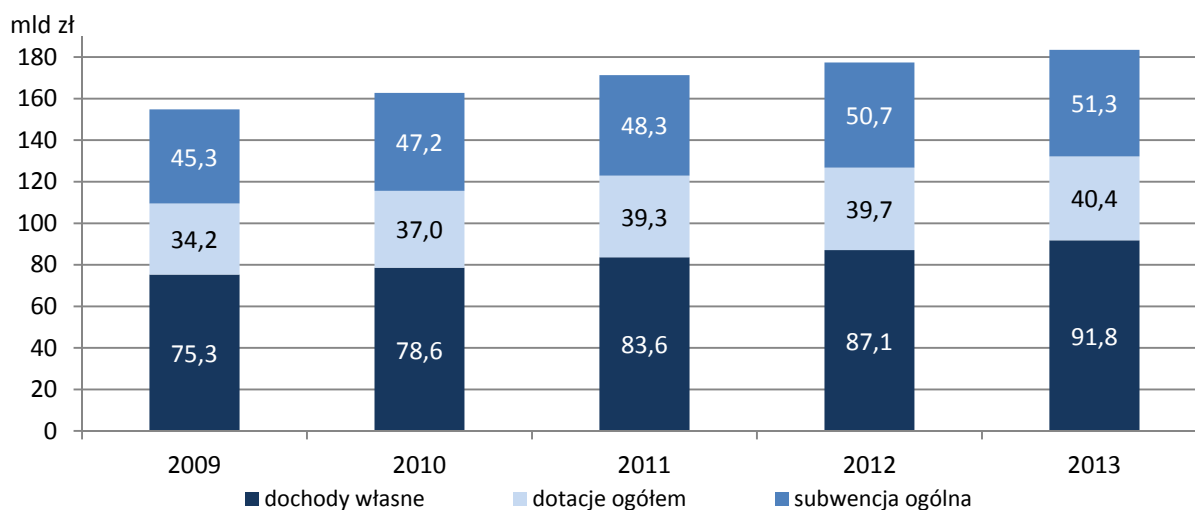
Tabl. 8. Dochody ogółem według szczebli JST

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych			w odsetkach			
Ogółem JST	177 413,5	189 335,6	183 458,3		100,0	96,9	103,4
gminy	78 407,5	82 657,4	80 043,4		43,6	96,8	102,1
miasta na prawach powiatu..	61 247,0	66 251,5	64 216,6		35,0	96,9	104,8
powiaty	22 522,9	23 560,3	23 077,6		12,6	98,0	102,5
województwa.....	15 236,1	16 866,3	16 120,7		8,8	95,6	105,8

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2009-2013 w strukturze dochodów największą kategorią były dochody własne, które w 2013 r. stanowiły 50,0% dochodów ogółem (wzrost udziału o 0,9 p. proc.). Rok 2013 był drugim rokiem zmniejszenia się udziału dotacji ogółem. Odnotowano ich spadek o 0,4 p. proc. do poziomu 22,0% w strukturze dochodów ogółem. Analogicznie jak w 2012 r. najbardziej zależne od dochodów z budżetu państwa, przekazywanych w formie dotacji celowych i subwencji, były powiaty. W 2013 r. udział tych dochodów w dochodach ogółem wyniósł: w powiatach – 70,1% (o 0,5 p. proc. mniej niż przed rokiem), w województwach – 60,9% (o 3,9 p. proc. więcej niż w 2012 r.), w gminach – 51,8% (o 1,6 p. proc. mniej niż rok wcześniej), a w miastach na prawach powiatu – 37,6% (o 1,3 p. proc. mniej wobec 2012 r.).

Wykres 4. Dochody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. dochody ogółem dla wszystkich szczebli JST wynosiły 183 458,3 mln zł. W odniesieniu do 2012 r. był to wzrost o 3,4%. Wzrost ten był wolniejszy niż średnia wzrostu z lat 2009-2012, która wyniosła 5,6%. Wykonane w 2013 r. dochody własne w kwocie 91 800,3 mln zł wzrosły o 5,4% w porównaniu z rokiem poprzednim. Tempo ich wzrostu było większe niż średnia wzrostu z lat 2009-2012 wynosząca 2,8%. W 2013 r. JST otrzymały subwencję ogólną w wysokości 51 257,1 mln zł, wyższą o 1,2% w porównaniu z rokiem poprzednim, przy średnim wzroście w latach 2009-2012 na poziomie 5,8%.

Tabl. 9. Zmiana dochodów JST

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	Średnia ²⁵
	rok poprzedni = 100					
Dochody ogółem	108,6	105,1	105,2	103,6	103,4	105,6
dochody własne	96,1	104,4	106,4	104,1	105,4	102,8
dotacje ogółem	144,1	108,1	106,2	100,9	101,9	114,8
subwencja ogólna	112,0	104,1	102,5	104,8	101,2	105,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

II.1.1. Dochody własne

W 2013 r. **dochody własne** JST wyniosły 91 800,3 mln zł, co stanowiło wzrost o 5,4% wobec roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 96,9%.

Tabl. 10. Dochody własne JST

Wyszczególnienie	2012		2013			
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2012=100
			w milionach złotych			
Dochody własne	87 091,3	94 717,3	91 800,3	100,0	96,9	105,4
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	6 800,6	6 444,3	6 300,1	6,9	97,8	92,6
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	30 812,5	33 126,5	32 460,8	35,4	98,0	105,3
podatek rolny	1 545,9	1 684,8	1 665,2	1,8	98,8	107,7
podatek od nieruchomości	17 602,7	18 618,8	18 729,4	20,4	100,6	106,4
podatek leśny	226,7	227,6	227,8	0,2	100,1	100,4
podatek od środków transportowych	916,8	944,7	940,9	1,0	99,6	102,6
podatek opłacany w formie karty podatkowej przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	83,6	81,9	82,6	0,1	100,9	98,8
podatek od spadków i darowizn	285,4	274,3	255,5	0,3	93,1	89,5
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 492,4	1 536,3	1 628,7	1,8	106,0	109,1
wpływy z opłaty skarbowej	485,5	492,9	488,8	0,5	99,2	100,7
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	215,4	295,0	280,7	0,3	95,2	130,3
wpływy z opłaty targowej	200,5	199,5	187,3	0,2	93,9	93,4
dochody z majątku	6 945,3	9 011,4	7 563,3	8,2	83,9	108,9
pozostałe dochody	19 478,1	21 779,3	20 898,1	22,9	96,4	107,3

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

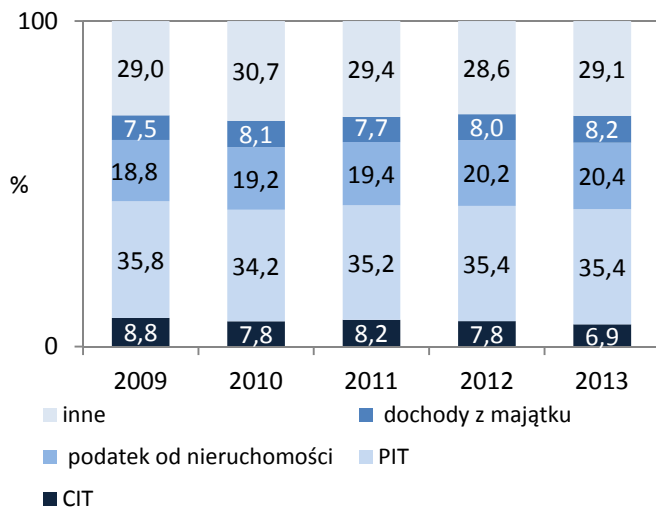
Dochody z tytułu **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** wyniosły 32 460,8 mln zł, tj. wzrosły o 5,3% w porównaniu do 2012 r. Wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** wyniosły 6 300,1 mln zł i były mniejsze o 7,4% w odniesieniu do poprzedniego roku. W rezultacie udział podatku od osób fizycznych w strukturze dochodów własnych nie zmienił się i nadal stanowił 35,4%, zaś udział podatku od osób prawnych zmniejszył się do 6,9%. Dochód JST z **podatku od nieruchomości**²⁶ wyniósł 18 729,4 mln zł, co stanowiło wzrost o 6,4% w porównaniu

²⁵ Średni wzrost w ujęciu rok do roku dla okresu lat 2009–2012.

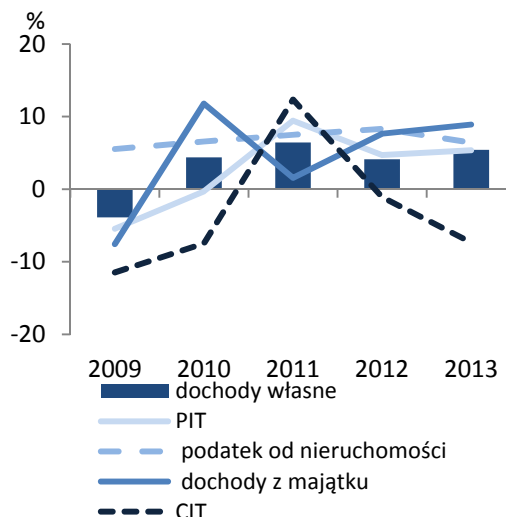
²⁶ Podatek ten wiąże się z posiadaniem gruntu, budynku, bądź budowli. Nie jest on uzależniony od dochodów, ani też

z 2012 r. W 2013 r. podatek ten stanowił 20,4% w strukturze dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego. **Pozostałe dochody** JST w wysokości 20 898,1 mln zł wzrosły o 7,3% w odniesieniu do poprzedniego roku, a ich udział w strukturze dochodów własnych wyniósł 22,9%.

Wykres 5. Struktura dochodów własnych JST

Wykres 6. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. udział JST w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) wyniósł 32 460,8 mln zł. Największą część tej kwoty (tj. 15 069,6 mln zł) otrzymały miasta na prawach powiatu. Wpływy z udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) wyniosły 6 300,1 mln zł i w większości (tj. 4 062,0 mln zł) zostały przekazane województwom. Udział dochodów z PIT w dochodach ogółem JST stanowił 17,7%. Największą rolę pełnił on w budżetach miast na prawach powiatu, w których stanowił 23,5% ich dochodów ogółem. Udział dochodów z CIT w dochodach ogółem JST wyniósł 3,4%. Największą rolę pełnił on w budżetach województw, gdzie stanowił 25,2% całości ich dochodów.

korzyści uzyskiwanych z danej nieruchomości. Podatnikami tego podatku są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, będące: właścicielami, posiadaczami samoistnymi nieruchomości lub obiektów budowlanych, czy też będące użytkownikami wieczystymi gruntów. Podatnikami są również posiadacze nieruchomości albo obiektów budowlanych, stanowiących własność Skarbu Państwa lub JST, jeżeli posiadanie wynika z umowy zawartej z właścicielem, Agencją Nieruchomości Rolnych lub z innego tytułu prawnego, z wyjątkiem posiadania przez osoby fizyczne lokali mieszkalnych niestanowiących odrębnych nieruchomości. Podstawę opodatkowania stanowi: dla gruntów – powierzchnia; dla budynków lub ich części – powierzchnia użytkowa. Stawki podatku zależą od sposobu użytkowania nieruchomości oraz podlegają ograniczeniu przez ustawowe limity stawek podatkowych.

Tabl. 11. Wpływy z podatków PIT i CIT w dochodach JST

Lata	Dochody własne	Wpływy z		Udział w dochodach ogółem		
		CIT	PIT	dochody własne	wpływy z CIT	wpływy z PIT
	w milionach złotych			w %		
JST OGÓŁEM						
2009	75 297,4	6 616,9	26 977,0	48,6	4,3	17,4
2010	78 588,0	6 121,7	26 894,4	48,3	3,8	16,5
2011	83 644,1	6 876,9	29 430,2	48,8	4,0	17,2
2012	87 091,3	6 800,6	30 812,5	49,1	3,8	17,4
2013	91 800,3	6 300,1	32 460,8	50,0	3,4	17,7
GMINY						
2009	30 021,9	652,8	9 906,3	46,3	1,0	15,3
2010	32 264,4	617,4	10 080,3	44,6	0,9	14,3
2011	34 489,9	757,0	11 339,8	45,5	1,0	15,0
2012	36 522,9	789,0	12 077,2	46,6	1,0	15,4
2013	38 546,0	742,7	12 823,8	48,2	0,9	16,0
MIASTA NA PRAWACH POWIATU						
2009	33 262,2	1 650,8	13 416,7	66,1	3,3	26,7
2010	34 283,8	1 408,0	13 134,9	63,6	2,6	24,4
2011	35 951,8	1 523,2	13 997,4	63,2	2,7	24,6
2012	37 407,6	1 462,7	14 409,1	61,1	2,4	23,5
2013	40 058,8	1 341,1	15 069,6	62,4	2,1	23,5
POWIATY						
2009	5 698,6	135,7	2 765,4	28,4	0,7	13,8
2010	6 336,7	128,2	2 797,2	28,2	0,6	12,4
2011	6 531,3	158,9	3 131,5	27,7	0,7	13,3
2012	6 612,3	163,7	3 322,4	29,4	0,7	14,8
2013	6 893,8	154,3	3 513,3	29,9	0,7	15,2
WOJEWÓDZTWA						
2009	6 314,7	4 177,7	888,7	32,3	21,4	4,6
2010	5 703,1	3 968,2	881,9	40,4	28,1	6,3
2011	6 672,6	4 437,8	961,6	44,3	29,5	6,4
2012	6 549,1	4 385,3	1 003,9	43,0	28,8	6,6
2013	6 303,1	4 062,0	1 054,1	39,1	25,2	6,5

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

II.1.2. Dotacje ogółem

W 2013 r. **dotacje ogółem** wyniosły **40 400,9** mln zł, co oznaczało wykonanie planu w 93,0% oraz wzrost o 1,9% w porównaniu z 2012 r. W strukturze dochodów ogółem dotacje ogółem stanowiły 22,0%, z tego **dotacje celowe** – 14,4%, a **dotacje §§ 200 i 620** – 7,6%.

Tabl. 12. Dotacje ogółem JST

Wyszczególnienie	2012	2013				2012 =100
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych			w odsetkach		
Dotacje ogółem	39 664,7	43 423,2	40 400,9	100,0	93,0	101,9
dotacje celowe	25 144,2	27 132,9	26 442,0	65,4	97,5	105,2
na zadania z zakresu adm. rządowej....	16 711,6	17 242,4	16 861,1	41,7	97,8	100,9
w tym inwestycyjne	590,6	737,9	604,4	1,5	81,9	102,3
na zadania własne	5 733,2	7 129,5	6 954,6	17,2	97,5	121,3
w tym inwestycyjne	1 256,6	1 512,4	1 423,9	3,5	94,1	113,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	42,7	46,7	47,3	1,2	101,3	110,8
w tym inwestycyjne	5,8	4,1	6,3	0,0	153,7	108,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	1 268,0	1 512,1	1 451,1	3,6	96,0	114,4
w tym inwestycyjne	355,0	580,2	535,3	1,3	92,3	150,8
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań ²⁷	671,1	656,0	607,9	1,5	92,7	90,6
w tym inwestycyjne	546,0	547,8	503,7	1,2	91,9	92,3
otrzymane z funduszy celowych	717,6	546,0	520,0	1,3	95,2	72,5
w tym inwestycyjne	471,1	433,0	407,3	1,0	94,1	86,5
dotacje §§ 200 i 620	14 520,5	16 290,4	13 958,9	34,6	85,7	96,1
w tym inwestycyjne § 620	11 232,0	12 296,6	10 512,2	26,0	85,5	93,6

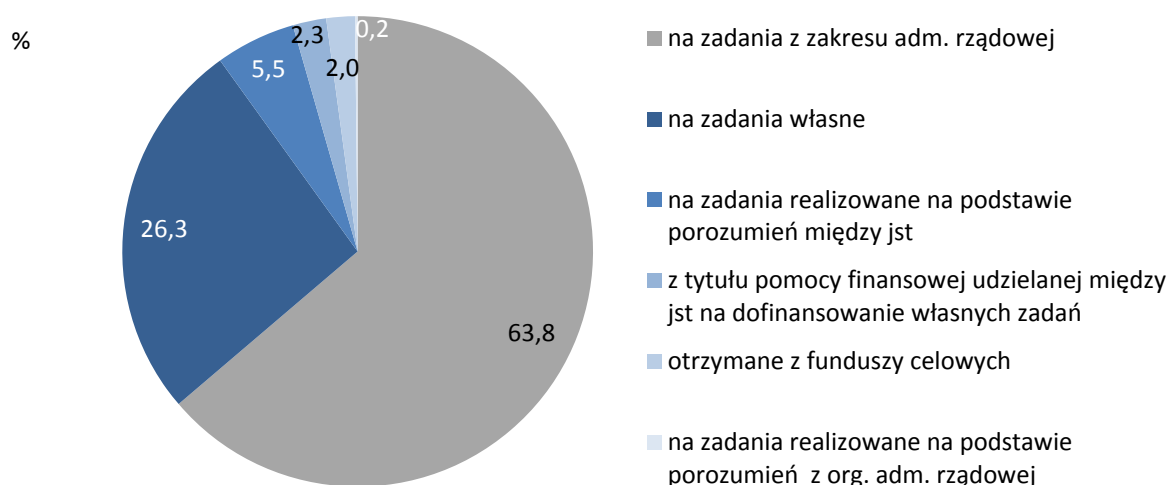
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W ramach dotacji celowych, najwięcej środków otrzymały JST na **zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (63,8%) i na **zadania własne** (26,3%), pozostałe kategorie stanowiły 9,9% dotacji celowych.

W 2013 r. wzrosły dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne gmin i miast na prawach powiatu. Wzrost tych dotacji wynikał z przekazania z budżetu państwa środków, przeznaczonych na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej, finansowanych w całości przez budżet państwa w ramach programów rządowych (§ 204). Zgodnie z art. 90u *ustawy o systemie oświaty* realizowane były przyjęte przez Radę Ministrów, programy rządowe z zakresu pomocy materialnej dla uczniów („wyprawka szkolna”, zasiłki losowe na cele edukacyjne). Z tego tytułu JST otrzymały 99,6 mln zł, z czego 76,0 mln zł otrzymały gminy, a 23,6 mln zł miasta na prawach powiatu.

²⁷ Kategoria ta pojawiła się w 2011 r. na skutek wyłączenia jej z dochodów własnych i przesunięcia do kategorii dotacje celowe.

Wykres 7. Struktura otrzymanych przez JST dotacji celowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

II.1.3 Subwencja ogólna

W 2013 r. **subwencja ogólna** wyniosła 51 257,1 mln zł i była większa o 1,2% niż w 2012 r. Plan został wykonany w 100,1%.

Tabl. 13. Subwencja ogólna JST

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych		w odsetkach				
Subwencja ogólna	50 657,6	51 195,0	51 257,1	100,0	100,1	101,2	
część wyrównawcza	8 692,7	8 974,2	8 974,0	17,5	100,0	104,0	
część oświatowa	39 161,1	39 507,7	39 509,2	77,1	100,0	100,9	
część rekompensująca	14,7	14,4	14,5	0,0	100,7	98,6	
część równoważąca	1 534,8	1 527,3	1 527,3	3,0	100,0	99,5	
część regionalna	687,2	735,3	735,3	1,4	100,0	107,0	
uzupełnienie subwencji ogólnej	567,0	436,2	496,7	1,0	113,9	87,6	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Największą składową subwencji ogólnej (udział wynoszący 77,1%) stanowiła **część oświatowa** w kwocie 39 509,2 mln zł, z czego gminy otrzymały 18 114,7 mln zł, powiaty 8 024,3 mln zł, miasta na prawach powiatu 12 590,5 mln zł, a województwa 779,7 mln zł.

W latach 2009-2013 część oświatowa subwencji ogólnej dla JST rosła z każdym kolejnym rokiem, co wiązało się głównie z podwyżkami wynagrodzeń oraz zmianami w strukturze zatrudnienia nauczycieli. Wzrost ten w 2013 r. był jednak słabszy niż w 2012 r. i wyniósł 0,9% wobec 6,1% w roku poprzednim. Część wyrównawcza subwencji ogólnej zwiększyła się o 4,0%. Trzecia duża kategoria subwencji ogólnej – część równoważąca – zmniejszyła się o 0,5%.

II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

W 2013 r. przekazane JST środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE oraz na finansowanie i współfinansowanie programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich, wyniosły 16 012,9 mln zł. Kwota ta była niższa o 6,2% niż w 2012 r. i stanowiła 85,2% planu. Środki te stanowiły 8,7% dochodów ogółem JST. Dla porównania analogiczna wartość w 2012 r. wyniosła 9,6%. Na powyższą kwotę składały się środki Unii Europejskiej w wysokości 1 500,4 mln zł (87,7% planu), płatności z budżetu środków europejskich w wysokości 12 663,1 mln zł (84,6% planu) oraz środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów z udziałem środków unijnych w wysokości 1 849,3 mln zł (87,5% planu).

Tabl. 14. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

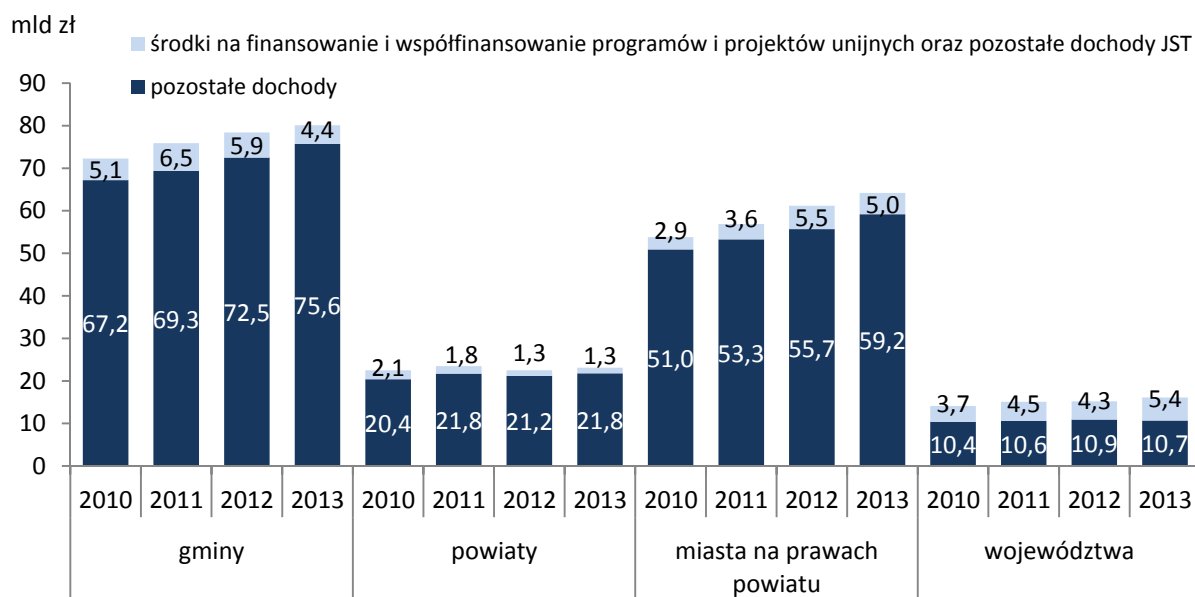
Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013			2012=100
		plan	wykonanie	wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych				
Ogółem	17 078,4	18 793,3	16 012,9	85,2	93,8
w tym:					
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	1 700,7	1 710,9	1 500,4	87,7	88,2
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów unijnych	1 786,3	2 112,6	1 849,3	87,5	103,5
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r. ²⁸)	13 591,4	14 969,7	12 663,1	84,6	93,2

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Najmniejszy udział środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w łącznych dochodach poszczególnych szczebli JST wystąpił w dochodach gmin (5,4%) oraz powiatów (5,5%), natomiast największy – w dochodach województw (33,5%). W porównaniu z rokiem 2012 udziały środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach ogółem zmniejszyły się: dla gmin o 2,1 p. proc., dla powiatów o 0,5 p. proc., dla miast na prawach powiatu o 1,2 p. proc., natomiast wzrost tego udziału o 5,0 p. proc. odnotowały województwa.

²⁸ Zgodnie z art. 101 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.) z dniem 1 stycznia 2010 r. wprowadzono przepis, zgodnie z którym Bank Gospodarstwa Krajowego przejmuje dokonywanie płatności wynikających z umów o dofinansowanie oraz decyzji o dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych w ramach programu operacyjnego na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie, zawartej między beneficjentem, a instytucją zarządzającą, instytucją pośredniczącą lub instytucją wdrażającą. Zmiana rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, w załączniku nr 3, w opisie do czwartej cyfry paragrafu, przy cyfrze 7 wprowadziła dopiero z dniem 1 stycznia 2011 r. zapis o treści „7 Płatności w zakresie budżetu środków europejskich”. Powyższy przepis z przytoczonym brzmieniem opisu do czwartej cyfry paragrafu, o numerze 7, miał zastosowanie, po raz pierwszy, do opracowania projektów uchwał budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na rok 2011.

Wykres 8. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe dochody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 15. Otrzymane środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2013 r. według szczebli JST

Wyszczególnienie	Otrzymane środki na programy i projekty UE		Dochody ogółem w milionach złotych	Udział finansowania i współfinansowania programów i projektów UE w dochodach ogółem w %
	w milionach złotych	w odsetkach		
Ogółem JST	16 012,9	100,0	183 458,3	8,7
gminy	4 359,5	27,2	80 043,4	5,4
powiaty	1 257,9	7,9	23 077,6	5,5
miasta na prawach powiatu.....	5 000,5	31,2	64 216,6	7,8
województwa.....	5 395,0	33,7	16 120,7	33,5

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

II.2. WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

II.2.1. Wydatki ogółem

W 2013 r. **wydatki ogółem** JST wyniosły 183 838,6 mln zł, tj. o 1,9% więcej niż w 2012 r., a plan został wykonany w 92,8%. W strukturze wydatków JST w 2013 r. **wydatki bieżące** w kwocie 148 831,9 mln zł stanowiły 81,0%, zaś **wydatki majątkowe** w kwocie 35 006,7 mln zł stanowiły 19,0% wydatków ogółem.

Tabl. 16. Wydatki według szczebli JST

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaźnik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych						
Ogółem JST	180 459,3	198 157,7	183 838,6	100,0	92,8	101,9	
gminy	78 491,4	85 948,0	79 442,5	43,2	92,4	101,2	
miasta na prawach powiatu..	63 730,8	69 568,7	64 952,6	35,3	93,4	101,9	
powiaty	22 476,5	24 335,7	22 916,5	12,5	94,2	102,0	
województwa.....	15 760,5	18 305,3	16 527,0	9,0	90,3	104,9	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wydatki gmin wyniosły 79 442,5 mln zł, co oznaczało wzrost o 1,2% w porównaniu do roku poprzedniego, a plan wydatków został wykonany w 92,4%. Wydatki miast na prawach powiatu w kwocie 64 952,6 mln zł były wyższe o 1,9% i stanowiły 93,4% planu. Powiaty wykonały wydatki w kwocie 22 916,5 mln zł, co oznaczało wzrost o 2,0%. Ich plan został wykonany w 94,2%. Wydatki województw wyniosły 16 527,0 mln zł i były wyższe o 4,9%, a ich wskaźnik wykonania planu osiągnął wartość 90,3%.

Tabl. 17. Wydatki ogółem JST

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaźnik wykonania w %	2012 =100
		plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych						
Wydatki ogółem	180 459,3	198 157,7	183 838,6	100,0	92,8	101,9	
bieżące	144 842,8	156 884,5	148 831,9	81,0	94,9	102,8	
na wynagrodzenia	56 148,9	57 931,0	56 973,2	31,0	98,3	101,5	
w tym osobowe	50 711,8	52 203,1	51 440,4	28,0	98,5	101,4	
pochodne od wynagrodzeń	10 068,8	10 823,3	10 462,0	5,7	96,7	103,9	
dotacje	14 237,5	15 285,7	14 867,6	8,1	97,3	104,4	
wydatki na obsługę długu	3 489,5	3 364,5	2 833,5	1,5	84,2	81,2	
wydatki z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji	60,6	294,6	53,6	0,0	18,2	88,5	
świadczenia na rzecz osób fizycznych	16 219,1	17 254,7	16 782,5	9,1	97,3	103,5	
pozostałe wydatki	44 618,3	51 930,8	46 859,1	25,5	90,2	105,0	
majątkowe	35 616,5	41 273,2	35 006,7	19,0	84,8	98,3	
w tym inwestycyjne	34 401,1	39 670,4	33 497,4	18,2	84,4	97,4	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. wydatki bieżące wzrosły o 2,8% – mniej niż w latach 2009-2012, kiedy średni wzrost tej kategorii wydatków wyniósł 6,4%. Wydatki majątkowe zmniejszyły się o 1,7% w przeciwieństwie do lat 2009-2012, kiedy wydatki te wzrosły średnio o 4,4%.

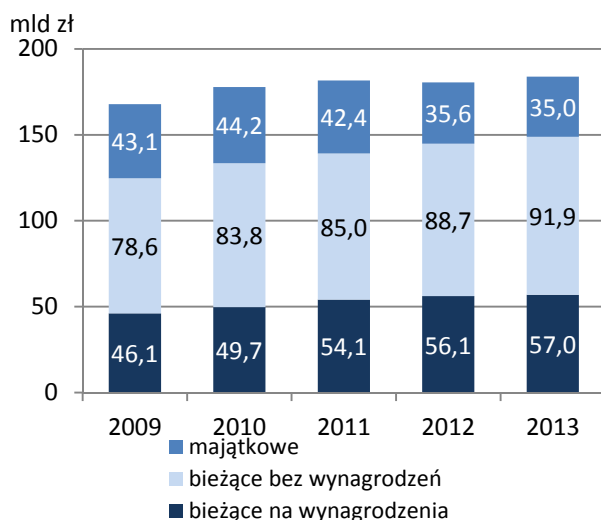
Tabl. 18. Zmiana wydatków JST

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	Średnia ²⁹
	rok poprzedni = 100					
Wydatki ogółem	115,6	105,9	102,2	99,4	101,9	105,8
bieżące na wynagrodzenia.....	109,6	107,9	98,1	115,0	101,5	107,7
bieżące bez wynagrodzeń.....	110,4	106,6	107,8	98,2	103,6	105,7
inwestycyjne.....	135,0	104,0	95,2	83,5	97,4	104,4
majątkowe bez inwestycji.....	138,3	63,4	128,8	97,5	124,2	107,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

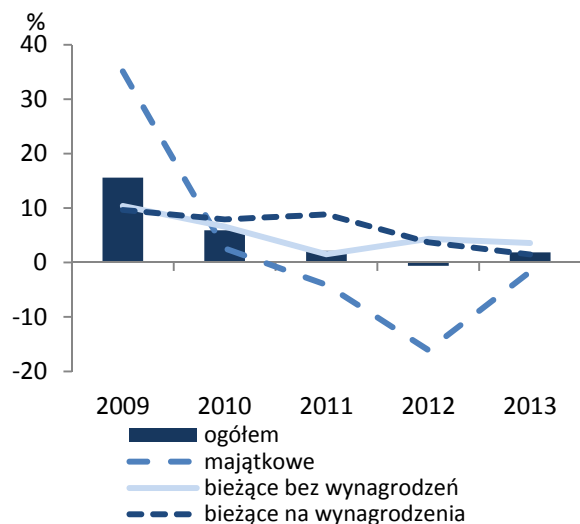
Po spadku wydatków JST w 2012 r. na skutek zmniejszenia wydatków inwestycyjnych, w 2013 r. poziom wydatków ogółem wzrósł o 1,9%. Utrzymujące się od 2011 r. ograniczenie inwestycji wpłynęło na zmianę struktury wydatkowej JST. O ile w 2011 r. wydatki majątkowe stanowiły 34,9% wydatków ogółem, to w 2013 r. było to 19,0%, w tym wydatki inwestycyjne stanowiły 18,2%. W 2013 r. udział wydatków bieżących wzrósł do 81,0% wydatków ogółem.

Wykres 9. Wydatki bieżące i majątkowe w budżetach JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 10. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych JST (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. **wydatki bieżące JST** wyniosły 148 831,9 mln zł i były większe o 2,8% w porównaniu do roku 2012. Plan wykonano w 94,9%. Najwyższy wzrost wydatków bieżących odnotowano w gminach (o 3,1%) oraz w miastach na prawach powiatu (o 2,9%), a najniższy w województwach (o 1,6%) oraz w powiatach (o 2,0%).

Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem stanowił 81,0%. W porównaniu do 2012 r. udział ten zwiększył się o 0,7 p. proc. Najwyższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem zaobserwowano w powiatach 87,5%, a najniższy w województwach 60,3%. W gminach udział ten stanowił 83,4%, a w miastach na prawach powiatu 80,9%.

Największą część wydatków bieżących JST, tj. 45,3%, przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi. W porównaniu do 2012 r. kategorią wydatków bieżących o największym wzroście (4,4%) były dotacje, które wyniosły 14 867,6 mln zł.

²⁹ Średni wzrost w ujęciu rok do roku dla okresu lat 2009–2012.

Wydatki majątkowe JST zamknęły się kwotą 35 006,7 mln zł. W porównaniu z rokiem 2012 był to spadek o 1,7%. Plan wykonano w 84,8%. Największy spadek miał miejsce w gminach o 7,1% oraz w miastach na prawach powiatu o 2,0%. W województwach i powiatach wydatki majątkowe wzrosły odpowiednio o 10,2% oraz o 1,9%. W strukturze wydatków ogółem według poszczególnych szczebli JST, najwyższy udział wydatków majątkowych odnotowano w województwach (39,7%).

II.2.2 Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

W 2013 r. **wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych** wyniosły 20 060,3 mln zł, co oznaczało ich spadek o 2,9%. Wykonanie stanowiło 83,2% planu rocznego. Na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków unijnych, JST wydatkowały 1 252,7 mln zł, tj. 84,5% kwoty planu. Wydatki, których źródłem był budżet środków europejskich, wyniosły 11 710,3 mln zł (82,6% planu rocznego), zaś wydatki na współfinansowanie programów i projektów unijnych, stanowiące krajowy wkład publiczny, wyniosły 7 097,3 mln zł (83,9% planu rocznego).

Tabl. 19. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

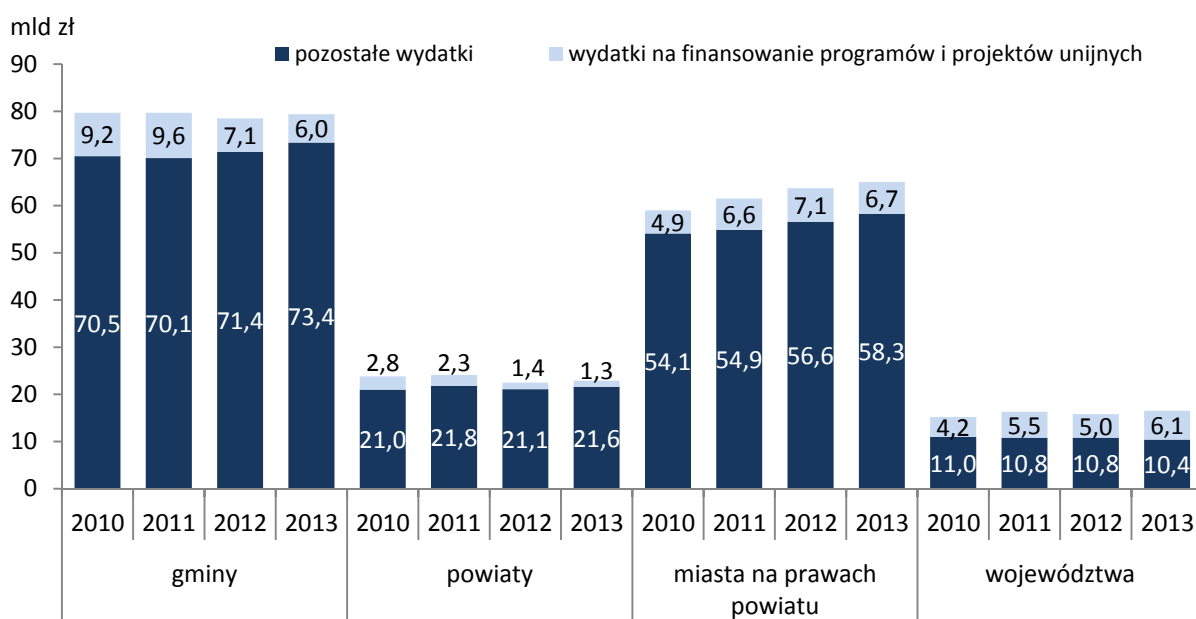
Wyszczególnienie	2012	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
	wykonanie	plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych						
Ogółem	20 658,3	24 119,8	20 060,3	100,0	83,2	97,1	
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE ..	1 427,3	1 483,1	1 252,7	6,2	84,5	87,8	
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące krajowy wkład publiczny.....	7 502,8	8 457,0	7 097,3	35,4	83,9	94,6	
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r. ³⁰)	11 728,2	14 179,7	11 710,3	58,4	82,6	99,8	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W kategorii wydatków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2013 r. największy udział miały miasta na prawach powiatu (33,2%), województwa (30,3%) oraz gminy (29,9%). Najmniej otrzymały powiaty (6,6%). Największy udział tej kategorii wydatków w wydatkach ogółem zaobserwowano w województwach (36,7%); miastach na prawach powiatu (10,3%); gminach (7,6%) oraz w powiatach (5,8%).

³⁰ Patrz przypis 6.

Wykres 11. Wydatki na finansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe wydatki JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 20. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2013 r.

Wyszczególnienie	Wydatki na programy i projekty unijne		Wydatki ogółem w milionach złotych	Udział wydatków na programy i projekty unijne w wydatkach ogółem w %
	w milionach złotych	w odsetkach		
Ogółem JST	20 060,3	100,0	183 838,6	10,9
gminy	6 002,6	29,9	79 442,5	7,6
powiaty	1 323,6	6,6	22 916,5	5,8
miasta na prawach powiatu	6 663,0	33,2	64 952,6	10,3
województwa	6 071,1	30,3	16 527,0	36,7

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Największą pozycję w wydatkach JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych w 2013 r. z udziałem środków Unii Europejskiej stanowiły środki wydane w dziale „Transport i łączność” (39,4%). Drugą i trzecią pozycją były wydatki w działach: „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (10,5%) oraz „Rolnictwo i łowiectwo” (8,5%).

II.3. WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2013 r. **deficyt** budżetów JST zamknął się kwotą 380,4 mln zł i był niższy o 87,5% od notowanego w 2012 r. Kwota deficytu stanowiła 4,3% planowanej wielkości. Najwyższy deficyt w kwocie 736,0 mln zł zanotowały budżety miast na prawach powiatu, przy czym deficyt ten był niższy o 70,4% od deficytu w 2012 r. Kwota deficytu miast na prawach powiatu stanowiła 22,2% planowanej wielkości. Na koniec 2013 r. województwa odnotowały deficyt w kwocie 406,3 mln zł (spadek o 22,5% w porównaniu do 2012 r.). Kwota ta stanowiła 28,2% planowanej wielkości. Gminy i powiaty zamknęły rok 2013 nadwyżką w wysokości 600,9 mln zł oraz 161,0 mln zł.

Relacja deficytu JST do dochodów ogółem wyniosła 0,2%. W miastach na prawach powiatu relacja ta wyniosła 1,1%, a w województwach – 2,5%. Relacja nadwyżki do dochodów w gminach wyniosła 0,8%, a w powiatach – 0,7%.

Tabl. 21. Wynik finansowy JST

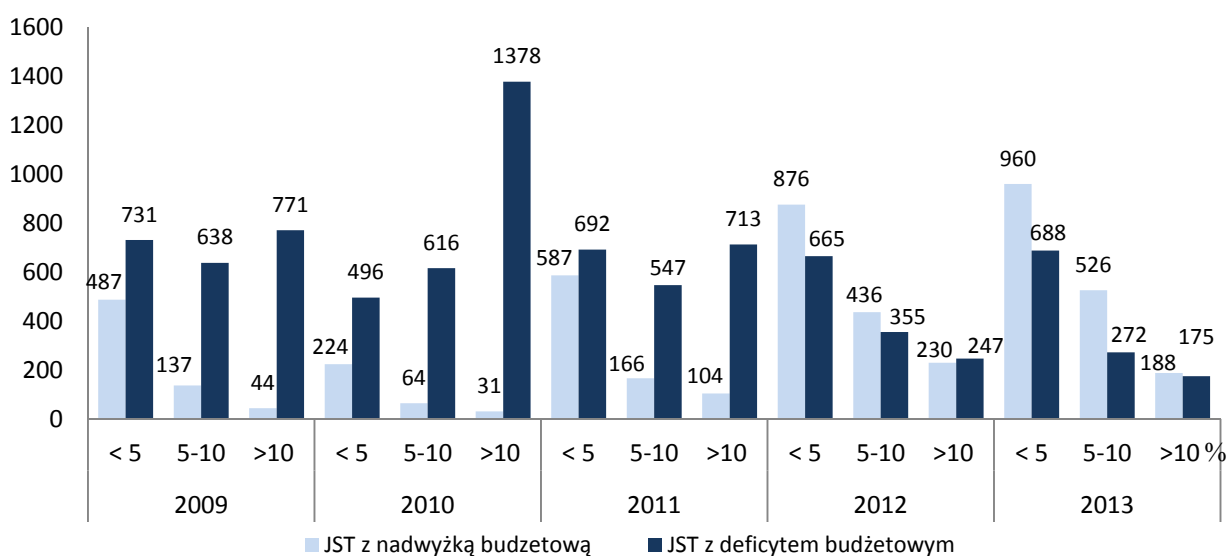
Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	mln zł				
Ogółem JST	-12 985,7	-14 969,6	-10 285,6	-3 045,8	-380,4
gminy	-5 649,1	-7 895,7	-4 896,7	-83,9	600,9
miasta na prawach powiatu.	-1 071,3	-1 329,9	-507,2	-2 483,8	-736,0
powiaty	-5 873,6	-5 068,6	-4 650,7	46,4	161,0
województwa.....	-920,4	-1 141,0	-1 271,5	-524,4	-406,3

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Nadwyżka budżetowa w 2013 r. wystąpiła w 1 674 jednostkach, tj. 59,6% wszystkich JST. W 188 jednostkach (6,7% ogółu) wskaźnik ten był wyższy niż 10%. Deficyt odnotowało 1 135 jednostek, tj. 40,4% wszystkich JST. W 175 jednostkach (6,2%) deficyt przekraczał 10% dochodów.

Dla porównania, nadwyżkę budżetową w 2012 r. osiągnięto w 1 542 jednostkach samorządu terytorialnego (54,9% ogółu), z czego w 230 jednostkach (8,2%) wskaźnik ten był wyższy niż 10%. Deficyt wystąpił w 1 267 jednostkach, tj. 45,1% wszystkich samorządów. W 247 jednostkach (8,8% ogółu) deficyt przekraczał 10% dochodów.

Wykres 12. Liczba JST według relacji wyniku finansowego do wykonanych dochodów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 22. Liczba JST z nadwyżką i deficytem budżetowym

Lata	Liczba JST							
	z nadwyżką budżetową				z deficytem budżetowym			
	gminy	miasta na prawach powiatu	powiaty	województwa	gminy	miasta na prawach powiatu	powiaty	województwa
2009.....	608	2	54	4	1 805	63	260	12
2010.....	261	6	51	1	2 153	59	263	15
2011.....	720	10	127	0	1 694	55	187	16
2012.....	1 340	22	178	14	1 074	43	136	2
2013.....	1 436	30	200	8	977	36	114	8

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

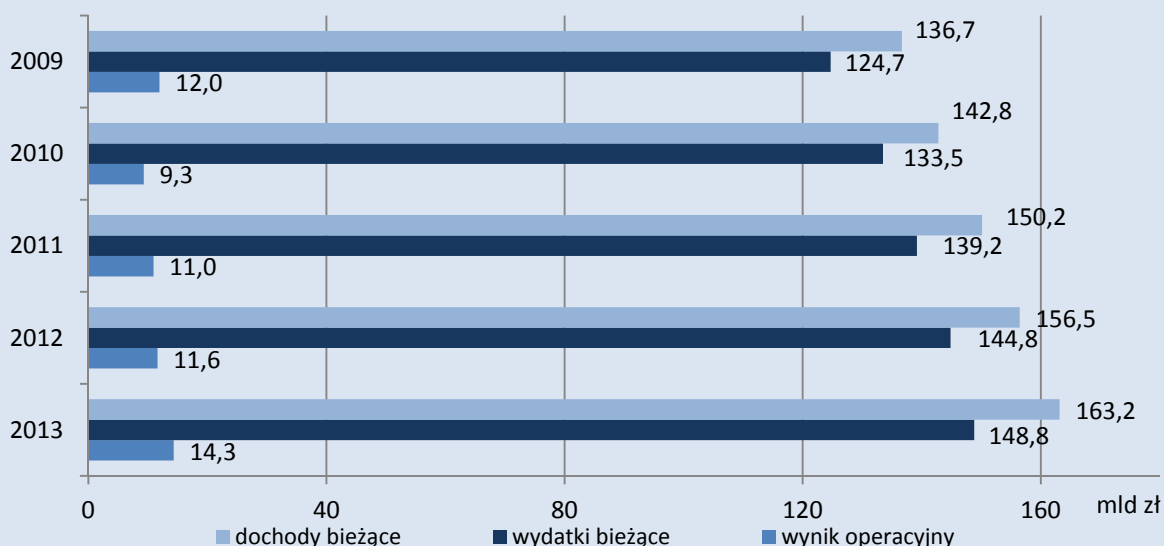
Wynik całkowity, operacyjny i pierwotny budżetów JST

Wynik sektora finansów publicznych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych zdefiniowany został w ten sposób, że dodatnia różnica między dochodami publicznymi a wydatkami publicznymi ustalona dla okresu rozliczeniowego (zasadniczo rocznego) stanowi nadwyżkę sektora finansów publicznych, zaś ujemna różnica jest deficytem. W celu pogłębionej analizy wybranych aspektów gospodarki finansowej JST z tego całkowitego wyniku wyodrębniane są dodatkowe miary wyników cząstkowych.

Wynik operacyjny budżetów JST jest różnicą pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. W sytuacji, gdy dochody bieżące JST są wyższe niż wydatki bieżące, występuje tzw. nadwyżka operacyjna. W przeciwnym wypadku mamy do czynienia z deficytem operacyjnym. Jednostka samorządu terytorialnego, która wypracowuje nadwyżkę operacyjną, może pokryć wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem dochodami bieżącymi, regulować spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz realizować nowe inwestycje. Wystąpienie deficytu operacyjnego wskazuje na to, że wydatki bieżące realizowane są na poziomie przekraczającym możliwości finansowe JST, co odbywa się kosztem sprzedaży majątku jednostki lub przez zaciąganie nowych zobowiązań³¹.

Wynik pierwotny to wynik budżetu bez uwzględniania w wydatkach kosztów obsługi zadłużenia. Obliczany jest on poprzez odjęcie od dochodów ogółem wydatków bez wydatków bieżących z tytułu odsetek³². Wysokość wyniku pierwotnego obrazuje efekt bieżącej polityki fiskalnej, nieobciążonej kosztami powstałymi na skutek skumulowanego zadłużenia.

Wykres 13. Wynik operacyjny budżetów JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

³¹ Por. Ministerstwo Finansów, *Nadwyżka operacyjna w jednostkach samorządu terytorialnego w latach 2011-2013*, Warszawa 2014.

³² Tj. paragrafów: 801, 802, 806-809, 811-814, Ministerstwo Finansów, *Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2010-2012*, Warszawa 2014, s. 5.

Tabl. 23. Różne miary wyniku budżetów JST i ich relacji do dochodów ogółem

Wynik budżetów	2009	2010	2011	2012	2013
JST OGÓŁEM					
w milionach zł					
całkowity.....	-12 985,7	-14 969,6	-10 285,6	-3 045,8	-380,4
operacyjny	11 959,8	9 283,8	10 994,0	11 625,7	14 336,8
pierwotny.....	-11 584,6	-13 030,9	-7 495,5	504,4	2 506,7
w procentach					
całkowity.....	-8,4	-9,2	-6,0	-1,7	-0,2
operacyjny	7,7	5,7	6,4	6,6	7,8
pierwotny.....	-7,5	-8,0	-4,4	0,3	1,4
GMINY					
w milionach zł					
całkowity.....	-5 120,5	-7 430,1	-3 856,2	-83,9	600,9
operacyjny	6 191,3	4 687,6	5 426,4	6 240,6	7 340,4
pierwotny.....	-4 618,3	-6 719,1	-2 752,1	1 323,6	1 708,1
w procentach					
całkowity.....	-7,9	-10,3	-5,1	-0,1	0,8
operacyjny	9,5	6,5	7,2	8,0	9,2
pierwotny.....	-7,1	-9,3	-3,6	1,7	2,1
MIASTA NA PRAWACH POWIATU					
w milionach zł					
całkowity.....	-5 873,6	-5 068,6	-4 650,7	-2 483,8	-736,0
operacyjny	2 981,7	2 502,6	2 787,6	2 571,9	4 152,1
pierwotny.....	-5 240,8	-4 233,0	-3 496,9	-999,0	521,1
w procentach					
całkowity.....	-11,7	-9,4	-8,2	-4,1	-1,1
operacyjny	5,9	4,6	4,9	4,2	6,5
pierwotny.....	-10,4	-7,9	-6,2	-1,6	0,8
POWIATY					
w milionach zł					
całkowity.....	-1 071,3	-1 329,9	-507,2	46,4	161,0
operacyjny	883,3	780,2	1 267,5	1 092,0	1 255,9
pierwotny.....	-920,6	-1 093,6	-206,9	402,0	427,5
w procentach					
całkowity.....	-5,3	-5,9	-2,2	0,2	0,7
operacyjny	4,4	3,5	5,4	4,8	5,4
pierwotny.....	-4,6	-4,9	-0,9	1,8	1,9
WOJEWÓDZTWA					
w milionach zł					
całkowity.....	-920,4	-1 141,0	-1 271,5	-524,4	-406,3
operacyjny	1 903,5	1 313,4	1 512,5	1 721,2	1 588,4
pierwotny.....	-804,9	-985,2	-1 039,5	-222,2	-150,0
w procentach					
całkowity.....	-4,7	-8,1	-8,4	-3,4	-2,5
operacyjny	9,7	9,3	10,0	11,3	9,9
pierwotny.....	-4,1	-7,0	-6,9	-1,5	-0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Tabl. 24. Liczba JST wykazujących nadwyżkę³³/deficyt według różnych miar wyniku budżetów

Wynik budżetów		2009	2010	2011	2012	2013
		liczba jednostek				
JST OGÓŁEM						
całkowity:	nadwyżka.....	668	319	857	1 542	1 674
	deficyt	2 140	2 490	1 952	1 267	1 135
operacyjny:	nadwyżka.....	2 585	2 336	2 627	2 707	2 770
	deficyt	223	473	182	102	39
pierwotny:	nadwyżka.....	740	394	1 051	1 785	1 893
	deficyt	2 068	2 415	1 758	1 024	916
GMINY						
całkowity:	nadwyżka.....	608	261	720	1 340	1 436
	deficyt	1 805	2 153	1 694	1 074	977
operacyjny:	nadwyżka.....	2 245	2014	2 248	2 330	2 387
	deficyt	168	400	166	84	26
pierwotny:	nadwyżka.....	665	315	882	1 534	1 612
	deficyt	1 748	2 099	1 532	880	801
MIASTA NA PRAWACH POWIATU						
całkowity:	nadwyżka.....	2	6	10	22	30
	deficyt	63	59	55	43	36
operacyjny:	nadwyżka.....	56	52	61	62	63
	deficyt	9	13	4	3	3
pierwotny:	nadwyżka.....	3	8	15	29	40
	deficyt	62	57	50	36	26
POWIATY						
całkowity:	nadwyżka.....	54	51	127	178	200
	deficyt	260	263	187	136	114
operacyjny:	nadwyżka.....	268	254	302	299	304
	deficyt	46	60	12	15	10
pierwotny:	nadwyżka.....	68	69	153	216	231
	deficyt	246	245	161	98	83
WOJEWÓDZTWA						
całkowity:	nadwyżka.....	4	1	-	2	8
	deficyt	12	15	16	14	8
operacyjny:	nadwyżka.....	16	16	16	16	16
	deficyt	-	-	-	-	-
pierwotny:	nadwyżka.....	4	2	1	6	10
	deficyt	12	14	15	10	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

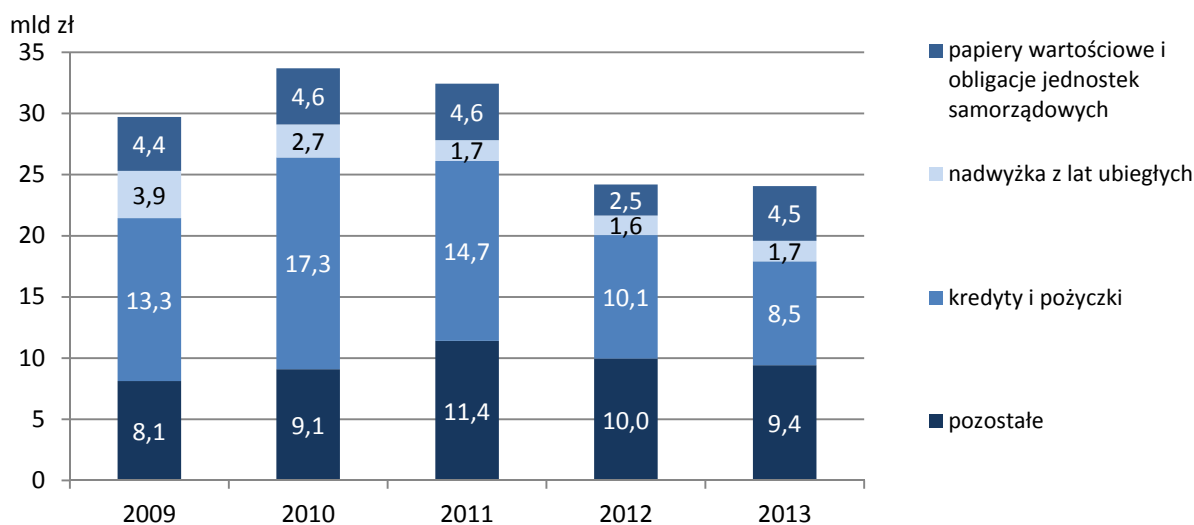
³³ W przypadku, gdyby jednostka uzyskała wynik zerowy, umieszczona zostałaby w nadwyżce, jednak w analizowanych latach w żadnej jednostce taka sytuacja nie wystąpiła.

II.4. FINANSOWANIE

W 2013 r. **przychody ogółem** JST wyniosły 24 062,0 mln zł, co oznaczało spadek o 0,6% w porównaniu do roku poprzedniego. Najwyższe przychody wykazały gminy, ich wartość wyniosła 10 587,8 mln zł, oraz miasta na prawach powiatu – przychody w kwocie 9 029,3 mln zł. Przychody powiatów wyniosły 2 440,7 mln zł, zaś województw 2 004,3 mln zł.

Przychody JST z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek wyniosły 8 491,1 mln zł, a ich udział w przychodach ogółem – 35,3%. Udział przychodów ze sprzedaży papierów wartościowych i obligacji jednostek samorządowych oraz związków komunalnych wyniósł 4 468,2 mln zł, co stanowiło 18,6% przychodów ogółem. Nadwyżka z lat ubiegłych wyniosła 1 684,5 mln zł i stanowiła 7,0% przychodów ogółem.

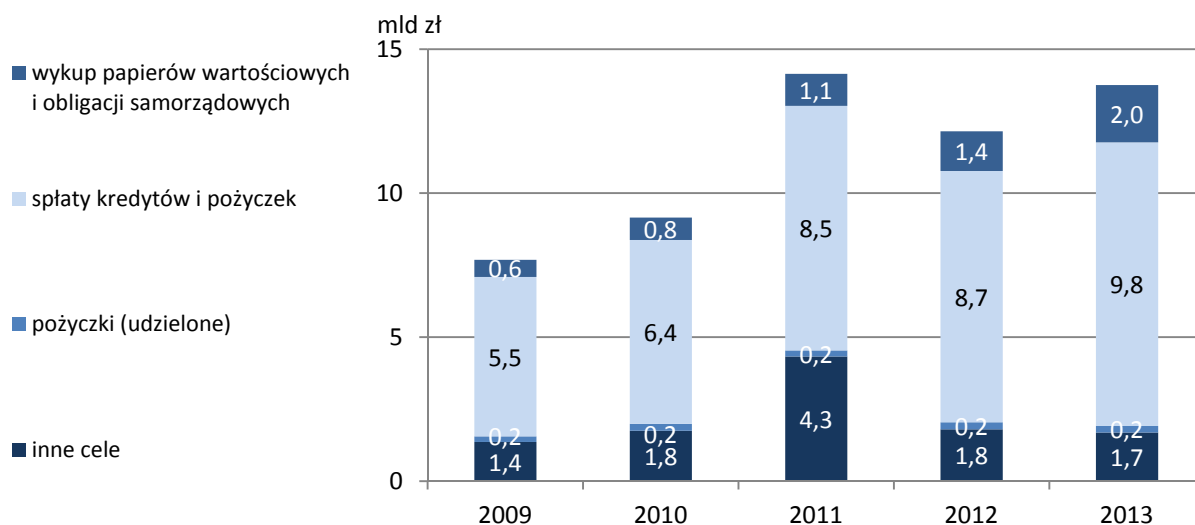
Wykres 14. Przychody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. **rozchody ogółem** JST wyniosły 13 753,2 mln zł i były wyższe o 13,2% niż w 2012 r. Rozchody gmin wyniosły 6 896,5 mln zł, miast na prawach powiatu 4 677,3 mln zł, powiatów 1 511,7 mln zł, zaś województw 667,7 mln zł. Największy udział (71,6%) w rozchodach JST miały spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 9 848,9 mln zł. Rozchody z tytułu wykupu papierów wartościowych i obligacji samorządowych wyniosły 1 989,8 mln zł, co stanowiło 14,5% rozchodów ogółem.

Wykres 15. Rozchody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

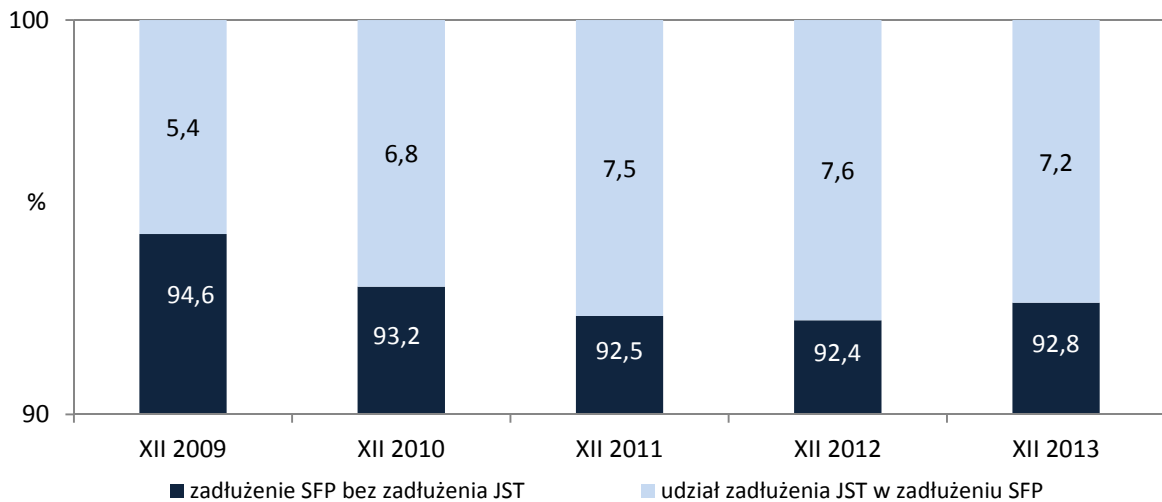
II.5. ZADŁUŻENIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2013 r. **zobowiązania** ogółem JST wyniosły 69 159,1 mln zł. W porównaniu do 2012 r. zobowiązania te wzrosły o 2,0%. W miastach na prawach powiatu i województwach wystąpił wzrost zobowiązań, a w gminach i powiatach spadek. Najwyższa kwota zobowiązań wystąpiła w miastach na prawach powiatu, tj. 30 884,6 mln zł (wzrost o 4,4%). W gminach zobowiązania wyniosły 25 771,9 mln zł i były niższe o 1,5% niż na koniec roku poprzedniego. W powiatach zobowiązania osiągnęły wartość 5 877,6 mln zł (spadek o 1,6%), a w województwach 6 625,1 mln zł (wzrost o 8,4%).

Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek wyniosło 63 504,5 mln zł, co stanowiło 91,8% zobowiązań ogółem JST (spadek udziału o 0,7 p. proc. w porównaniu z 2012 r.). Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych wyniosły 5 259,4 mln zł i stanowiły 7,6% ogółu zobowiązań JST (wzrost udziału o 0,4 p. proc.) Zobowiązania wymagalne wyniosły 395,2 mln zł i w zestawieniu z poprzednim rokiem wzrosły najwięcej, tj. o 66,9%, jednak ich udział w zobowiązaniach ogółem był niewielki (0,6%).

Na tle szybkiego średniego wzrostu zadłużenia budżetów JST w latach 2009-2012, tj. 24,8%, przyrost zadłużenia w 2013 r. był nieznaczny (2,0%). Udział JST w całości zadłużenia sektora finansów publicznych pozostawał niewielki. W 2013 r. wyniósł on 7,2% państwowego długu publicznego (spadek o 0,4 p. proc. w porównaniu z 2012 r.).

Wykres 16. Zadłużenie JST na tle sektora finansów publicznych

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Kwota **zobowiązań JST z tytułu kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej** wyniosła 10 213,8 mln zł i była wyższa o 58,7% niż w 2012 r. Udział tej kwoty w ogólnej kwocie zobowiązań JST w 2013 r. stanowił 14,8% i w porównaniu z 2012 r. zwiększył się o 5,3 p. proc. Najbardziej zadłużone z tego tytułu były miasta na prawach powiatu (7 178,1 mln zł, wzrost aż o 122,8% w porównaniu z 2012 r.) oraz gminy (2 466,8 mln zł, spadek o 8,9%). Wzrost zobowiązań odnotowano tylko w miastach na prawach powiatu i województwach, zaś w pozostałych jednostkach samorządu terytorialnego nastąpiło ich zmniejszenie (największe w powiatach o 24,4%).

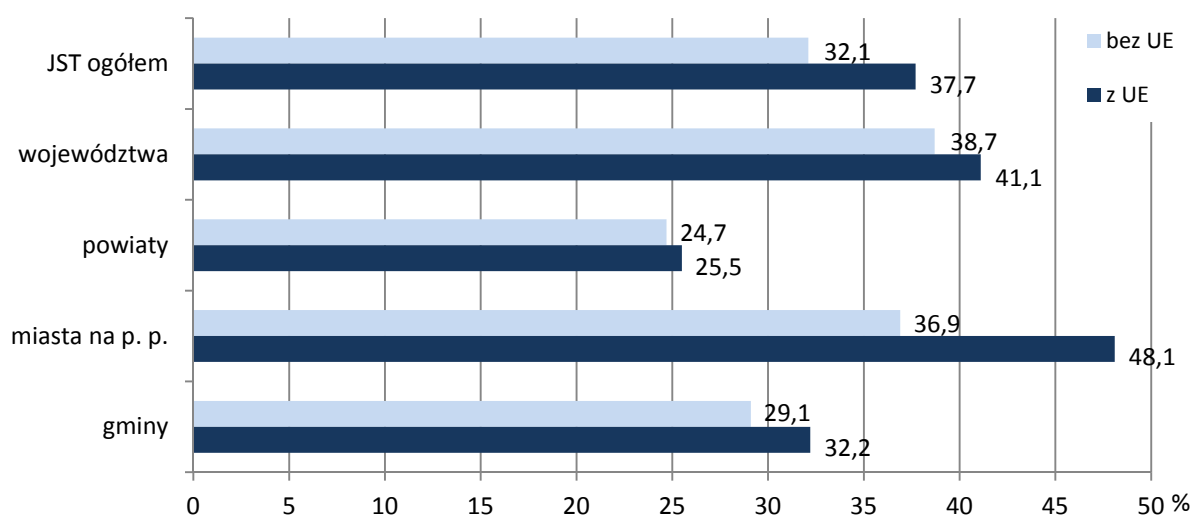
Tabl. 25. Zobowiązania poszczególnych szczebli JST z tytułu kredytów i pożyczek związanych z wykorzystaniem środków z UE

Wyszczególnienie	2012	2013	2012=100
	w milionach złotych		
Ogółem JST	6 435,3	10 213,8	158,7
gminy	2 707,2	2 466,8	91,1
powiaty	246,5	186,4	75,6
miasta na prawach powiatu	3 221,9	7 178,1	222,8
województwa	259,7	382,5	147,3

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań w wykonanych dochodach ogółem w 2013 r. dla wszystkich JST wyniósł 37,7% (spadek o 0,5 p. proc. w porównaniu do roku poprzedniego). Najwyższy wskaźnik zadłużenia wystąpił w miastach na prawach powiatu (48,1%), a najniższy w powiatach (25,5%). Dla samorządów województw wyniósł on 41,1%, a dla gmin 32,2%.

Wykres 17. Wskaźnik relacji zadłużenia do dochodów

Uwaga: Bez UE – bez zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych; z UE – całość zobowiązań.

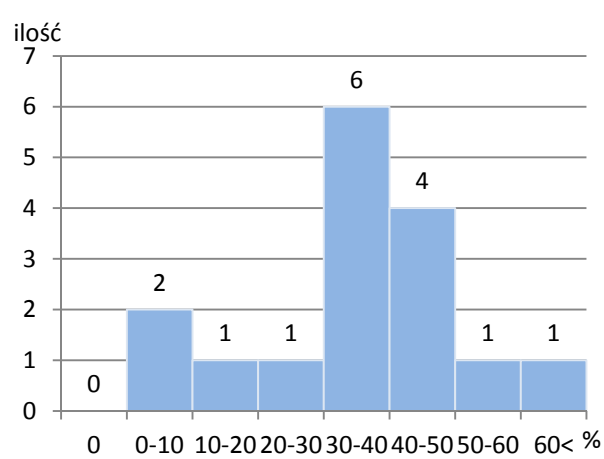
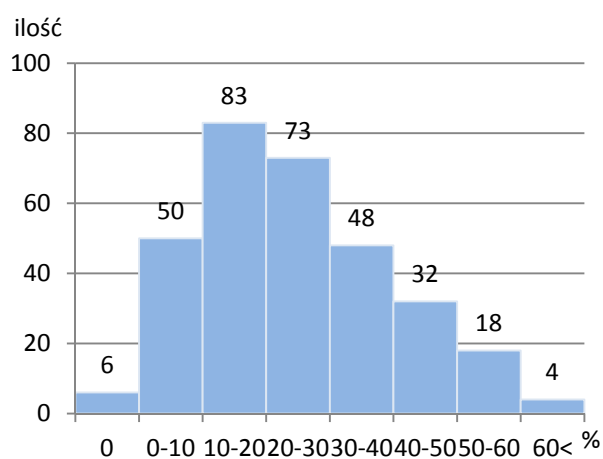
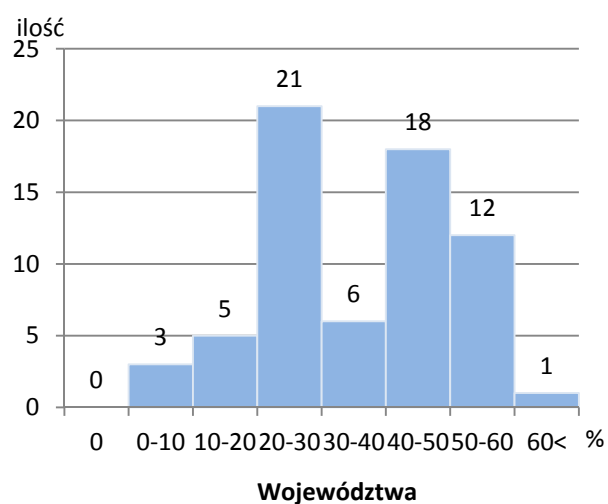
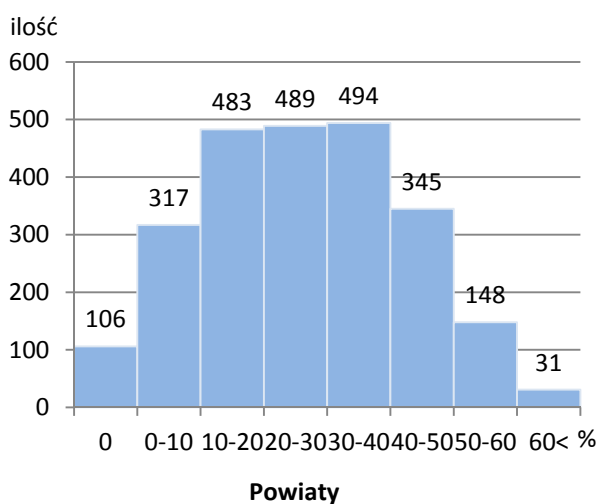
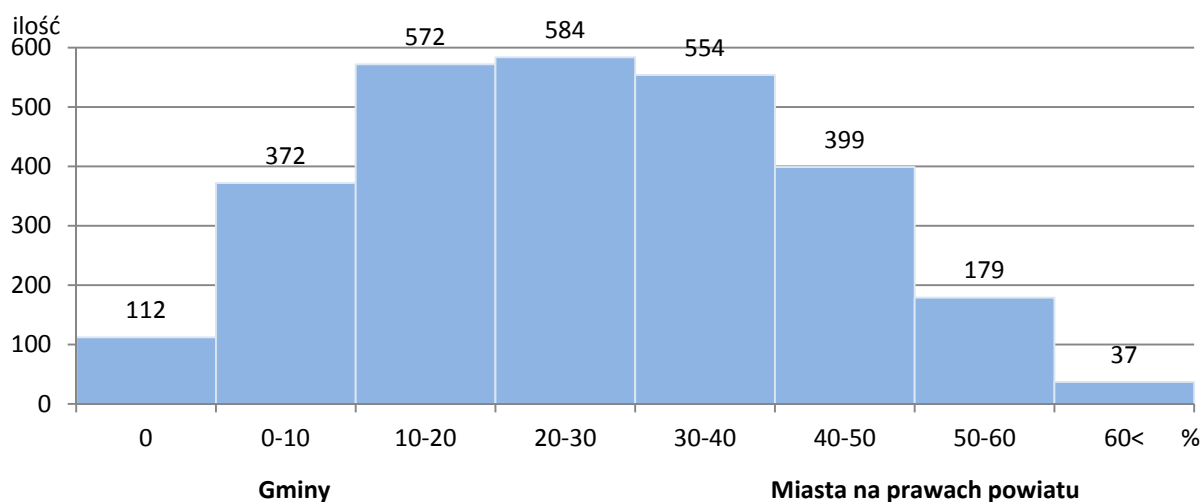
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wskaźnik zadłużenia JST bez uwzględnienia zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych w 2013 r. wyniósł 32,1% (wzrost o 2,5 p. proc.). Najwyższy wskaźnik zadłużenia bez uwzględnienia ww. zobowiązań wystąpił w województwach (38,7%), a najniższy w powiatach (24,7%). Dla miast na prawach powiatu wyniósł on 36,9%, a dla gmin – 29,1%.

W 2013 r. granicę 60% zadłużenia (bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych) przekroczyło 37 JST³⁴, zaś w 2012 r. 30 jednostek. Ustawowy limit długu przekraczało 31 gmin, 4 powiaty, 1 miasto na prawach powiatu i 1 województwo, podczas gdy w roku poprzednim nadmiernie zadłużonych było 26 gmin, 3 powiaty i 1 województwo.

³⁴ Ograniczenia dotyczące limitu zadłużenia nie obejmują zobowiązań z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z realizacją programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Wykres 18. Liczba JST według relacji zadłużenia do dochodów w 2013 r.^a

a Bez zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN ³⁵

W 2013 r. dochody gmin wyniosły 80 043,4 mln zł, wydatki – 79 442,5 mln zł, wynik zaś (nadwyżka) ukształtował się w wysokości 600,9 mln zł. W porównaniu z 2012 r. dochody wzrosły o 2,1%, wydatki – o 1,2%, co skutkowało wypracowaniem nadwyżki jako kontynuacji obserwowanej od 2010 r. tendencji redukcji deficytu.

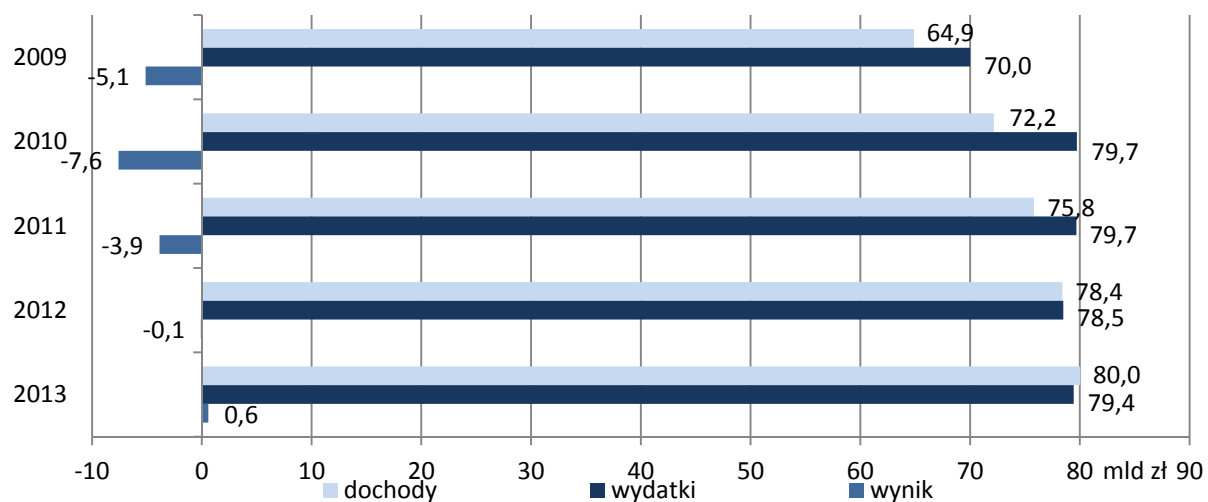
Tabl. 26. Dochody, wydatki i wynik budżetów gmin ogółem

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013			2012=100
		plan	wykonanie	wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych				
Dochody	78 407,5	82 657,4	80 043,4	96,8	102,1
Wydatki	78 491,4	85 948,0	79 442,5	92,4	101,2
Wynik	-83,9	-3 290,5	600,9	x	x

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2009-2012 średni wzrost dochodów ogółem gmin ukształtował się na poziomie 6,0%, zaś wydatków 5,9%. Dynamika dochodów przewyższała analogiczną wartość dla wydatków, co umożliwiło uzyskanie nadwyżki po raz pierwszy od 2007 r.

Wykres 19. Budżety gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.1. DOCHODY GMIN

W 2013 r. wykonanie dochodów gmin wyniosło 80 043,4 mln zł (tj. o 2,1% więcej niż w 2012 r.) i stanowiło 96,8% planu. W strukturze dochodów gmin największy udział miały **dochody własne**, który wyniósł 48,2% (38 546,0 mln zł). **Subwencja ogólna** stanowiła 31,0% dochodów ogółem

³⁵ Liczba przedstawionych w rozdziale gmin zmniejszyła się z 2 414 w 2012 r. do 2 413 w 2013 r. w wyniku przywrócenia Wałbrzychowi z dniem 1.01.2013 r. statusu miasta na prawach powiatu (wcześniej posiadał on status gminy miejskiej). W niniejszej publikacji dane za 2013 r. dotyczące Wałbrzycha znajdują się w rozdziale IV. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu.

(24 793,1 mln zł), a **dotacje ogółem** – 20,9% (16 704,3 mln zł). Wzrost zanotowano w kategorii dochodów własnych (5,5%) i subwencji ogólnej (0,6%), zaś wartość dotacji ogółem spadła o 3,1%.

W 2013 r. wzrost dochodów ogółem wyniósł 2,1% i był nie tylko niższy niż średni wzrost w latach 2009-2012, ale również okazał się najniższy w całym tym okresie.

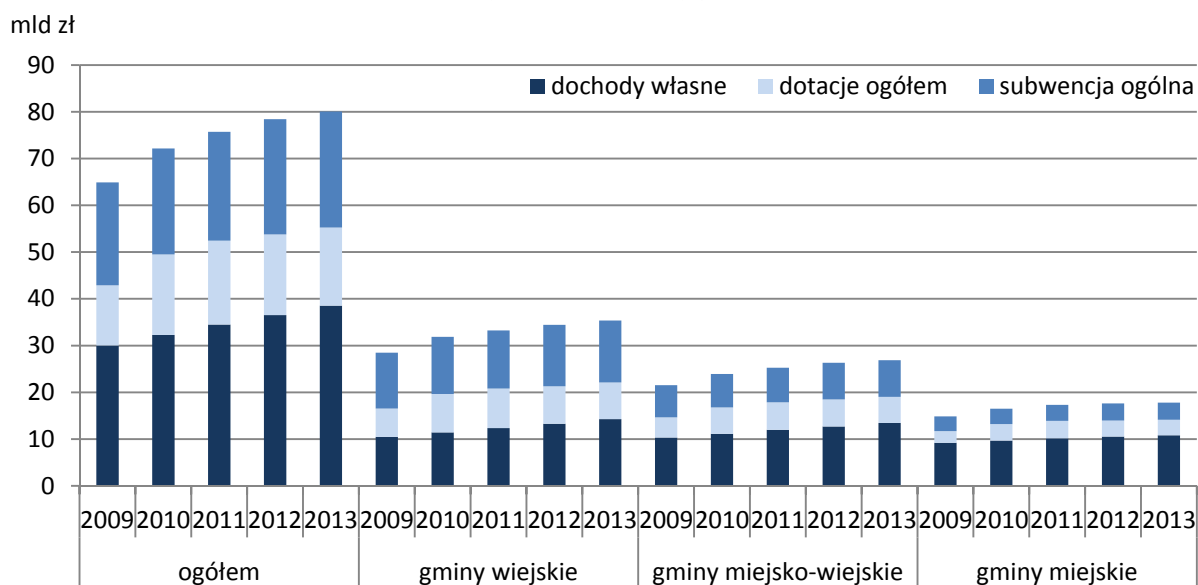
Tabl. 27. Dochody gmin

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				2012=100
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych			w odsetkach		
GMINY OGÓŁEM						
Ogółem	78 407,5	82 657,4	80 043,4	100,0	96,8	102,1
dochody własne	36 522,9	40 066,2	38 546,0	48,2	96,2	105,5
dotacje ogółem	17 235,3	17 839,4	16 704,3	20,9	93,6	96,9
subwencja ogólna	24 649,2	24 751,8	24 793,1	31,0	100,2	100,6
GMINY WIEJSKIE						
Ogółem	34 447,9	36 525,7	35 367,5	100,0	96,8	102,7
dochody własne	13 267,9	14 915,4	14 267,1	40,3	95,7	107,5
dotacje ogółem	8 037,0	8 368,5	7 838,4	22,2	93,7	97,5
subwencja ogólna	13 143,0	13 241,8	13 262,1	37,5	100,2	100,9
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE						
Ogółem	26 323,7	27 721,7	26 868,3	100,0	96,9	102,1
dochody własne	12 717,5	13 976,9	13 468,9	50,1	96,4	105,9
dotacje ogółem	5 782,7	5 912,5	5 551,6	20,7	93,9	96,0
subwencja ogólna	7 823,5	7 832,3	7 847,7	29,2	100,2	100,3
GMINY MIEJSKIE						
Ogółem	17 635,9	18 410,1	17 807,6	100,0	96,7	101,0
dochody własne	10 537,6	11 173,9	10 810,0	60,7	96,7	102,6
dotacje ogółem	3 415,6	3 558,5	3 314,4	18,6	93,1	97,0
subwencja ogólna	3 682,7	3 677,7	3 683,3	20,7	100,2	100,0

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. w strukturze dochodów gmin wiejskich najwyższy udział miały dochody własne (40,3%), subwencja ogólna stanowiła 37,5%, a dotacje ogółem 22,2%. W gminach miejsko-wiejskich dochody własne stanowiły blisko połowę dochodów ogółem (50,1%), a subwencja ogólna i dotacje ogółem odpowiednio 29,2% i 20,7%. W gminach miejskich udział dochodów własnych stanowił 60,7% dochodów ogółem, subwencji ogólnej 20,7%, zaś dotacji ogółem 18,6%. Udział dochodów własnych gmin miejskich był najwyższy na tle wszystkich typów gmin. W ciągu ostatnich pięciu lat struktura dochodów dla poszczególnych typów gmin nie podlegała znaczącym zmianom w zakresie kolejności kategorii, jednak zauważalna była tendencja do wzrostu znaczenia dochodów własnych, głównie kosztem dotacji ogółem.

Wykres 20. Dochody gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.1.1. Dochody własne

W 2013 r. **dochody własne** gmin wzrosły o 5,5% w porównaniu do roku poprzedniego i wyniosły 38 546,0 mln zł, co stanowiło wykonanie planu w 96,2%. W gminach wiejskich dochody własne zamknęły się kwotą 14 267,1 mln zł (wzrost o 7,5%), co oznaczało realizację planu w 95,7%. Gminy miejsko-wiejskie wykonały dochody własne w wysokości 13 468,9 mln zł (o 5,9% więcej niż w roku poprzednim), a ich plan został zrealizowany w 96,4%. W gminach miejskich dochody własne wyniosły 10 810,0 mln zł (wzrost o 2,6%), co oznaczało wykonanie planu w 96,7%.

Tabl. 28. Dochody własne gmin ogółem

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				2012= 100
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych			w odsetkach		
Dochody własne	36 522,9	40 066,2	38 546,0	100,0	96,2	105,5
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	789,0	688,9	742,7	1,9	107,8	94,1
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	12 077,2	13 144,4	12 823,8	33,3	97,6	106,2
podatek rolny	1 516,9	1 656,1	1 634,9	4,2	98,7	107,8
podatek od nieruchomości	10 608,0	11 297,9	11 310,7	29,3	100,1	106,6
podatek leśny	224,4	225,4	225,5	0,6	100,0	100,5
podatek od środków transportowych	624,4	640,7	638,6	1,7	99,7	102,3
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	43,6	42,2	42,7	0,1	101,1	98,0
podatek od spadków i darowizn	126,1	112,0	111,6	0,3	99,7	88,5
podatek od czynności cywilnoprawnych	688,4	671,0	710,0	1,8	105,8	103,1
wpływy z opłaty skarbowej	203,0	216,3	201,2	0,5	93,1	99,1
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	211,2	289,0	275,6	0,7	95,3	130,5
wpływy z opłaty targowej	144,4	143,9	137,2	0,4	95,3	95,0
dochody z majątku	2 737,2	3 402,0	2 766,4	7,2	81,3	101,1
pozostałe dochody	6 529,2	7 536,2	6 925,0	18,0	91,9	106,1

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

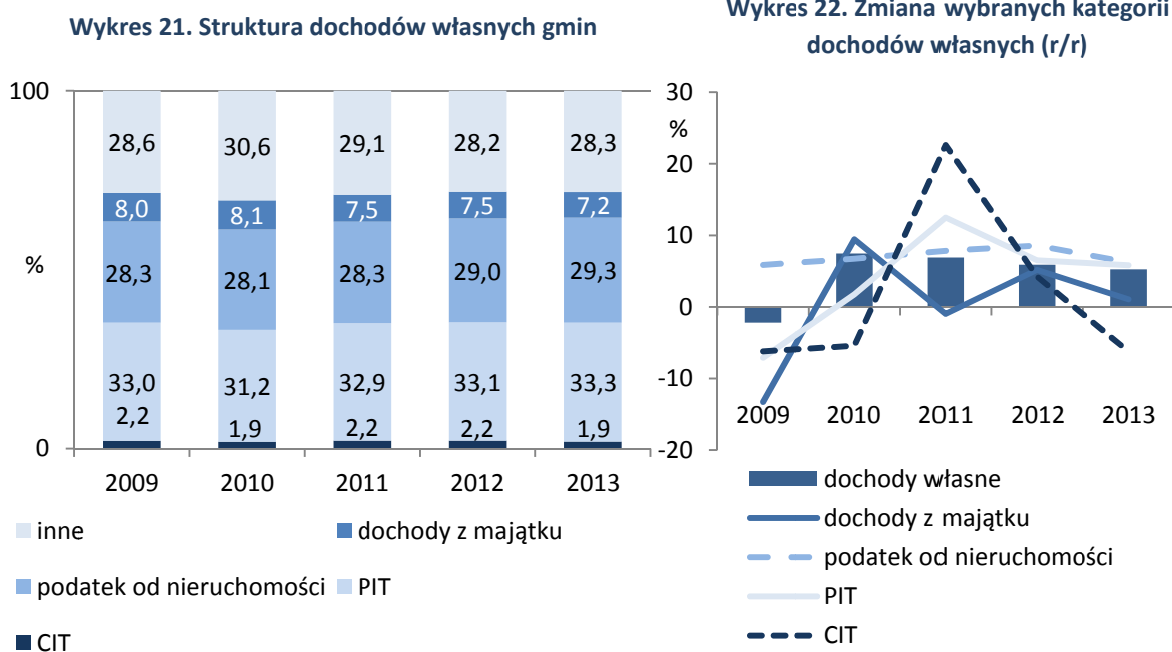
W strukturze dochodów własnych gmin największą pozycją były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych** (PIT) w wysokości 12 823,8 mln zł, co stanowiło 33,3% dochodów własnych. W 2013 r. nastąpił wzrost tej kwoty względem roku poprzedniego o 6,2%, zaś realizacja planu wyniosła 97,6%.

Innym znaczącym źródłem dochodów własnych gmin w 2013 r. był, poza udziałem w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatek od nieruchomości (29,3%). Dochody z tego tytułu wyniosły 11 310,7 mln zł; w porównaniu z 2012 r. dochody te wzrosły o 6,6%. Plan został przekroczony o 0,1%.

Na rachunki gmin przekazane zostały dochody z tytułu udziału we wpływach z **podatku dochodowego od osób prawnych** (CIT) w wysokości 742,7 mln zł, co oznaczało ich spadek o 5,9% w porównaniu z 2012 r. Wykonanie tych dochodów oznaczało jednak przekroczenie planu o 7,8%. Wpłaty z **podatku rolnego**³⁶, które zostały wykonane w wysokości 1 634,9 mln zł, w porównaniu

³⁶ Opodatkowaniu podatkiem rolnym podlegają grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza. Podatnikami podatku rolnego są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne będące: właścicielami, posiadaczami samoistnymi, użytkownikami wieczystymi użytków rolnych, lub posiadaczami użytków rolnych, stanowiących własność Skarbu Państwa lub JST (posiadanie bez tytułu prawnego nie obejmuje jednak gruntów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa lub będących w zarządzie

z 2012 r. wzrosły o 7,8%. Wykonanie podatku rolnego stanowiło 98,7% planu rocznego. **Dochody z majątku** wyniosły 2 766,4 mln zł i były wyższe o 1,1%, przy realizacji 81,3% planu. Dochody z **podatku leśnego** wyniosły 225,5 mln zł i w porównaniu z 2012 r. wzrosły o 0,5%, przy niewielkim przekroczeniu planu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

III.1.2. Dotacje ogółem

W 2013 r. **dotacje ogółem** wyniosły 16 704,3 mln zł, co oznaczało spadek o 3,1% wobec 2012 r. i wykonanie planu w 93,6%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez gminy **dotacje ogółem** łącznie stanowiły 20,9%, z tego dotacje celowe 16,5%, a **dotacje §§ 200 i 620** – 4,4%. Dotacje celowe stanowiły 78,9% dotacji ogółem, zaś dotacje §§ 200 i 620 – 21,1%.

W ramach dochodów z tytułu **dotacji ogółem**, na zadania bieżące przeznaczonych było 12 846,9 mln zł, tj. 76,9% otrzymanych środków, zaś na zadania inwestycyjne 3 857,5 mln zł, tj. 23,1%.

Kwota z tytułu **dotacji celowych** dla gmin wyniosła 13 184,5 mln zł i była wyższa o 3,3% niż w 2012 r. Z tego dotacje na zadania bieżące zrealizowane zostały w wysokości 12 037,8 mln zł, co stanowiło 91,3% otrzymanych środków, a na zadania inwestycyjne wydano 1 146,7 mln zł, czyli 8,7%.

Wartość **dotacji §§ 200 i 620** osiągnęła 3 519,8 mln zł, co oznaczało spadek o 21,3% wobec roku poprzedniego. Na zadania bieżące przeznaczono 809,0 mln zł, czyli 23,0% tej dotacji, zaś na zadania inwestycyjne – 2 710,8 mln zł, czyli 77,0%.

Lasów Państwowych). Wysokość podatku zależy od: okręgu podatkowego, rodzaju i klasy użytków rolnych, przelicznika określonego w ustawie o podatku rolnym, sposobu użytkowania gruntu, średniej ceny skupu żyta za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego rok podatkowy (wskaźnik wyliczany przez GUS).

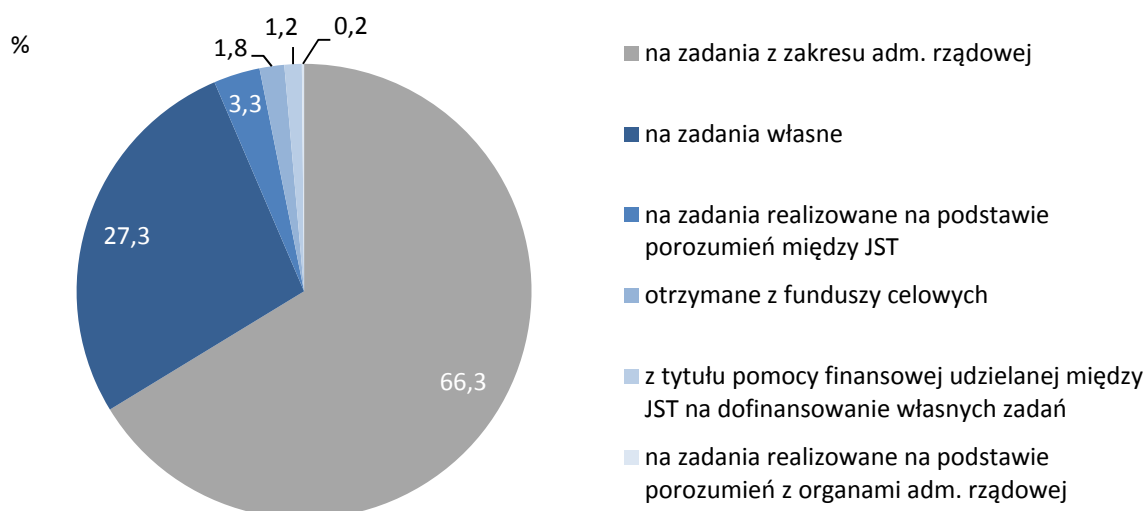
Tabl. 29. Dotacje ogółem gmin

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w		
	w milionach złotych			odsetkach			
Dotacje ogółem	17 235,3	17 839,4	16 704,3	100,0	93,6	96,9	
dotacje celowe.....	12 764,2	13 498,6	13 184,5	78,9	97,7	103,3	
na zadania z zakresu adm. rządowej..	8 822,4	8 912,4	8 739,1	52,3	98,1	99,1	
w tym inwestycyjne.....	10,4	16,4	16,0	0,1	97,3	153,8	
na zadania własne	3 023,8	3 681,8	3 595,4	21,5	97,7	118,9	
w tym inwestycyjne.....	667,6	609,4	586,5	3,5	96,3	87,9	
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	20,6	21,6	20,3	0,1	93,9	98,5	
w tym inwestycyjne.....	4,1	2,3	1,7	0,0	75,2	41,9	
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST .	461,4	462,2	434,5	2,6	94,0	94,2	
w tym inwestycyjne.....	212,2	221,3	196,7	1,2	88,9	92,7	
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań.....	224,1	180,1	162,9	1,0	90,5	72,7	
w tym inwestycyjne.....	199,8	162,1	144,8	0,9	89,3	72,5	
otrzymane z funduszy celowych.....	211,9	240,6	232,3	1,4	96,5	109,6	
w tym inwestycyjne.....	178,7	206,8	200,9	1,2	97,2	112,4	
dotacje §§ 200 i 620.....	4 471,1	4 340,8	3 519,8	21,1	81,1	78,7	
w tym inwestycyjne § 620.....	3 526,8	3 402,6	2 710,8	16,2	79,7	76,9	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W ramach dotacji celowych, stanowiących 78,9% dotacji ogółem, gminy otrzymały najwięcej środków na **zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (52,3% dotacji ogółem) i na **zadania własne** (21,5% dotacji ogółem); pozostałe kategorie stanowiły 5,1% dotacji ogółem.

Wykres 23. Struktura działowa dotacji celowych otrzymanych przez gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. gminy otrzymały **dotacje celowe** z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** w kwocie 8 739,1 mln zł. W strukturze dochodów gmin dotacje te stanowiły 10,9% dochodów ogółem. Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** w 2012 r. wyniosły 3 595,4 mln zł. W strukturze dochodów gmin dotacje te stanowiły 4,5% dochodów ogółem.

III.1.3. Subwencja ogólna

W 2013 r. **subwencja ogólna** dla gmin wyniosła 24 793,1 mln zł, co stanowiło wzrost o 0,6% w porównaniu do 2012 r. i wykonanie planu w 100,2%.

Tabl. 30. Subwencja ogólna gmin

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				2012=100
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych		w odsetkach			
Subwencja ogólna	24 649,2	24 751,8	24 793,1	100,0	100,2	100,6
część wyrównawcza	6 078,1	6 258,4	6 258,3	25,2	100,0	103,0
część oświatowa.....	18 100,8	18 113,4	18 114,7	73,1	100,0	100,1
część rekompensująca	7,5	7,3	7,3	0,0	100,0	97,4
część równoważąca.....	353,4	331,8	331,7	1,3	100,0	93,9
uzupełnienie subwencji ogólnej.....	109,3	40,8	81,0	0,3	198,4	74,1

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Z kwoty z tytułu subwencji ogólnej dla gmin wiejskich przypadło 13 262,1 mln zł (53,5%), dla gmin miejsko-wiejskich – 7 847,7 mln zł (31,7%), zaś dla gmin miejskich – 3 683,3 mln zł (14,8%).

III.2. WYDATKI GMIN

W 2013 r. **wydatki ogółem** gmin wyniosły 79 442,5 mln zł (o 1,2% więcej niż w 2012 r.). Ich plan został wykonany w 92,4%. W strukturze wydatków gmin w 2013 r. **wydatki bieżące** stanowiły 83,4% (66 270,3 mln zł), zaś **wydatki majątkowe** – 16,6% (13 172,2 mln zł).

Tabl. 31. Wydatki gmin

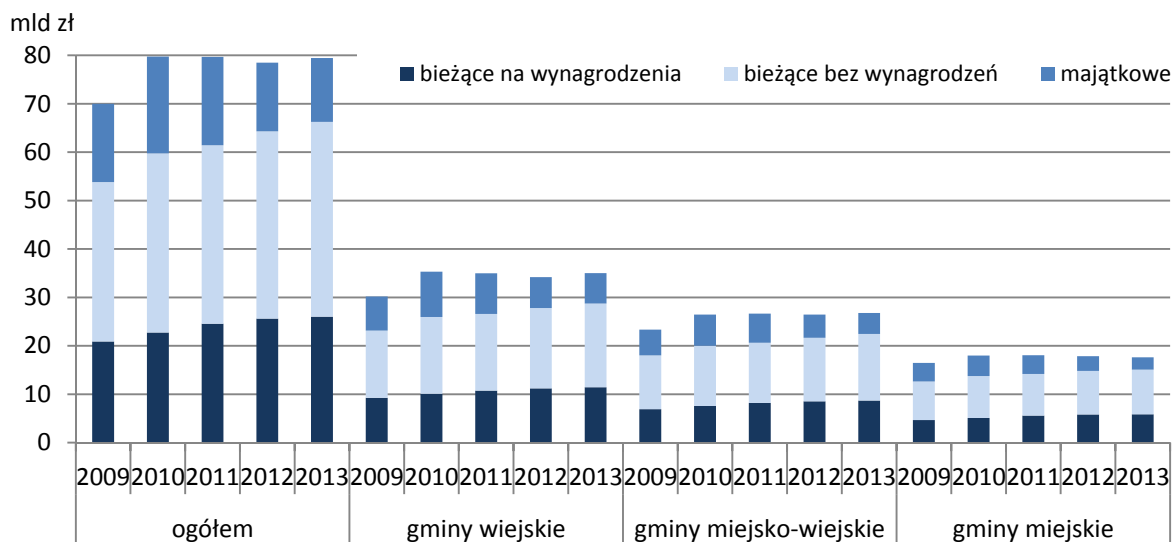
Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				2012=100
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych		w odsetkach			
GMINY OGÓŁEM						
Ogółem	78 491,4	85 948,0	79 442,5	100,0	92,4	101,2
wydatki bieżące	64 306,0	70 138,6	66 270,3	83,4	94,5	103,1
na wynagrodzenia	25 626,8	26 646,9	26 035,3	32,8	97,7	101,6
wydatki majątkowe	14 185,4	15 809,4	13 172,2	16,6	83,3	92,9
w tym inwestycyjne	13 857,5	15 467,1	12 859,9	16,2	83,1	92,8
GMINY WIEJSKIE						
Ogółem	34 191,5	38 136,0	35 028,6	100,0	91,9	102,4
wydatki bieżące	27 827,8	30 569,2	28 750,9	82,1	94,1	103,3
na wynagrodzenia	11 236,4	11 775,4	11 458,0	32,7	97,3	102,0
wydatki majątkowe	6 363,6	7 566,8	6 277,7	17,9	83,0	98,7
w tym inwestycyjne	6 291,8	7 493,9	6 210,0	17,7	82,9	98,7
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE						
Ogółem	26 446,3	28 771,2	26 774,7	100,0	93,1	101,2
wydatki bieżące	21 667,1	23 657,4	22 444,1	83,8	94,9	103,6
na wynagrodzenia	8 559,9	8 894,6	8 713,0	32,5	98,0	101,8
wydatki majątkowe	4 779,2	5 113,8	4 330,6	16,2	84,7	90,6
w tym inwestycyjne	4 651,3	4 972,5	4 197,8	15,7	84,4	90,2
GMINY MIEJSKIE						
Ogółem	17 853,6	19 040,8	17 639,2	100,0	92,6	98,8
wydatki bieżące	14 811,1	15 912,1	15 075,4	85,5	94,7	101,8
na wynagrodzenia	5 830,6	5 976,9	5 864,3	33,2	98,1	100,6
wydatki majątkowe	3 042,5	3 128,7	2 563,9	14,5	81,9	84,3
w tym inwestycyjne	2 914,4	3 000,7	2 452,2	13,9	81,7	84,1

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Największy udział w wydatkach ogółem miały gminy wiejskie (44,1%); ich wydatki wyniosły 35 028,6 mln zł. Wydatki gmin miejsko-wiejskich osiągnęły poziom 26 774,7 mln zł (33,7%), zaś najmniej wydały gminy miejskie – 17 639,2 mln zł (22,2%). W gminach wiejskich i miejsko-wiejskich

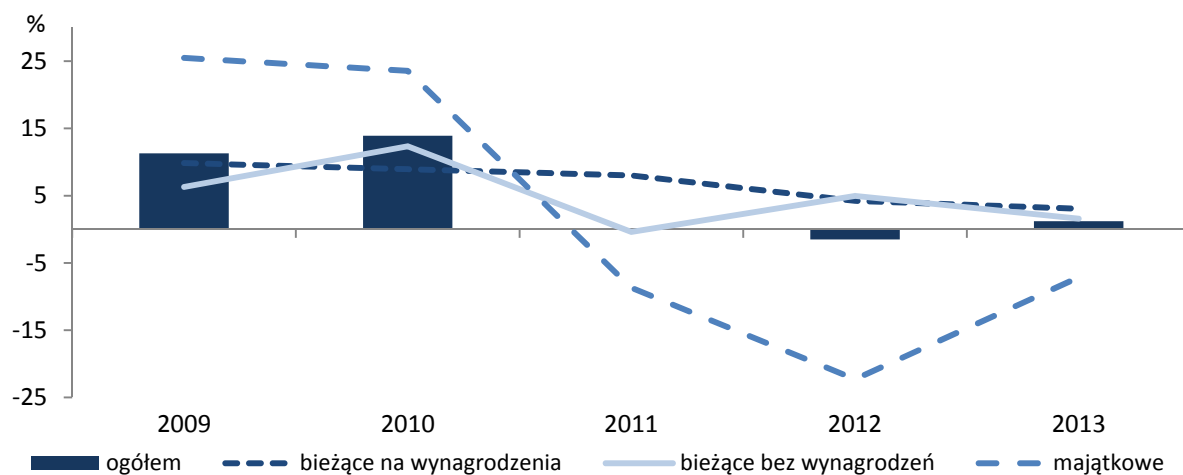
wydatki ogółem wzrosły w porównaniu do 2012 r., odpowiednio o 2,4% i 1,2%. Jedynie w gminach miejskich nastąpił ich spadek o 1,2%. We wszystkich typach gmin wzrosły wydatki bieżące i spadły wydatki majątkowe. Największy udział zadań bieżących wśród wydatków ogółem wykazały gminy miejskie (85,5%). W gminach miejsko-wiejskich wyniósł on 83,8%, zaś w wiejskich 82,1%.

Wykres 24. Wydatki według typów gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 25. Zmiana wybranych kategorii wydatków (r/r)

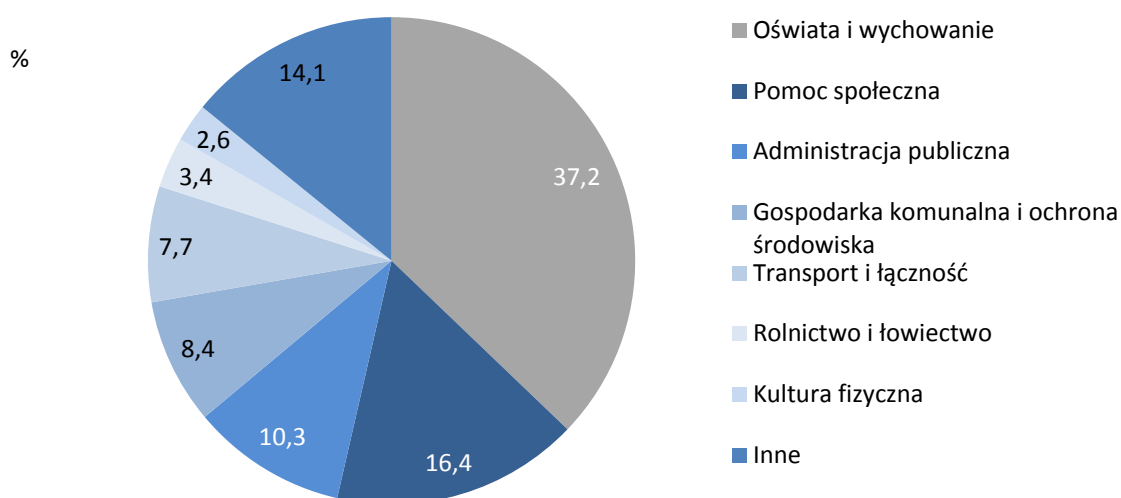
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wydatki ogółem w 2013 r., po spadku w roku poprzednim, powróciły na ścieżkę wzrostu za sprawą wydatków bieżących, choć ich tempo wzrostu zwolniło. Umiarkowany wzrost wydatków ogółem uwarunkowany był przede wszystkim utrzymującym się od 2011 r. spadkiem wydatków inwestycyjnych.

W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2013 r., podobnie jak w latach poprzednich, największy udział miały wydatki w działach: „Oświata i wychowanie” (37,2%), „Pomoc

społeczna” (16,4%), „Administracja publiczna” (10,3%), „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (8,4%) oraz „Transport i łączność” (7,7%).

Wykres 26. Struktura działowa wydatków gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W wymienionych wyżej działach zanotowano wzrosty wobec roku poprzedniego. Wydatki wykonane przez gminy w dziale „Oświata i wychowanie” wzrosły o 1,4% w stosunku do 2012 r., osiągając wartość 29 526,7 mln zł. Wartość wykonania w dziale „Pomoc społeczna” wyniosła 13 045,3 mln zł, czyli o 2,6% więcej niż rok wcześniej, zaś w dziale „Administracja publiczna” – 8 201,1 mln zł – o 3,8% więcej niż w 2012 r.

W porównaniu z 2012 r. zwiększył się udział w strukturze wydatkowej największych działów: „Oświaty i wychowania” (z 37,1% do 37,2%), „Pomocy społecznej” (z 16,2% do 16,4%), „Administracji publicznej” (z 10,1% do 10,3%), „Gospodarki komunalnej i ochrony środowiska” (z 7,9% do 8,4%) oraz „Transportu i łączności” (z 7,4% do 7,7%).

W 2013 r. **wydatki bieżące** gmin wyniosły 66 270,3 mln zł, tj. 83,4% wydatków ogółem. Najwyższy udział w wydatkach bieżących miały nakłady wykonane w kategorii wynagrodzeń – 39,3% (wraz z pochodnymi – 46,9%). Większość wydatków na wynagrodzenia (92,7%, tj. 24 140,9 mln zł) zostało wydatkowane w działach „Oświata i wychowanie”, „Administracja publiczna” oraz „Pomoc społeczna”.

Wydatki majątkowe gmin wyniosły 13 172,2 mln zł, tj. 16,6% wydatków ogółem. W strukturze działowej wydatków majątkowych największy udział miały wydatki w działach: „Transport i łączność” (28,7%), „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (20,8%), „Rolnictwo i łowiectwo” (12,5%), oraz „Oświata i wychowanie” (9,2%).

Tabl. 32. Wydatki gmin

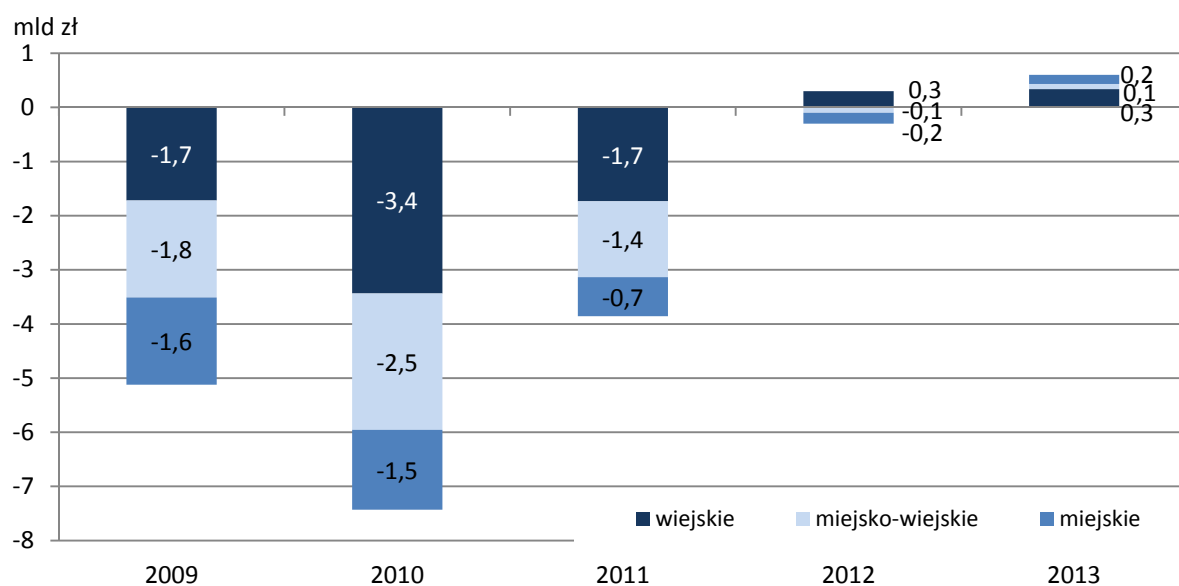
Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012= 100
		plan	wykonanie				
	w milionach złotych			w odsetkach			
Ogółem	78 491,4	85 948,0	79 442,5	100,0	92,4	101,2	
wydatki bieżące	64 306,0	70 138,6	66 270,3	83,4	94,5	103,1	
na wynagrodzenia	25 626,8	26 646,9	26 035,3	32,8	97,7	101,6	
w tym osobowe	23 088,6	23 960,0	23 463,2	29,5	97,9	101,6	
pochodne od wynagrodzeń	4 828,1	5 254,6	5 017,4	6,3	95,5	103,9	
dotacje	4 192,3	4 700,1	4 562,6	5,7	97,1	108,8	
na obsługę długu	1 399,7	1 269,9	1 100,3	1,4	86,6	78,6	
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	7,8	79,8	6,9	0,0	8,6	87,9	
świadczenia na rzecz osób fizycznych	11 308,5	11 851,9	11 508,9	14,5	97,1	101,8	
pozostałe wydatki	16 942,8	20 335,5	18 038,9	22,7	88,7	106,5	
wydatki majątkowe	14 185,4	15 809,4	13 172,2	16,6	83,3	92,9	
w tym inwestycyjne	13 857,6	15 467,1	12 859,9	16,2	83,1	92,8	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.3. WYNIK BUDŻETÓW GMIN

W 2013 r. **wynik** budżetów gmin był dodatni i wyniósł 600,9 mln, wobec deficytu na poziomie 83,9 mln zł w 2012 r. W ustawie planowany był deficyt w wysokości 3 290,5 mln zł. Gminy miejskie osiągnęły nadwyżkę w wysokości 168,4 mln zł, gminy miejsko-wiejskie 93,6 mln zł, zaś gminy wiejskie zanotowały dodatni wynik na poziomie 338,9 mln zł.

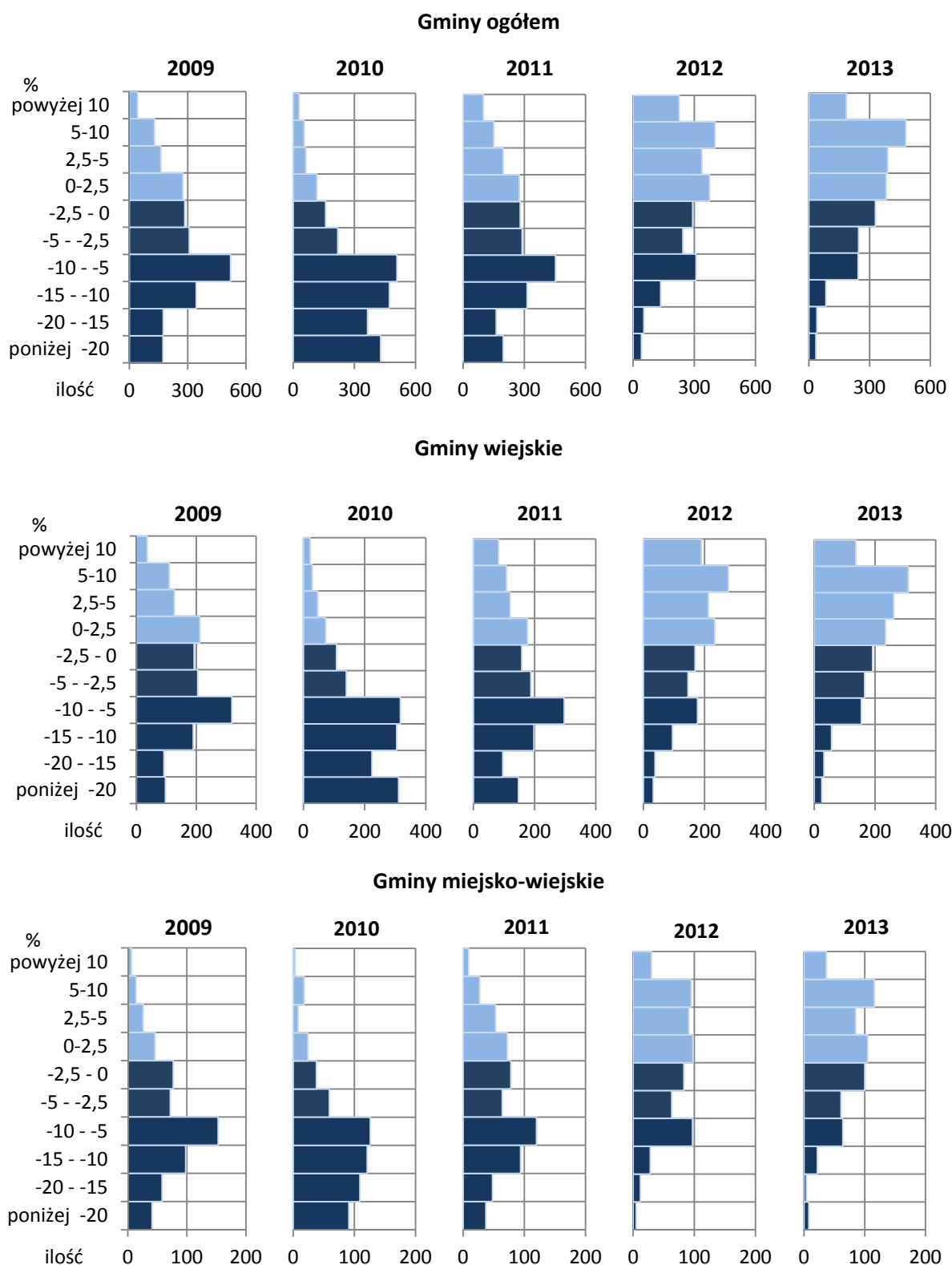
Wykres 27. Wynik według typów gmin

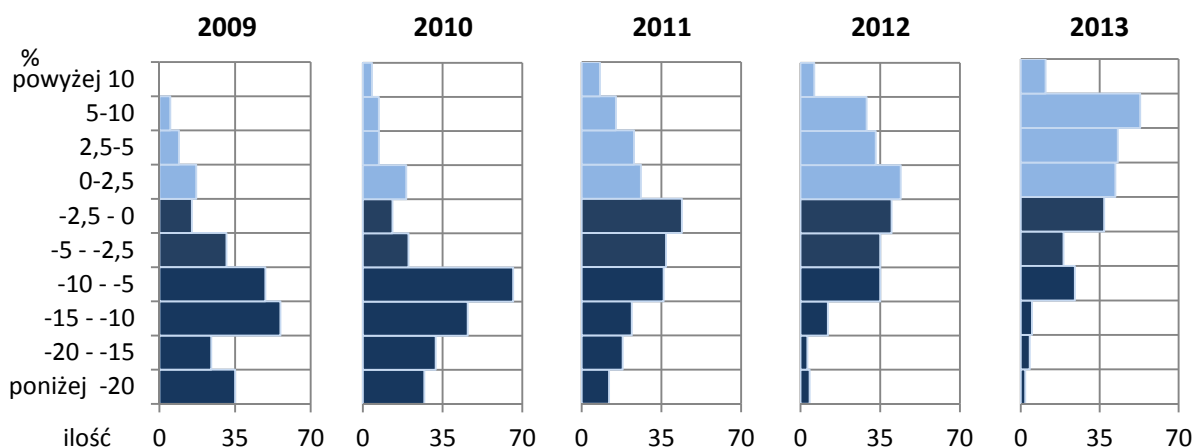
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 1 436 gminach (59,5% wszystkich gmin). Dodatnią relację wyniku do dochodu powyżej 10% osiągnęło 185 gmin. Deficyt wystąpił w 977 gminach, tj. w 40,5% ogólnej liczby gmin. Wśród gmin, które odnotowały deficyt, 159 wykazało ujemny wynik finansowy do dochodów powyżej 10%. Dla porównania w 2012 r. nadwyżkę wypracowano w 1 340 gminach (55,5% ogólnej liczby gmin), zaś deficyt wystąpił w 1 074 gminach, tj. w 44,5% ogólnej liczby gmin.

Wykres 28. Gminy według relacji wyniku budżetowego do dochodów

Gminy miejskie

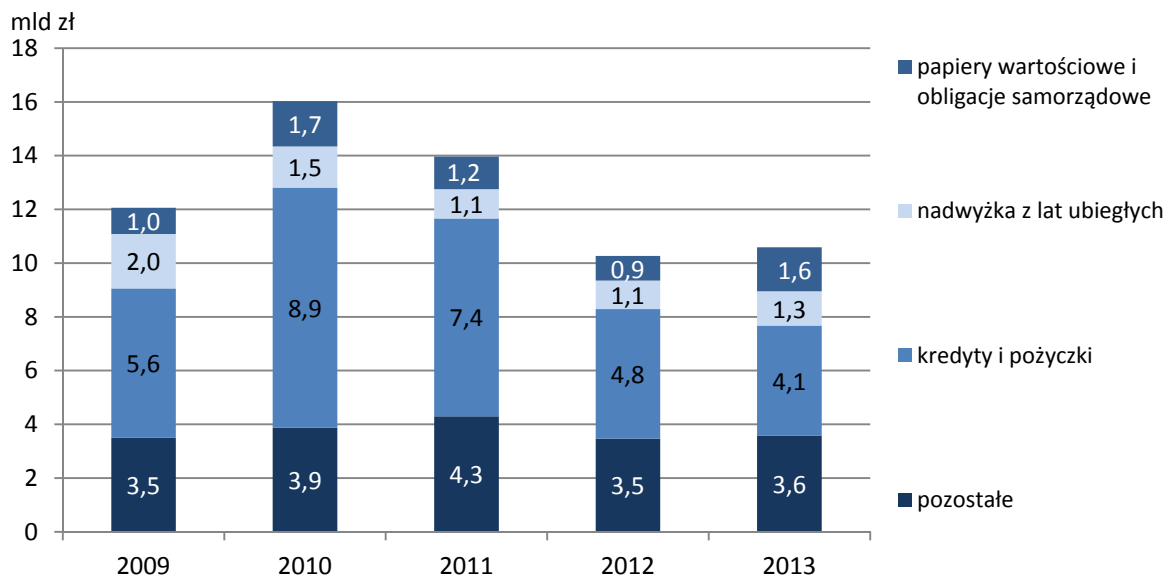

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

III.4. FINANSOWANIE

W 2013 r. **przychody** gmin wyniosły 10 587,8 mln zł. Największy udział w finansowaniu potrzeb pożyczkowych gmin miały kredyty i pożyczki (38,7% w przychodach gmin), które wyniosły 4 102,3 mln zł. Przychody z tytułu nadwyżki z lat ubiegłych uzyskano w wysokości 1 276,3 mln zł, co stanowiło 12,1% ogółu przychodów, zaś przychody ze sprzedaży papierów wartościowych oraz obligacji jednostek samorządowych oraz związków komunalnych wyniosły 1 637,2 mln zł (15,5% ogółu przychodów).

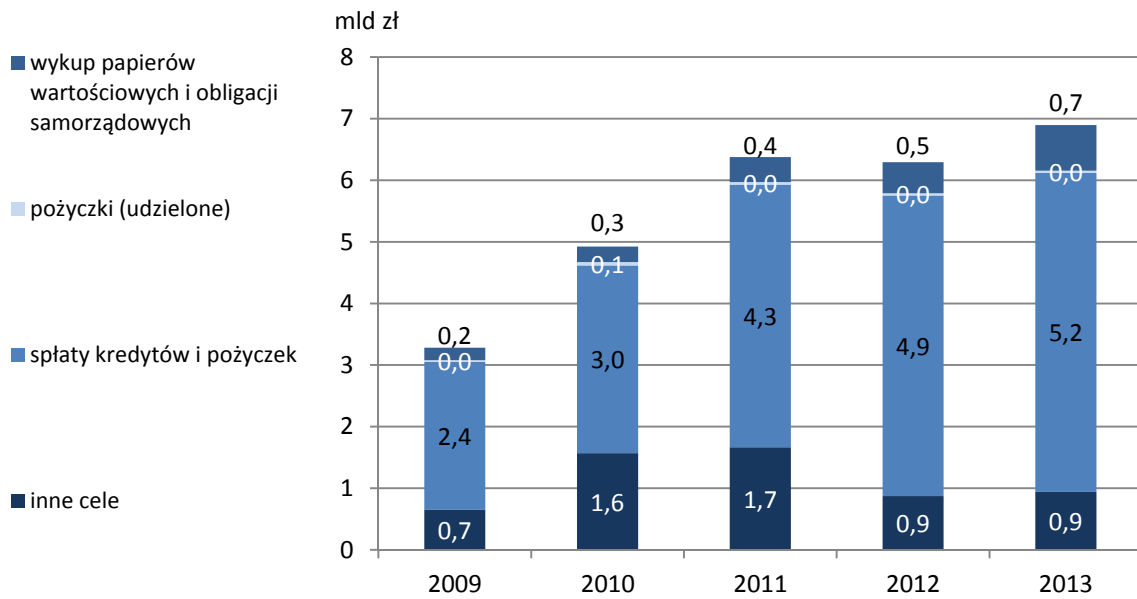
Wykres 29. Przychody gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. **rozchody** gmin wyniosły 6 896,5 mln zł. Największy udział w rozchodach (75,1%) stanowiły spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 5 179,0 mln zł. Wykup papierów wartościowych i obligacji samorządowych stanowił 10,8% rozchodów gmin ogółem, tj. 741,9 mln zł.

Wykres 30. Rozchody gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

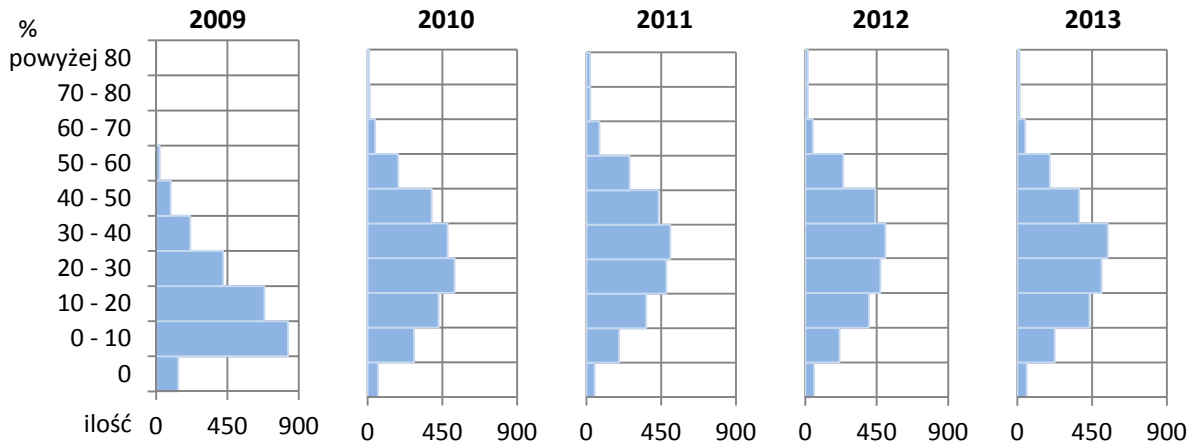
III.5. ZADŁUŻENIE GMIN

W 2013 r. **zobowiązania** gmin ogółem wyniosły 25 771,9 mln zł (spadek o 1,5% w porównaniu do 2012 r.). Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek stanowiło 98,6% zobowiązań ogółem wszystkich gmin, tj. 25 415,2 mln zł. Zobowiązania ogółem w 2013 r. wystąpiły w 2 357 gminach (97,8% ogółu). Zadłużenie bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych odnotowano w 2 307 gminach, co odpowiadało 95,6% ogółu.

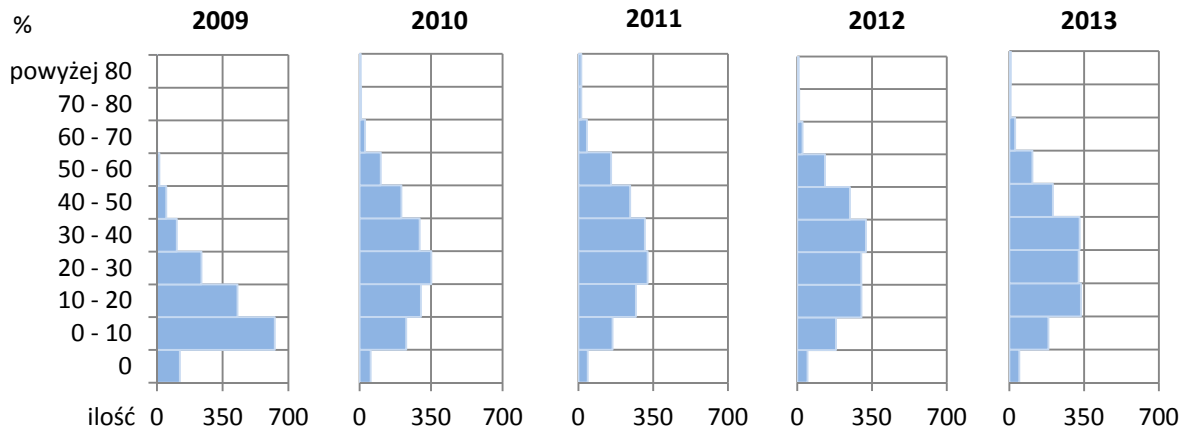
Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem w wykonanych dochodach ogółem dla gmin w 2013 r. wyniósł 32,2%, co oznaczało spadek o 1,2 p. proc. w stosunku do 2012 r. Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych wyniósł 29,1% (spadek o 0,8 p. proc. w porównaniu do 2012 r.). Bez uwzględnienia tych zobowiązań limit zadłużenia 60% przekraczało 31 gmin (o 5 więcej niż w 2012 r.).

Wykres 31. Gminy według relacji zadłużenia do dochodów^a

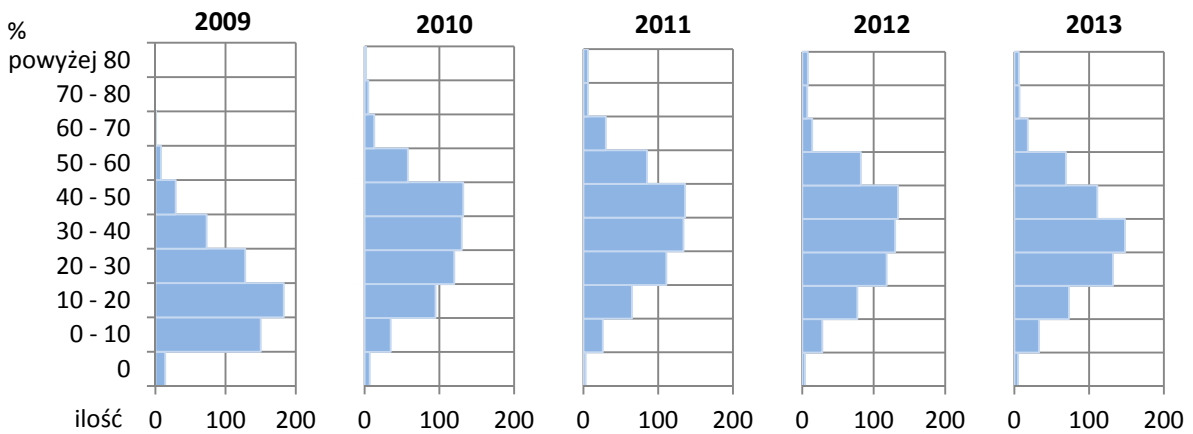
Gminy ogółem

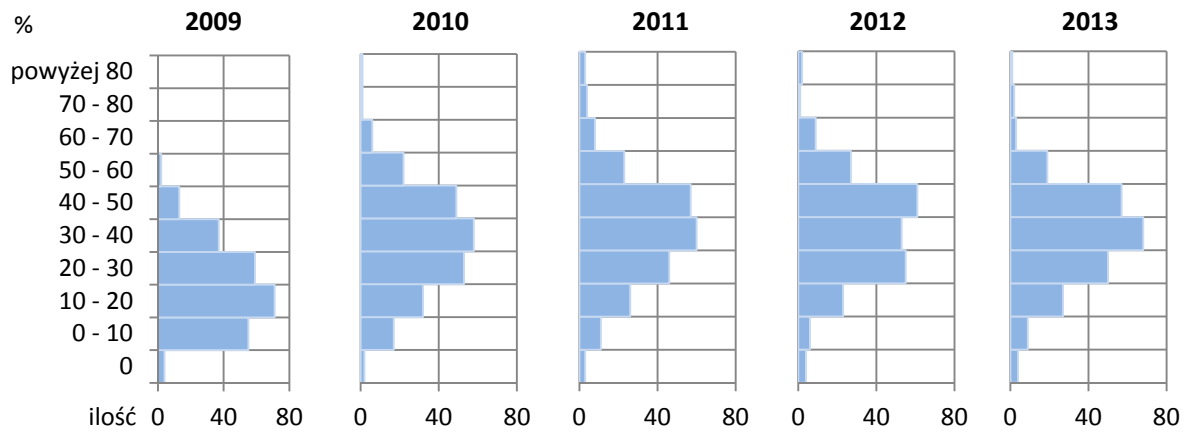
Gminy wiejskie

Gminy miejsko-wiejskie

Gminy miejskie

^a Całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU ³⁷

W 2013 r. dochody miast na prawach powiatu wyniosły 64 216,6 mln zł, wydatki – 64 952,6 mln zł, a deficyt – 736,0 mln zł. W porównaniu z 2012 r. dochody wzrosły o 4,8%, zaś wydatki o 1,9%. Przyczyniło się to do zmniejszenia poziomu deficytu, który w 2012 r. był na poziomie 2 483,8 mln zł.

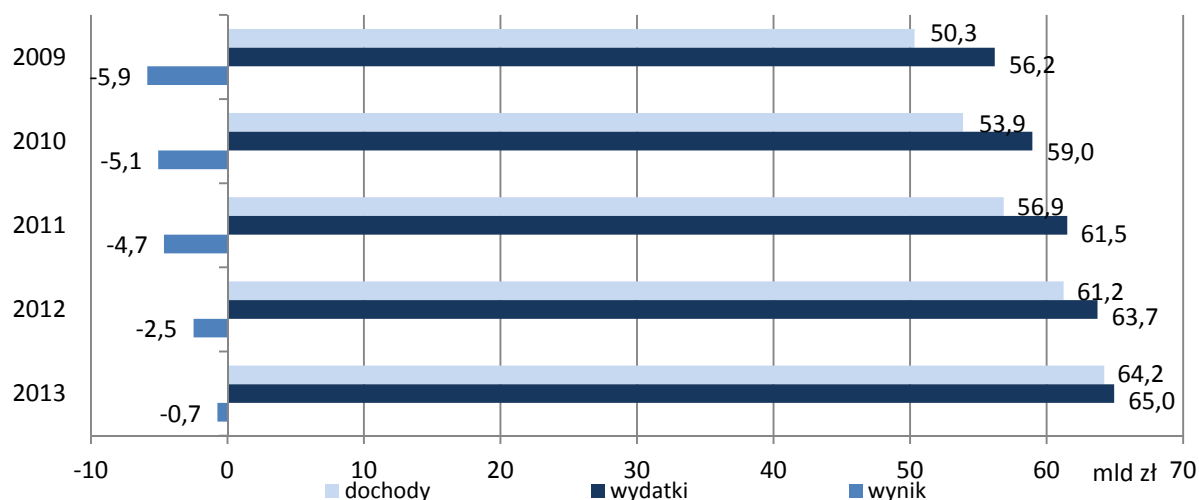
Tabl. 33. Dochody, wydatki i wynik budżetów miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013			2012=100
		plan	wykonanie	wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych				
Dochody.....	61 247,0	66 251,5	64 216,6	96,9	104,8
Wydatki.....	63 730,8	69 568,7	64 952,6	93,4	101,9
Wynik.....	-2 483,8	-3 317,2	-736,0	x	x

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2009-2012 średni wzrost dochodów wyniósł 5,5%, zaś wydatków – 5,7%. W całym tym okresie budżety miast na prawach powiatu wykazały deficyt, który z każdym rokiem ulegał redukcji, z 5,9 mld zł w 2009 r. do 0,7 mld zł w 2013 r.

Wykres 32. Budżety miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.1. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2013 r. wykonanie **dochodów ogółem** miast na prawach powiatu wyniosło 64 216,6 mln zł (o 4,8% więcej niż w 2012 r.) i stanowiło 96,9% realizacji planu. W strukturze dochodów miast na prawach powiatu największą pozycją były **dochody własne** w wysokości 40 058,8 mln zł, stanowiące 62,4% całości dochodów. **Subwencja ogólna** w kwocie 13 547,2 mln zł stanowiła 21,1%, a **dotacje ogółem** w kwocie 10 610,6 mln zł – 16,5%.

³⁷ Zgodnie z art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2013, poz. 595, z późn. zm.) miasto na prawach powiatu jest gminą wykonującą zadania powiatu na zasadach określonych w tej ustawie.

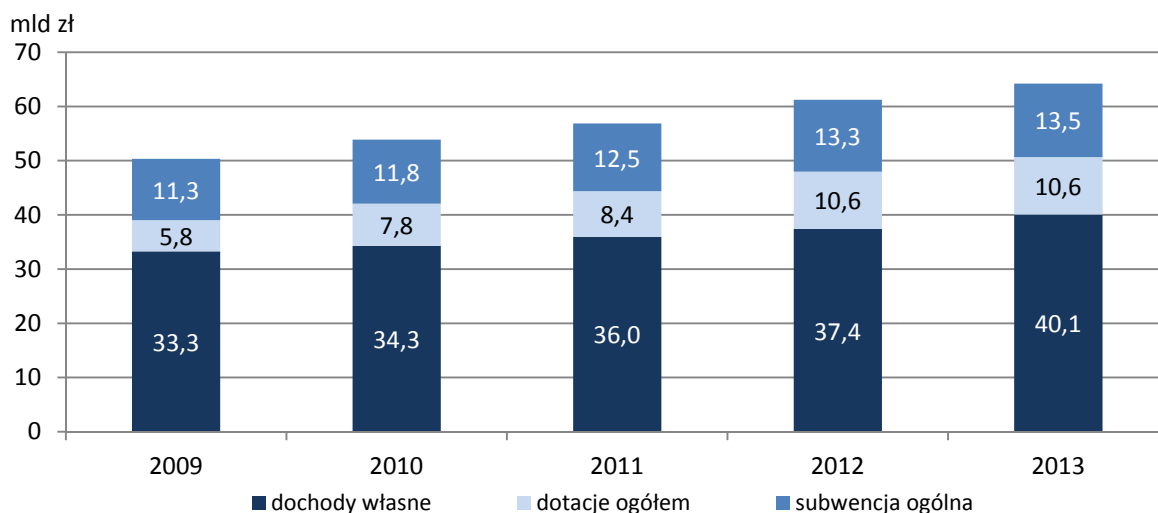
Tabl. 34. Dochody miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012	2013				2012=100
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik	
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
Dochody ogółem	61 247,0	66 251,5	64 216,6	100,0	96,9	104,8
dochody własne	37 407,6	41 339,4	40 058,8	62,4	96,9	107,1
dotacje ogółem	10 559,0	11 370,7	10 610,6	16,5	93,3	100,5
subwencja ogólna	13 280,4	13 541,4	13 547,2	21,1	100,0	102,0

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wzrost dochodów ogółem w 2013 r. wyniósł 4,8% i był niższy niż średni ich wzrost w analizowanym okresie 2009–2012, kiedy wynosił 5,5%. W 2013 r. dochody własne wzrosły o 7,1% i miały decydujący wpływ na wzrost dochodów ogółem miast na prawach powiatu.

Wykres 33. Dochody miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.1.1. Dochody własne

W 2013 r. **dochody własne** miast na prawach powiatu wyniosły 40 058,8 mln zł i były wyższe o 7,1% niż w 2012 r. Plan dochodów własnych został zrealizowany w 96,9%.

W strukturze dochodów własnych miast na prawach powiatu największą pozycją były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** w kwocie 15 069,6 mln zł, co stanowiło 37,6% dochodów własnych. W 2013 r. nastąpił wzrost tej kwoty w porównaniu do roku poprzedniego o 4,6%, zaś realizacja planu wyniosła 97,9%. Jednocześnie nastąpiło zmniejszenie wpływów z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** do 1 341,1 mln zł (tj. spadek o 8,3%). Istotnym źródłem dochodów własnych miast na prawach powiatu były dochody z **podatku od nieruchomości** w kwocie 7 418,7 mln zł, co stanowiło wzrost o 6,1% w stosunku do roku poprzedniego oraz **dochody z majątku** wynoszące 4 275,5 mln zł, czyli o 15,8% więcej niż przed rokiem.

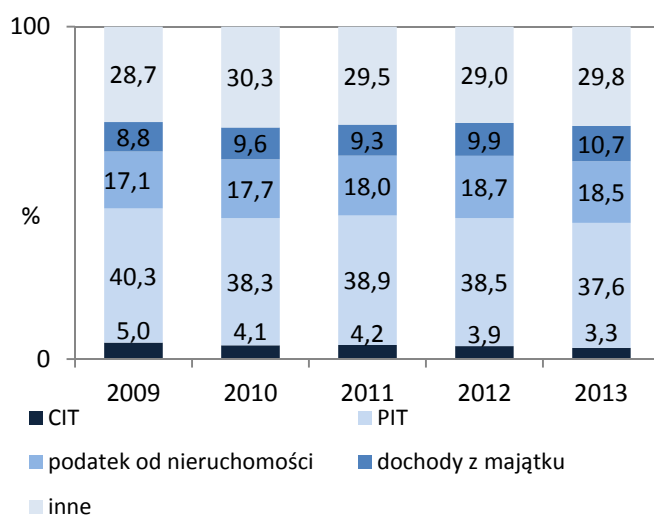
Tabl. 35. Wykonanie dochodów własnych miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w		
	w milionach złotych			odsetkach			
Dochody własne	37 407,6	41 339,4	40 058,8	100,0	96,9	107,1	
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT),..	1 462,7	1 602,7	1 341,1	3,3	83,7	91,7	
w tym: część gminna	1 210,0	1 321,6	1 109,4	2,8	83,9	91,7	
część powiatowa	252,7	281,1	231,7	0,6	82,4	91,7	
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT), .	14 409,1	15 393,3	15 069,6	37,6	97,9	104,6	
w tym: część gminna	11 300,4	12 081,5	11 829,8	29,5	97,9	104,7	
część powiatowa	3 108,7	3 311,8	3 239,7	8,1	97,8	104,2	
podatek rolny	29,0	28,7	30,3	0,1	105,9	104,7	
podatek od nieruchomości	6 994,6	7 320,9	7 418,7	18,5	101,3	106,1	
podatek leśny	2,3	2,2	2,3	0,0	106,0	102,7	
podatek od środków transportowych	292,4	304,0	302,4	0,8	99,5	103,4	
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	40,1	39,6	39,9	0,1	100,7	99,6	
podatek od spadków i darowizn	159,3	162,2	143,8	0,4	88,6	90,3	
podatek od czynności cywilnoprawnych	804,0	865,3	918,7	2,3	106,2	114,3	
opłata skarbowa	282,5	276,6	287,5	0,7	104,0	101,8	
opłata eksploatacyjna	4,2	5,9	5,1	0,0	85,6	120,3	
opłata targowa	56,1	55,6	50,0	0,1	90,0	89,2	
dochody z majątku	3 692,3	4 893,0	4 275,5	10,7	87,4	115,8	
pozostałe dochody	9 179,1	10 389,3	10 173,9	25,4	97,9	110,8	

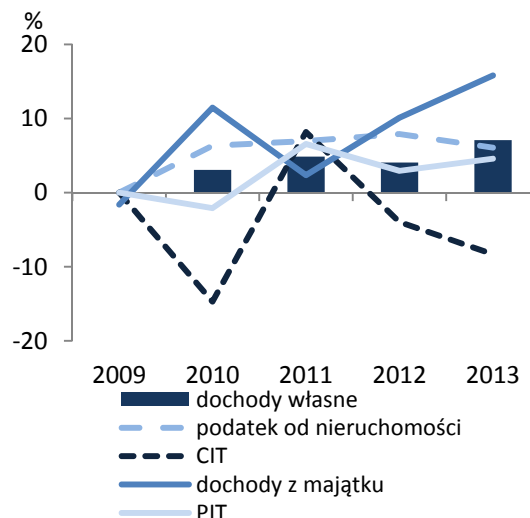
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wpływy z podatku od osób fizycznych (PIT) wykazały w 2013 r. dodatnią dynamikę, podczas gdy w latach 2009-2010 uległy zmniejszeniu (odpowiednio o 3,7% oraz 2,1%). Udział podatku od nieruchomości w strukturze dochodów własnych spadł w 2013 r. do 18,5%, co zahamowało wzrost obserwowany w latach 2009-2012.

Wykres 34. Struktura dochodów własnych miast na prawach powiatu

Wykres 35. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV.1.2. Dotacje ogółem

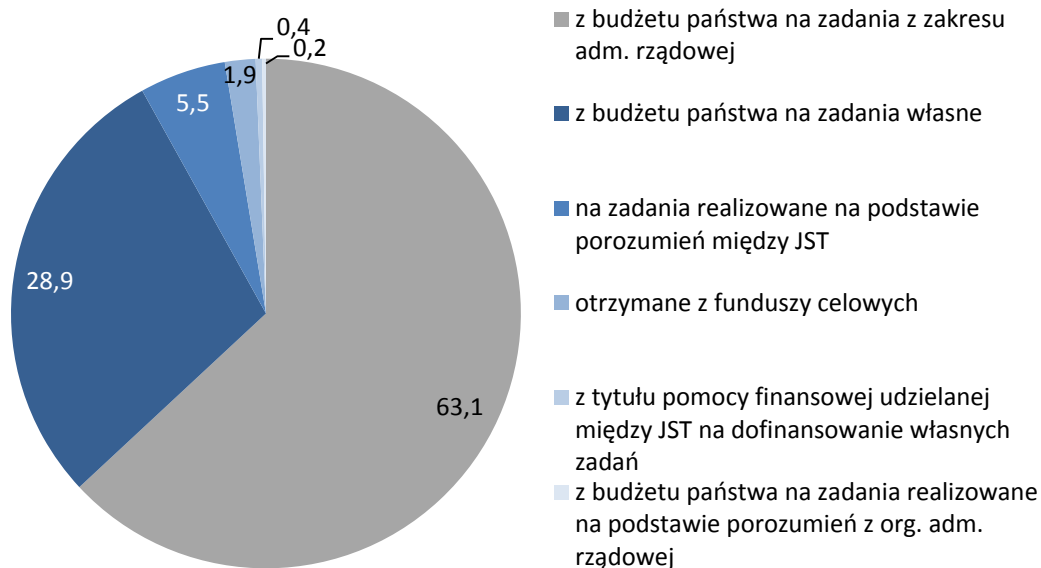
W 2013 r. **dotacje ogółem** miast na prawach powiatu wyniosły 10 610,6 mln zł, co stanowiło wzrost o 0,5% w relacji do 2012 r. Plan został wykonany w 93,3%. W strukturze dochodów ogółem dotacje ogółem stanowiły 16,5%, z tego na **dotacje celowe** przypadało 9,3 p. proc., a 7,2 p. proc. na **dotacje §§ 200 i 620**. W strukturze dotacji ogółem dotacje celowe stanowiły 56,2%, a 43,8% dotacje §§ 200 i 620. **Dotacje celowe** w wysokości 5 963,6 mln zł, otrzymane przez miasta na prawach powiatu, w 2013 r. były o 10,3% wyższe niż pozyskane w 2012 r. **Dotacje §§ 200 i 620** zrealizowano w kwocie 4 646,9 mln zł, co w porównaniu z rokiem poprzednim było spadkiem o 9,8%.

Tabl. 36. Dotacje ogółem miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaźnik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w		
	w milionach złotych			odsetkach			
Dotacje ogółem	10 559,0	11 370,7	10 610,6	100,0	93,3	100,5	
dotacje celowe	5 405,2	6 090,3	5 963,6	56,2	97,9	110,3	
część gminna.....	3 274,7	3 780,2	3 688,3	34,8	97,6	112,6	
na zadania z zakresu adm. rządowej.....	2 279,8	2 381,3	2 347,8	22,1	98,6	103,0	
w tym inwestycyjne	1,1	4,1	4,1	0,0	99,8	372,7	
na zadania własne.....	988,0	1 390,3	1 332,2	12,6	95,8	134,8	
w tym inwestycyjne	60,3	68,3	30,2	0,3	44,3	50,1	
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	6,9	8,6	8,3	0,1	96,5	120,3	
w tym inwestycyjne	0,0	0,8	0,7	0,0	92,5	x	
część powiatowa.....	1 680,7	1 820,1	1 808,8	17,0	99,4	107,6	
na zadania z zakresu adm. rządowej.....	1 373,2	1 418,3	1 413,9	13,3	99,7	103,0	
w tym inwestycyjne	12,8	31,1	29,7	0,3	95,6	232,0	
na zadania własne	303,6	398,0	389,0	3,7	97,7	128,1	
w tym inwestycyjne	96,0	204,9	196,6	1,9	95,9	204,8	
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	4,0	3,8	5,9	0,1	155,0	147,5	
w tym inwestycyjne	0,0	0,4	2,9	0,0	776,3	x	
pozostałe.....	449,7	490,0	466,6	4,4	95,2	103,8	
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	304,1	346,3	326,5	3,1	94,3	107,4	
w tym inwestycyjne	6,6	22,0	11,7	0,1	53,1	177,3	
otrzymane z funduszy celowych	121,5	119,2	115,7	1,1	97,0	95,2	
w tym inwestycyjne	105,2	100,9	95,9	0,9	95,0	91,2	
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań.....	24,1	24,5	24,4	0,2	99,8	101,2	
w tym inwestycyjne	20,1	20,2	20,2	0,2	99,8	100,5	
dotacje §§ 200 i 620	5 153,9	5 280,4	4 646,9	43,8	88,0	90,2	
w tym: inwestycyjne § 620	4 713,0	4 716,6	4 189,0	39,5	88,8	88,9	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 36. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez miasta na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. w ramach dotacji celowych najwięcej środków otrzymały miasta na prawach powiatu **na zadania z zakresu administracji rządowej** (63,1%) i **na zadania własne** (28,9%); pozostałe kategorie stanowiły 8,0% dotacji celowych.

Miasta na prawach powiatu otrzymały w ramach dotacji celowych z budżetu państwa dotacje **na zadania z zakresu administracji rządowej** w wysokości 3 761,6 mln zł, z czego 2 347,8 mln zł przeznaczone było na zadania gminne, a 1 413,9 mln zł na zadania powiatowe. Prawie całość, bo 99,1% tej dotacji, tj. 3 727,8 mln zł, przeznaczono na zadania bieżące.

Miasta na prawach powiatu otrzymały również tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na realizację zadań własnych** kwotę 1 721,2 mln zł, z czego 1 332,2 mln zł przeznaczone było na zadania gminne, a 389,0 mln zł na zadania powiatowe. Na zadania bieżące miasta na prawach powiatu wykorzystały 1 494,4 mln zł, tj. 86,8%, a pozostałą kwotę 226,8 mln zł przeznaczyły na zadania inwestycyjne.

IV.1.3. Subwencja ogólna

W 2013 r. **subwencja ogólna** wyniosła 13 547,2 mln zł, co oznaczało wzrost o 2,0% wobec 2012 r. i wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 37. Subwencja ogólna miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012		2013			
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2012=100
			w milionach złotych			
Subwencja ogólna	13 280,4	13 541,4	13 547,2	100,0	100,0	102,0
część oświatowa	12 295,7	12 590,6	12 590,5	92,9	100,0	102,4
uzupełnienie subwencji ogólnej	277,3	261,8	267,5	2,0	102,2	96,5
subwencja ogólna dla gmin	222,9	183,1	183,2	1,4	100,1	82,2
część wyrównawcza	103,0	57,0	57,0	0,4	100,0	55,3
część rekompensująca	7,2	7,1	7,2	0,1	102,3	100,0
część równoważąca.....	112,7	119,0	119,0	0,9	100,0	105,6
subwencja ogólna dla powiatów ...	484,6	505,9	505,9	3,7	100,0	104,4
część równoważąca.....	445,0	469,2	469,2	3,5	100,0	105,4
część wyrównawcza.....	39,6	36,8	36,8	0,3	100,0	92,9

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. uzupełnienie subwencji ogólnej w kwocie 267,5 mln zł pochodziło z następujących rezerw, o których mowa w ustawie o dochodach JST:

- z rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt. 1, kwotę 53,5 mln zł otrzymało 56 miast na prawach powiatu, których dochody podatkowe za 2012 r. (ustalone z uwzględnieniem art. 32 ust. 3), powiększone o część wyrównawczą i część równoważącą subwencji ogólnej ustalone na 2013 r. i pomniejszone o wpłaty ustalone na 2013 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca były niższe od 80% wyliczonych w analogiczny sposób średnich dochodów wszystkich gmin, w przeliczeniu na 1 mieszkańca kraju oraz dla miast na prawach powiatu dokonujących wpłat do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin, a także miast na prawach powiatu, które w 2012 r. otrzymały z budżetu państwa dotacje celowe na realizację bieżących zadań własnych z zakresu domów pomocy społecznej;
- z rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 26 ust. 1 pkt. 1, 2 i 3, w sposób uzgodniony z Ministrem Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej oraz stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego przekazano:
 - na dofinansowanie inwestycji na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu kwotę 169,8 mln zł dla 15 miast na prawach powiatu;
 - na dofinansowanie remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu kwotę 22,3 mln zł dla 16 miast na prawach powiatu;
 - na utrzymanie rzecznej przeprawy promowej w Świnoujściu przekazano 22,0 mln zł.

IV.2. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2013 r. **wydatki ogółem** miast na prawach powiatu wyniosły 64 952,6 mln zł, co stanowiło wzrost o 1,9% w relacji do 2012 r. Plan wydatków został wykonany w 93,4%. W strukturze wydatków miast na prawach powiatu **wydatki bieżące** w kwocie 52 534,5 mln zł stanowiły 80,9%, zaś **wydatki majątkowe** w kwocie 12 418,1 mln zł stanowiły 19,1% wydatków ogółem.

Tabl. 38. Wydatki miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012	2013				2012 =100
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaznik wykonania w %	
	w milionach złotych			w odsetkach		
Wydatki ogółem	63 730,8	69 568,7	64 952,6	100,0	93,4	101,9
wydatki bieżące	51 053,4	55 012,6	52 534,5	80,9	95,5	102,9
na wynagrodzenia.....	18 327,6	18 784,3	18 618,0	28,7	99,1	101,6
w tym osobowe.....	16 689,5	17 061,8	16 934,5	26,1	99,3	101,5
pochodne od wynagrodzeń	3 203,1	3 400,4	3 336,6	5,1	98,1	104,2
dotacje	4 853,6	5 058,0	4 991,9	7,7	98,7	102,8
na obsługę długu.....	1 466,1	1 508,3	1 232,7	1,9	81,7	84,1
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji.....	18,7	121,7	24,4	0,0	20,1	130,5
świadczenia na rzecz osób fizycznych.....	3 978,5	4 343,7	4 265,9	6,6	98,2	107,2
pozostałe wydatki	19 205,8	21 796,3	20 065,0	30,9	92,1	104,5
wydatki majątkowe	12 677,4	14 556,1	12 418,1	19,1	85,3	98,0
w tym inwestycyjne	12 103,3	13 545,6	11 455,4	17,6	84,6	94,6

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2009-2012 wzrósł udział wydatków w działach: „Transport i łączność” z 18,8% do 23,2% oraz „Oświata i wychowanie” z 27,7% do 28,7%. Natomiast zmalał udział wydatków w działach: „Administracja publiczna” z 6,9% do 6,4% oraz „Pomoc społeczna” z 10,7% do 10,4%. Wydatki w dziale „Gospodarka mieszkaniowa” utrzymywały się w tym okresie na stabilnym poziomie 6,0%.

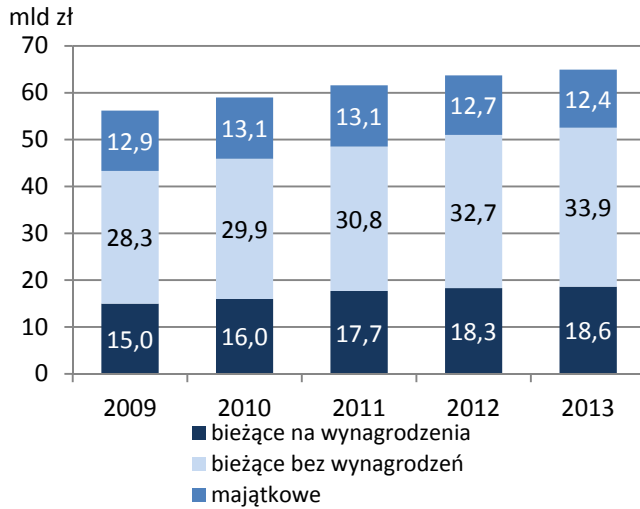
Wydatki bieżące miast na prawach powiatu w 2013 r. wzrosły o 2,9%. W strukturze tych wydatków nie zaszły istotne zmiany w stosunku do poprzednich lat. Główną pozycją pozostały wynagrodzenia wraz z pochodnymi (41,8%). Udział dotacji wyniósł 9,5%, świadczeń na rzecz osób fizycznych – 8,1%, a wydatków na obsługę długu – 2,3%. Na pozostałe wydatki bieżące przypadało 38,2% wszystkich wydatków bieżących.

W 2013 r. miasta na prawach powiatu przeznaczyły na **wynagrodzenia** kwotę 18 618,0 mln zł, tj. o 1,6% więcej niż w 2012 r. Wydatki te zrealizowano w 99,1%. W strukturze wydatków na wynagrodzenia najwyższy udział stanowiły wydatki w dziale: „Oświata i wychowanie” (59,5%). W dalszej kolejności były to: „Administracja publiczna” (12,4%), „Pomoc społeczna” (7,7%), „Edukacyjna opieka wychowawcza” (5,7%), „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa” (5,6%) oraz „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (2,5%).

W 2013 r. **wydatki majątkowe** wyniosły 12 418,1 mln zł, co stanowiło 85,3% planowanej kwoty. W porównaniu do 2012 r. były one mniejsze o 2,0%. Wydatki inwestycyjne stanowiły 92,2% wydatków majątkowych. Udział wydatków inwestycyjnych w zrealizowanych wydatkach ogółem wyniósł 17,6%, co oznaczało zmniejszenie o 1,4 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku.

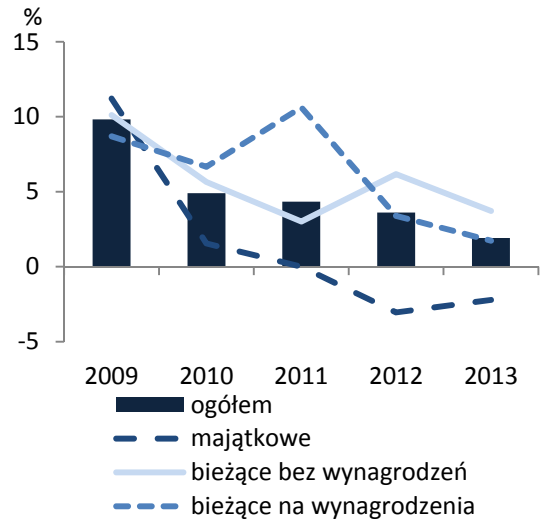
W strukturze działowej wydatków majątkowych miast na prawach powiatu największy udział odnotowano w działach: „Transport i łączność” (51,5%), „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (8,7%), „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” (7,1%), „Kultura fizyczna” (6,6%) oraz „Gospodarka mieszkaniowa” (6,5%).

Wykres 37. Wydatki bieżące i majątkowe w budżetach miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

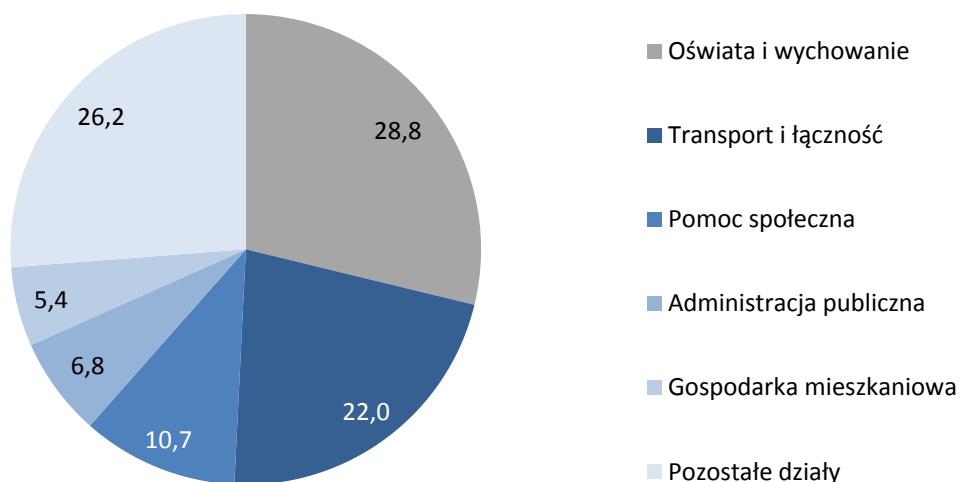
Wykres 38. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

W strukturze działowej wydatków ogółem miast na prawach powiatu największy udział odnotowano w dziale „Oświata i wychowanie” – 28,8%, tj. 18 696,4 mln zł. Kwota ta wzrosła w porównaniu do 2012 r. o 2,3% i w większości została przeznaczona na wynagrodzenia osobowe dla nauczycieli oraz pracowników zatrudnionych w administracji i obsłudze szkół i placówek oświatowych i wychowawczych. Wydatki w dziale „Transport i łączność” w kwocie 14 282,1 mln zł stanowiły 22,0% i były o 3,4% niższe niż w poprzednim roku. Dział „Pomoc społeczna” pochłonął 6 981,7 mln zł, co stanowiło 10,7% wszystkich wydatków miast na prawach powiatu. Kwota ta była o 5,5% wyższa niż w 2012 r.

Wykres 39. Struktura działowa wydatków ogółem miast na prawach powiatu

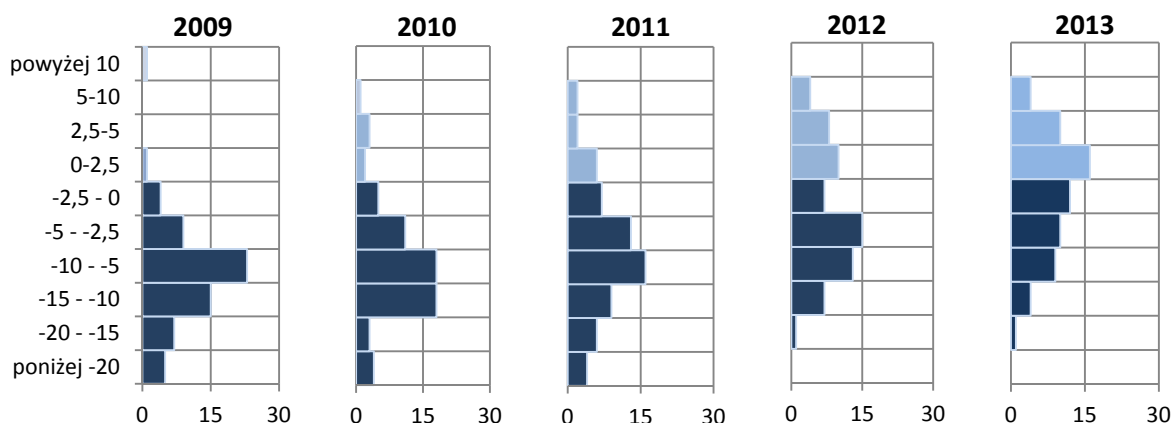

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.3. WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2013 r. **deficyt** budżetów miast na prawach powiatu wyniósł 736,0 mln zł. Nadwyżkę budżetową wypracowało 30 miast na prawach powiatu, tj. 45,5% wszystkich jednostek tego szczebla JST, jednak nie przekraczała ona 10% w relacji do dochodów ogółem. Wśród pozostałych 36 miast na prawach powiatu, których budżety zamknęły się deficytem, w 5 miastach niedobór środków budżetowych w relacji do dochodów ogółem przekroczył 10,0%. Dla porównania, w 2012 r. nadwyżkę budżetową odnotowano w 22 miastach na prawach powiatu, zaś deficyt wystąpił w 43 jednostkach, przy czym deficyt w relacji do dochodów ogółem przekroczył 10,0% w 8 jednostkach.

Wykres 40. Miasta na prawach powiatu według relacji wyniku budżetowego do dochodów

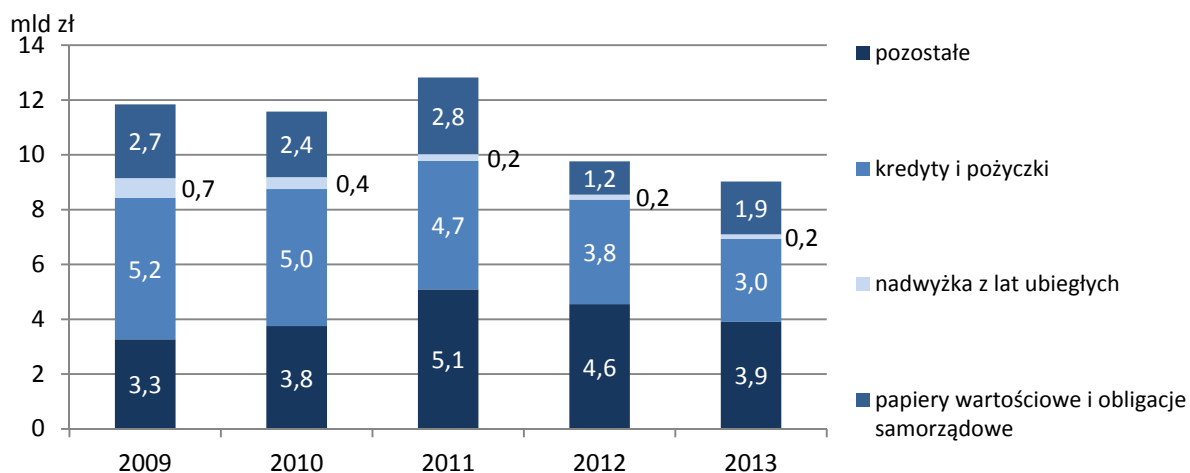

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV.4. FINANSOWANIE

W 2013 r. miasta na prawach powiatu zrealizowały **przychody** w kwocie 9 029,3 mln zł. W strukturze przychodów 33,5% ich wartości stanowiły kredyty i pożyczki. Udział w przychodach kredytów i pożyczek zmniejszył się o 5,5 p. proc w porównaniu do 2012 r. W finansowaniu potrzeb pożyczkowych istotnie wzrósł udział papierów wartościowych i obligacji samorządowych (do 21,4%), podczas gdy w 2012 r. wynosił on 12,4%.

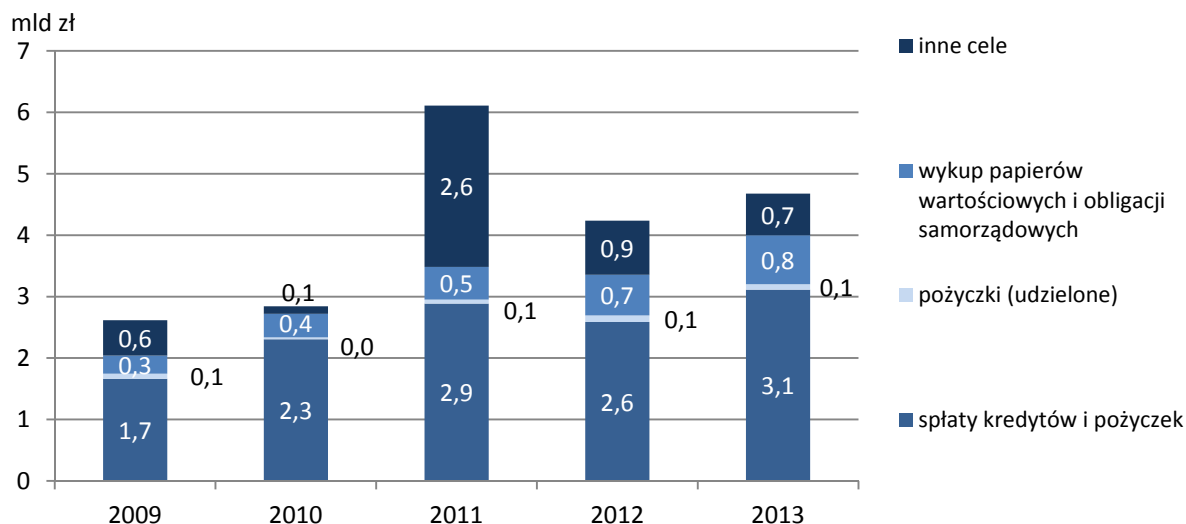
Wykres 41. Przychody miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2013 r. **rozchody** miast na prawach powiatu wyniosły 4 677,3 mln zł. Największy udział (66,6%) stanowiły spłaty kredytów i pożyczek; w porównaniu z poprzednim rokiem był wyższy o 5,5 p. proc. Wykup papierów wartościowych stanowił 17,0% rozchodów, czyli miał o 1,4 p. proc. większy udział w strukturze niż w 2012 r.

Wykres 42. Rozchody miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.5. ZADŁUŻENIE MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2013 r. **zobowiązania** ogółem miast na prawach powiatu wyniosły 30 884,6 mln zł (wzrost o 4,4% w relacji do 2012 r.). Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek wyniosło 26 252,4 mln zł, co stanowiło 85,0% ogółu zadłużenia i było większe o 3,7% niż rok wcześniej. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych wyniosły 4 574,3 mln zł, tj. 14,8% ogółu zadłużenia, a ich poziom wzrósł o 9,3% w stosunku do 2012 r.

Wskaźnik zadłużenia, bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych w dochodach ogółem miast na prawach powiatu, osiągnął poziom 36,9% (spadek o 6,1 p. proc. w porównaniu do 2012 r.). Zadłużenie wykazało 66 miast na prawach powiatu, w tym jedno miasto powyżej 60%.

Wykres 43. Miasta na prawach powiatu według relacji zadłużenia do dochodu^a

^a Całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW

W 2013 r. dochody powiatów wyniosły 23 077,6 mln zł, wydatki 22 916,6 mln zł, a nadwyżka 161,0 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody zwiększyły się o 2,5%, a wydatki o 2,0%.

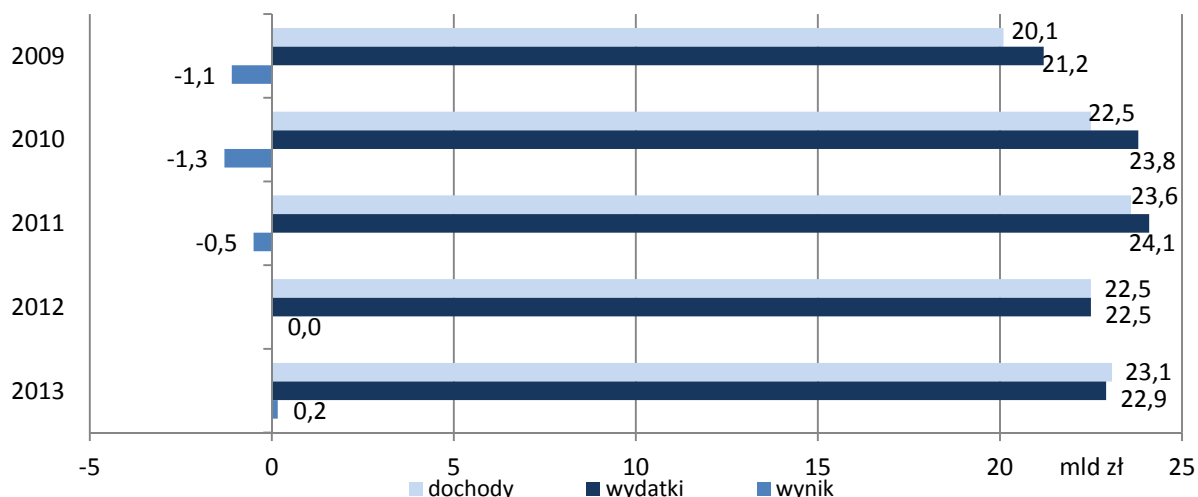
Tabl. 39. Dochody, wydatki i wynik budżetów powiatów

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013			2012=100
		plan	wykonanie	wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych				
Dochody	22 522,9	23 560,3	23 077,6	98,0	102,5
Wydatki	22 476,5	24 335,7	22 916,6	94,2	102,0
Wynik	46,4	-775,4	161,0	x	x

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2009-2012 średni wzrost dochodów wyniósł 1,6%, zaś wydatków 1,4%. W latach 2009-2011 budżety powiatów zamykały się deficytem, natomiast od 2012 r. obserwuje się nadwyżkę. W 2012 r. była to niewielka kwota 46,4 mln zł, zaś w 2013 r. już 161,0 mln zł.

Wykres 44. Budżety powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

V.1. DOCHODY POWIATÓW

W 2013 r. wykonanie **dochodów ogółem** powiatów wyniosło 23 077,6 mln zł (o 2,5% więcej niż w 2012 r.) i stanowiło 98,0% planu. W strukturze dochodów w 2013 r. największą kategorią była **subwencja ogólna** w kwocie 10 277,5 mln zł, co stanowiło 44,5%. **Dochody własne** w wysokości 6 893,9 mln zł stanowiły 29,9%, a **dotacje ogółem** w kwocie 5 906,2 mln zł — 25,6%.

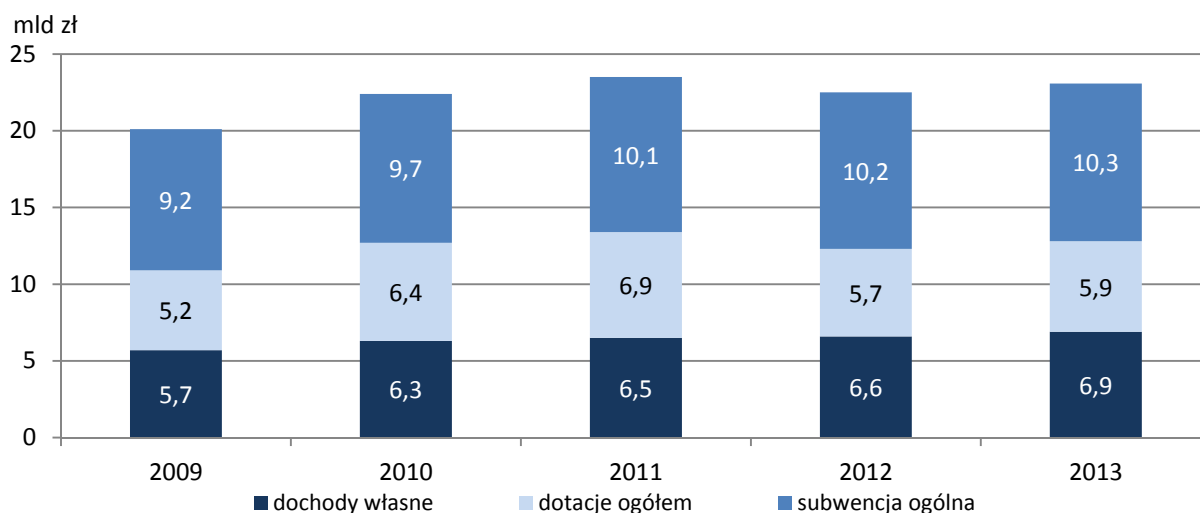
Tabl. 40. Dochody powiatów

Wyszczególnienie	2012	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
	wykonanie	plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych						
Dochody ogółem	22 522,9	23 560,3	23 077,6		100,0	98,0	102,5
dochody własne	6 612,3	7 107,7	6 893,9		29,9	97,0	104,3
dotacje ogółem	5 689,0	6 188,1	5 906,2		25,6	95,4	103,8
subwencja ogólna	10 221,6	10 264,6	10 277,5		44,5	100,1	100,5

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W budżetach powiatów w 2012 r. odnotowano spadek dochodów ogółem o 4,7%, spowodowany obniżeniem dotacji ogółem o 17,8%. W 2013 r. dochody ogółem wzrosły o 2,5%. Złożyły się na to wzrosty dochodów własnych o 4,3% oraz dotacji ogółem o 3,8%. Subwencja ogólna wzrosła tylko o 0,5%, ale mimo to była największą kategorią dochodową.

Wykres 45. Dochody powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

V.1.1. Dochody własne

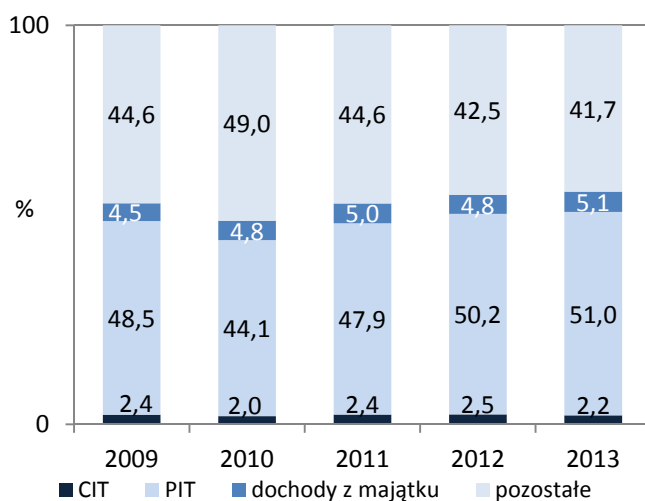
W 2013 r. **dochody własne** wyniosły 6 893,9 mln zł, co stanowiło wzrost o 4,3% wobec 2012 r. oraz wykonanie planu w 97,0%. W strukturze dochodów własnych powiatów największą pozycją były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** w wysokości 3 513,3 mln zł, co stanowiło 51,0%. W 2013 r. w relacji do roku poprzedniego wpływy dla powiatów z tego podatku wzrosły o 5,7%.

Tabl. 41. Dochody własne powiatów

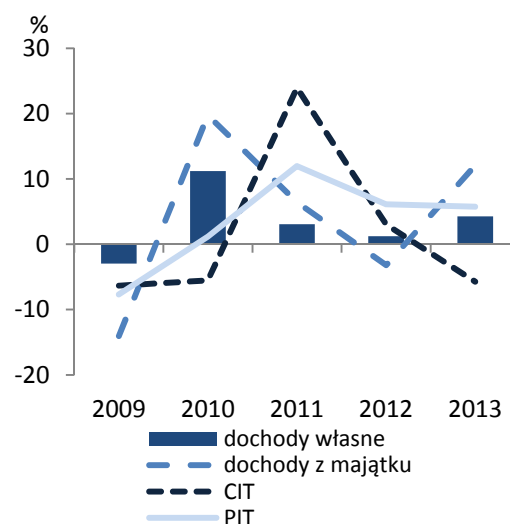
Wyszczególnienie	2012	2013				wskaźnik wykonania w %	2012=100
	wykonanie	plan	wykonanie				
	w milionach złotych			w odsetkach			
Dochody własne	6 612,3	7 107,7	6 893,9	100,0	97,0	104,3	
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	163,7	144,2	154,3	2,2	107,0	94,3	
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	3 322,4	3 558,0	3 513,3	51,0	98,7	105,7	
dochody z majątku.....	314,7	524,8	352,6	5,1	67,2	112,0	
pozostałe dochody.....	2 811,5	2 880,6	2 873,6	41,7	99,8	102,2	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 46. Struktura dochodów własnych powiatów

Wykres 47. Zmiana dochodów z tytułu CIT i PIT (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V.1.2. Dotacje ogółem

W 2013 r. **dotacje ogółem** wyniosły 5 906,2 mln zł, tj. o 3,8% więcej w porównaniu do 2012 r., a wskaźnik wykonania planu wyniósł 95,4%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez powiaty **dotacje ogółem** stanowiły 25,6%, z tego **dotacje celowe** w kwocie 4 828,8 mln zł stanowiły 20,9%, a **dotacje §§ 200 i 620** w kwocie 1 077,4 mln zł stanowiły 4,7%.

Tabl. 42. Dotacje powiatów

Wyszczególnienie	2012		2013			
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2012=100
			w milionach złotych			
Dotacje ogółem	5 689,0	6 188,1	5 906,2	100,0	95,4	103,8
dotacje celowe	4 587,8	4 916,7	4 828,8	81,8	98,2	105,3
na zadania z zakresu adm. rządowej.....	2 591,4	2 761,1	2 725,4	46,1	98,7	105,2
w tym inwestycyjne	62,7	72,0	56,4	1,0	78,2	90,0
na zadania własne	1 185,6	1 308,6	1 298,2	22,0	99,2	109,5
w tym inwestycyjne	258,1	442,2	433,8	7,3	98,1	168,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	10,5	10,9	11,1	0,2	102,3	105,7
w tym inwestycyjne	1,7	0,7	1,0	0,0	139,6	58,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	378,9	387,7	378,3	6,4	97,6	99,8
w tym inwestycyjne	43,4	54,3	47,2	0,8	87,0	108,8
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	317,3	355,3	332,9	5,6	93,7	104,9
w tym inwestycyjne	260,9	301,9	283,0	4,8	93,8	108,5
otrzymane z funduszy celowych	104,1	93,1	82,8	1,4	89,0	79,5
w tym inwestycyjne	79,7	77,6	67,1	1,1	86,4	84,2
dotacje §§ 200 i 620	1 101,1	1 271,4	1 077,4	18,2	84,7	97,8
w tym inwestycyjne § 620	634,8	604,9	499,9	8,5	82,6	78,7

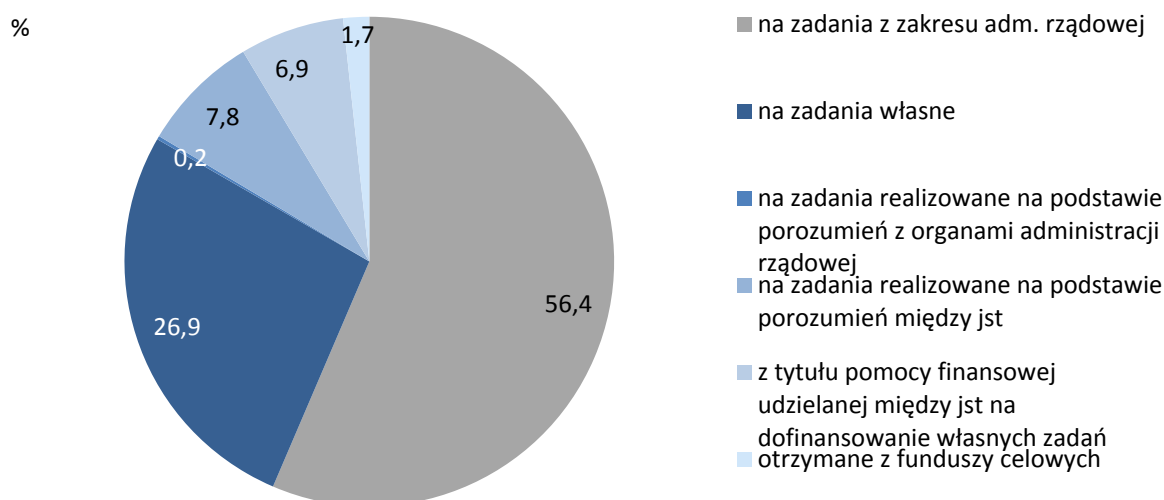
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W ramach zrealizowanych dochodów z tytułu **dotacji ogółem**, dotacje na zadania bieżące wyniosły 4 517,9 mln zł, tj. 76,5% ogółu dotacji, zaś dotacje na zadania inwestycyjne – 1 388,3 mln zł, tj. 23,5%. W 2013 r. powiaty otrzymały 1 077,4 mln zł tytułem **dotacji §§ 200 i 620**, tj. o 2,2% mniej niż w roku poprzednim. Na zadania bieżące (§ 200) przeznaczono kwotę 577,5 mln zł, tj. 53,6%, a na zadania inwestycyjne (§ 620) kwotę 499,9 mln zł, tj. 46,4%. **Dotacje celowe** wyniosły **4 828,8** mln zł, co oznaczało wzrost o 5,3% w porównaniu do 2012 r. Środki na zadania bieżące w ramach tej dotacji wyniosły 3 940,4 mln zł (81,6%), zaś na zadania inwestycyjne 888,4 mln zł (18,4%).

Najwięcej środków z tytułu dotacji celowych otrzymały z budżetu państwa powiaty **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej**, a ich kwota 2 725,4 mln zł stanowiła 56,4%. **Na zadania własne** powiaty otrzymały z budżetu państwa kwotę 1 298,2 mln zł, tj. 26,9%, a **pozostałe dotacje** w kwocie 805,1 mln zł stanowiły 16,7% wszystkich dotacji celowych.

Z kwoty 2 725,4 mln zł, jaką otrzymały powiaty tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej**, na zadania bieżące przeznaczono 2 669,1 mln zł, tj. 97,9% tych dotacji, a na zadania inwestycyjne przekazano 56,4 mln zł, tj. 2,1%. Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** powiatu zrealizowano w kwocie 1 298,2 mln zł, z czego na zadania bieżące przekazano 864,4 mln zł, czyli 66,6%, a na zadania inwestycyjne 433,8 mln zł, co stanowiło 33,4% tych dotacji.

Wykres 48. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez powiaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V.1.3. Subwencja ogólna

W 2013 r. **subwencja ogólna** wyniosła 10 277,5 mln zł, co oznaczało wzrost o 1,5% w porównaniu do poprzedniego roku i wykonanie planu w 100,1%.

Tabl. 43. Subwencja ogólna powiatów

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaźnik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie				
	w milionach złotych			w odsetkach			
Subwencja ogólna	10 221,6	10 264,6	10 277,5	100,0	100,1	101,5	
część oświatowa	7 992,6	8 024,3	8 024,3	78,1	100,0	103,4	
część równoważąca	623,7	607,4	607,4	5,9	100,0	97,4	
część wyrównawcza	1 467,2	1 530,4	1 530,4	14,9	100,0	104,3	
uzupełnienie subwencji ogólnej	138,1	102,5	115,4	1,1	112,6	83,6	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Największa część subwencji ogólnej przeznaczona była na finansowanie zadań oświatowych prowadzonych przez powiaty. W ramach **części oświatowej** przekazano powiatom w 2013 r. kwotę 8 024,3 mln zł, czyli 78,1% subwencji ogólnej.

V.2. WYDATKI POWIATÓW

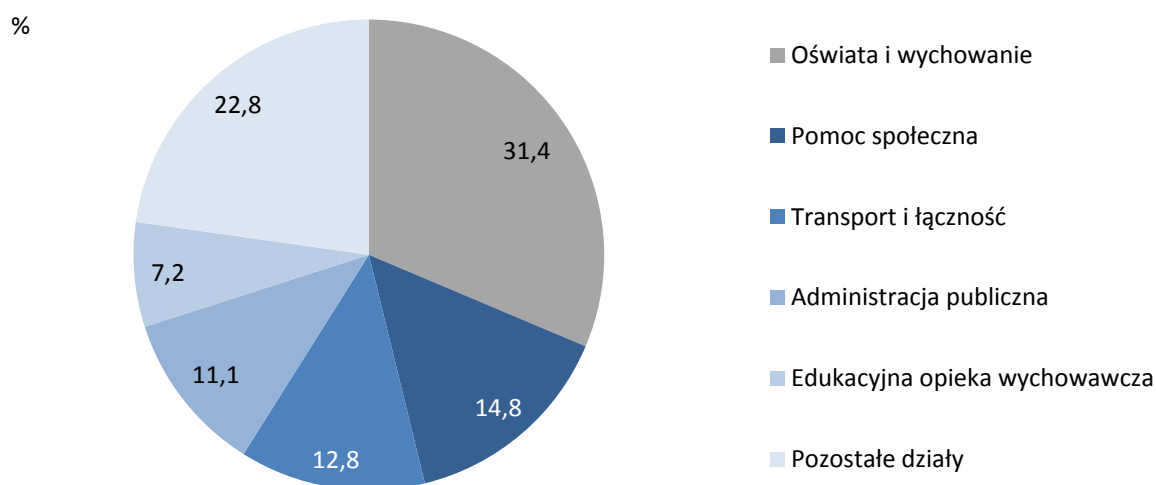
W 2013 r. **wydatki ogółem** powiatów wyniosły 22 916,5 mln zł, tj. o 2,0% więcej niż w 2012 r. Planowane wydatki zostały wykonane w 94,2%. W strukturze wydatków powiatów w 2013 r. **wydatki bieżące** w kwocie 20 062,4 mln zł stanowiły 87,5%, zaś **wydatki majątkowe** w wysokości 2 854,1 mln zł stanowiły 12,5% wykonanych przez powiaty wydatków.

Tabl. 44. Wydatki powiatów

Wyszczególnienie	2012		2013			
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2012=100
			w milionach złotych			
Wydatki ogółem	22 476,5	24 335,7	22 916,5	100,0	94,2	102,0
wydatki bieżące	19 675,3	20 962,8	20 062,4	87,5	95,7	102,0
na wynagrodzenia	10 068,6	10 289,6	10 180,9	44,4	98,9	101,1
w tym osobowe	9 028,8	9 201,5	9 120,8	39,8	99,1	101,0
pochodne od wynagrodzeń	1 665,1	1 765,0	1 725,4	7,5	97,8	103,6
dotacje	1 330,4	1 387,5	1 334,7	5,8	96,2	100,3
na obsługę długu.....	341,3	298,0	257,3	1,1	86,3	75,4
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji.....	14,4	37,9	9,3	0,0	24,4	64,6
świadczenia na rzecz osób fizycznych.....	819,4	938,4	895,4	3,9	95,4	109,3
pozostałe wydatki	5 436,1	6 246,5	5 659,4	24,7	90,6	104,1
wydatki majątkowe	2 801,2	3 372,9	2 854,1	12,5	84,6	101,9
w tym wydatki inwestycyjne.....	2 775,2	3 331,1	2 827,6	12,3	84,9	101,9

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Wykres 49. Struktura działowa wydatków powiatów

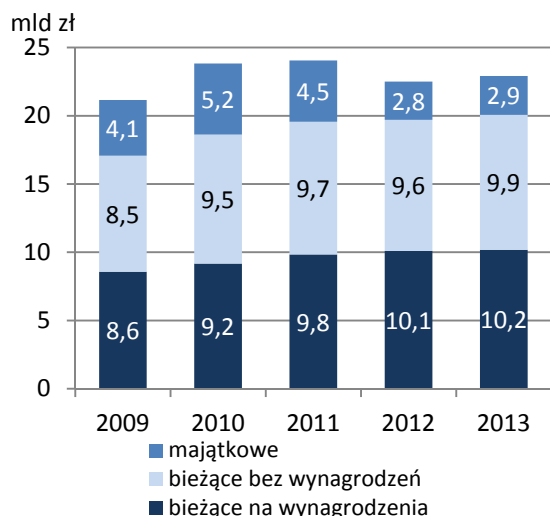

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Największy udział w zrealizowanych w 2013 r. wydatkach ogółem miały wydatki w następujących działach klasyfikacji budżetowej: „Oświata i wychowanie” (31,4%), „Pomoc społeczna” (14,8%), „Transport i łączność” (12,8%), „Administracja publiczna” (11,1%).

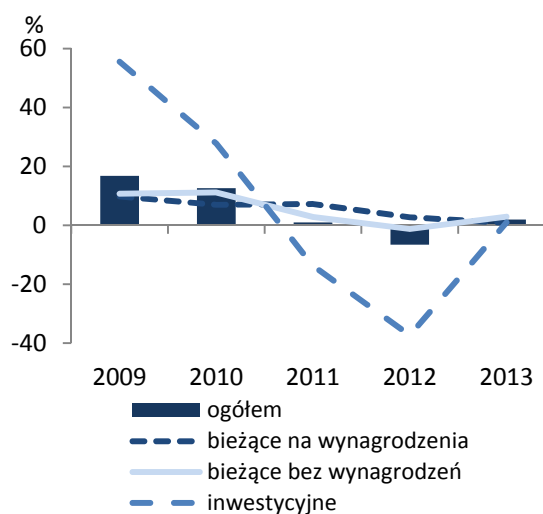
Wydatki ogółem były wyższe niż w roku poprzednim o 2,0%, co wynikało m.in. ze wzrostu wydatków w działach: „Ochrona zdrowia” o 15,5% oraz „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” o 8,7%. Wydatki zrealizowane przez powiaty w 2013 r. w ważniejszych działach były wyższe niż wykonane w 2012 r., z wyjątkiem działu „Różne rozliczenia”, w którym odnotowano spadek o 1,1%. W latach 2009-2010 wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) powiatów rosły szybciej niż wydatki bieżące. W kolejnych dwóch latach wydatki te spadały, a w 2013 r. utrzymały się na poziomie 2012 r. w kwocie 2,8 mld zł.

Wykres 50. Wydatki bieżące i majątkowe powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 51. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

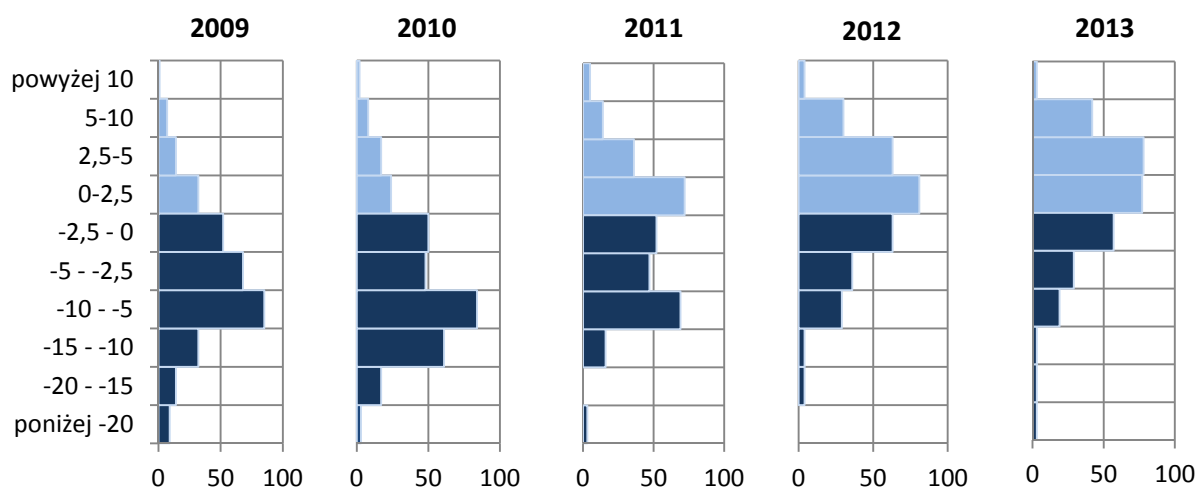
W 2013 r. największą kategorią wydatków były wynagrodzenia, na które powiaty wydały kwotę 10 180,9 mln zł, tj. o 1,1% więcej niż w 2012 r. Plan wydatków tej kategorii został wykonany w 98,9%. Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych pochłonęły 895,4 mln zł, tj. o 9,3% więcej niż w poprzednim roku, a realizacja stanowiła 95,4% planowanej kwoty. Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji powiaty wykonały w kwocie 9,3 mln zł, co oznaczało spadek o 35,4% w relacji do roku ubiegłego, przy wykonaniu planu na poziomie 24,4%.

Wydatki majątkowe powiatów, które w 2013 r. wyniosły 2 854,1 mln zł, niemal w całości (99,1%) przeznaczone zostały na realizację zadań inwestycyjnych.

V.3. WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW

Rok 2013 (po raz drugi od 2009 r.) powiaty zamknęły **nadwyżką budżetową**. Nadwyżka ta wyniosła 161,0 mln zł (przy planowanym deficycie wynoszącym 775,4 mln zł). Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 200 powiatach, tj. 63,7% wszystkich powiatów, co stanowiło wzrost o 7 p. proc. w porównaniu do roku 2012. W 34 powiatach nadwyżka przekraczała 5% w relacji do dochodów. Deficyt budżetowy odnotowało 114 powiatów, tj. 36,3% ogółu jednostek tego szczebla. W 9 powiatach przekraczał on 10% w relacji do dochodów, w 19 znajdował się w przedziale 5-10%, zaś w 86 kształtował się na poziomie poniżej 5%. Dla porównania, w 2012 r. deficyt wystąpił w 136 powiatach (w 8 przypadkach przekraczał 10% w relacji do dochodów), a nadwyżka wystąpiła w 178 powiatach (w 34 przypadkach przekraczała poziom 5% w relacji do dochodów).

Wykres 52. Powiaty według relacji wyniku budżetowego do dochodów

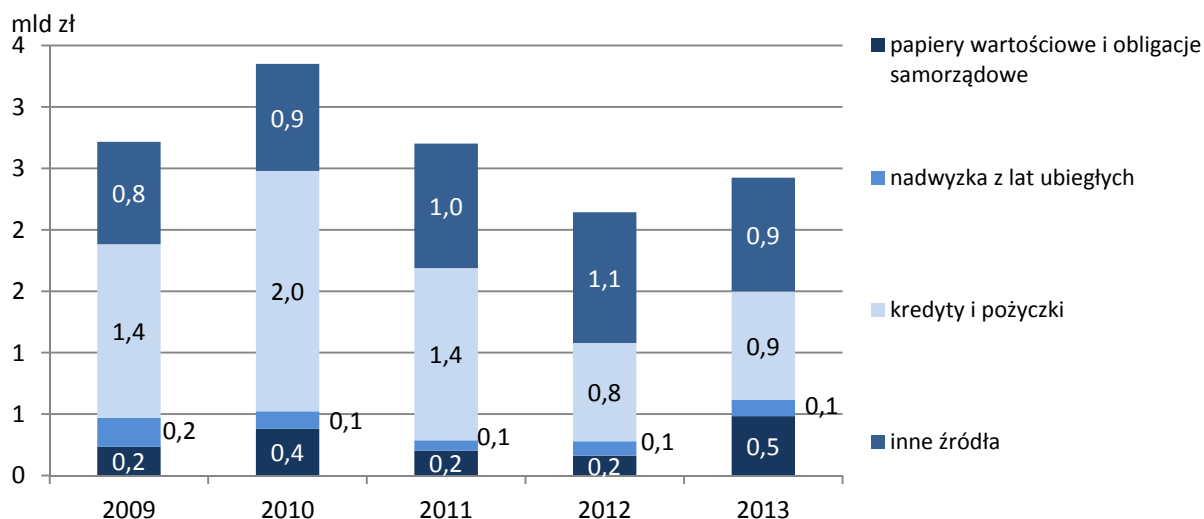

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V.4. FINANSOWANIE

W 2013 r. **przychody** powiatów zostały zrealizowane w wysokości 2 440,7 mln zł, co stanowiło wzrost o 13,0% w porównaniu do 2012 r. Plan wykonano w 106,6% planowanej kwoty przychodów. Najważniejszą kategorią były przychody z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek w wysokości 883,5 mln zł, co stanowiło 36,2% ogółu przychodów.

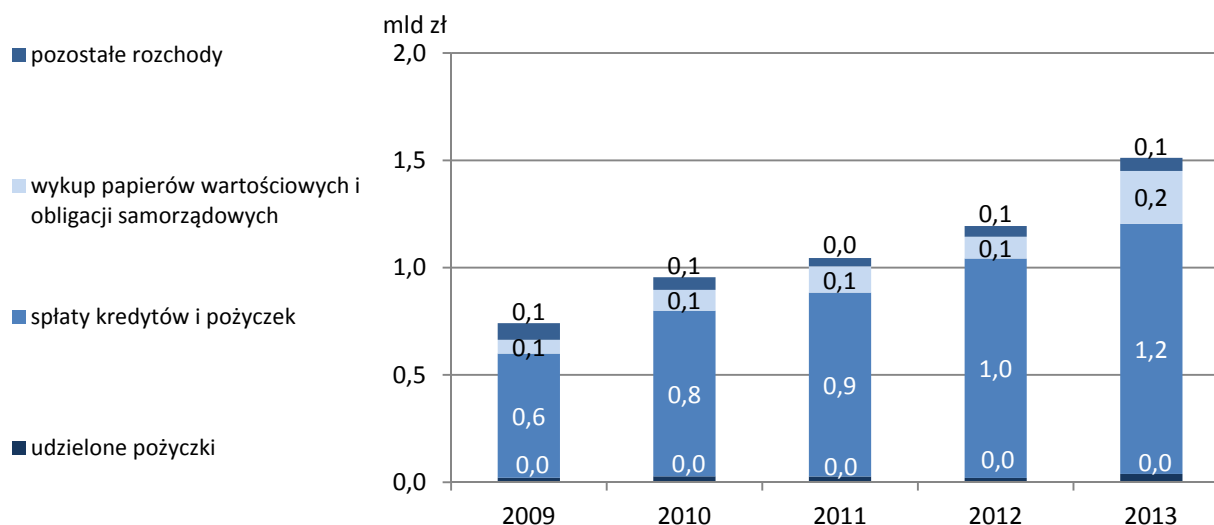
Wykres 53. Przychody powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Kwota **rozchodów** ogółem powiatów rosła od 2009 r., osiągając w 2013 r. poziom 1 511,7 mln zł. Wzrost ten spowodowany był zwiększeniem się w latach 2009-2013 kategorii rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek. W 2013 r. wyniosły one 1 166,3 mln zł i stanowiły 77,2% ogółu rozchodów.

Wykres 54. Rozchody powiatów

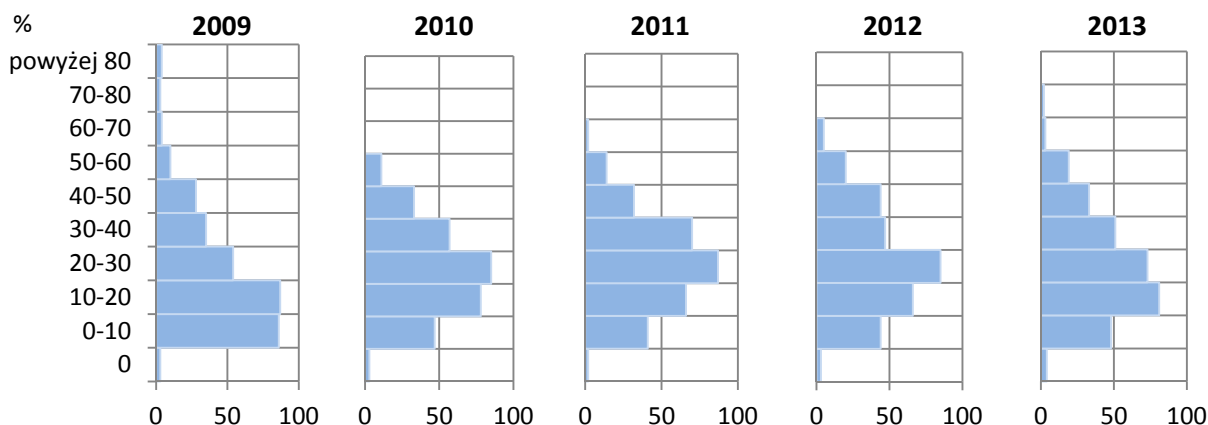
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

V.5. ZADŁUŻENIE POWIATÓW

W 2013 r. **zobowiązania** ogółem powiatów wyniosły 5 877,6 mln zł, co oznaczało spadek o 1,6% w relacji do poprzedniego roku. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek wyniosły 5 722,0 mln zł, i nadal stanowiły 97,4% kwoty zadłużenia. Zobowiązania wymagalne stanowiły 0,04% kwoty zobowiązań ogółem, tj. 2,1 mln zł.

Wskaźnik zadłużenia powiatów, liczony jako udział zobowiązań ogółem w relacji do dochodów ogółem powiatów w 2013 r., osiągnął poziom 25,5% (spadek o 1,0 p. proc. w stosunku do 2012 r.). Przy nieuwzględnianiu zobowiązań z tytułu realizacji projektów i programów unijnych, wskaźnik ten wyniósł 24,7% (spadek o 0,7 p. proc.). Zobowiązania wystąpiły w 310 powiatach, a w przypadku nieuwzględnienia zobowiązań z tytułu realizacji projektów i programów z wykorzystaniem środków unijnych – w 308 powiatach. Ustawowy limit zadłużenia (bez zobowiązań związanych z wykorzystaniem środków unijnych) przekroczyły 4 powiaty; w 2012 r. były 3 takie powiaty.

Wykres 55. Powiaty według wskaźnika zadłużenia w relacji do dochodów^a

^a Całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW

W 2013 r. dochody województw wyniosły 16 120,7 mln zł, wydatki 16 527,0 mln zł, a deficyt 406,3 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody wzrosły o 5,8%, zaś wydatki były wyższe o 4,9%. W efekcie szybszego wzrostu dochodów deficyt zmniejszył się o 118,1 mln zł.

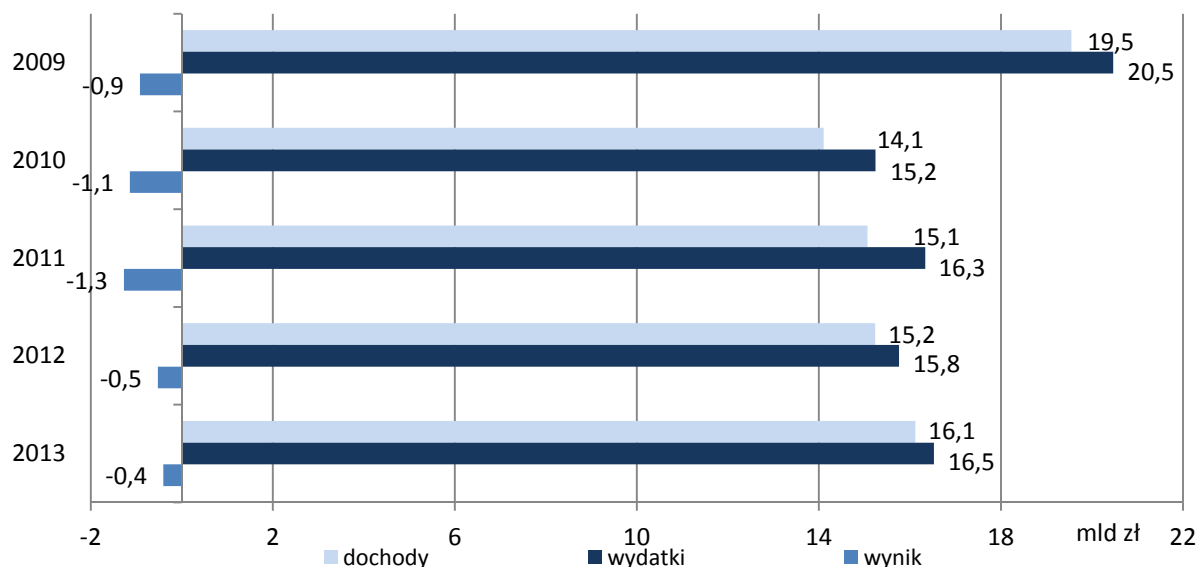
Tabl. 45. Dochody, wydatki i wynik budżetów województw

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013			wskaznik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie			
	w milionach złotych					
Dochody	15 236,1	16 866,3	16 120,7	95,6	105,8	
Wydatki	15 760,5	18 305,3	16 527,0	90,3	104,9	
Wynik	-524,4	-1 439,0	-406,3	x	x	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2009-2012 średni wzrost dochodów województw wyniósł 8,6%, zaś wydatków 8,9%. W całym tym okresie, jak również w 2013 r., budżet województw zamykał się deficytem.

Wykres 56. Budżety województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.1. DOCHODY WOJEWÓDZTW

W 2013 r. wykonanie **dochodów ogółem** województw wyniosło 16 120,7 mln zł (o 5,8% więcej niż w 2012 r.) i stanowiło 95,6% planu. W strukturze dochodów województw największą pozycją były **dotacje ogółem**, stanowiące 44,5% (tj. 7 178,4 mln zł). **Dochody własne** stanowiły 39,1% (tj. 6 303,1 mln zł), zaś **subwencja ogólna** 16,4% (tj. 2 639,2 mln zł).

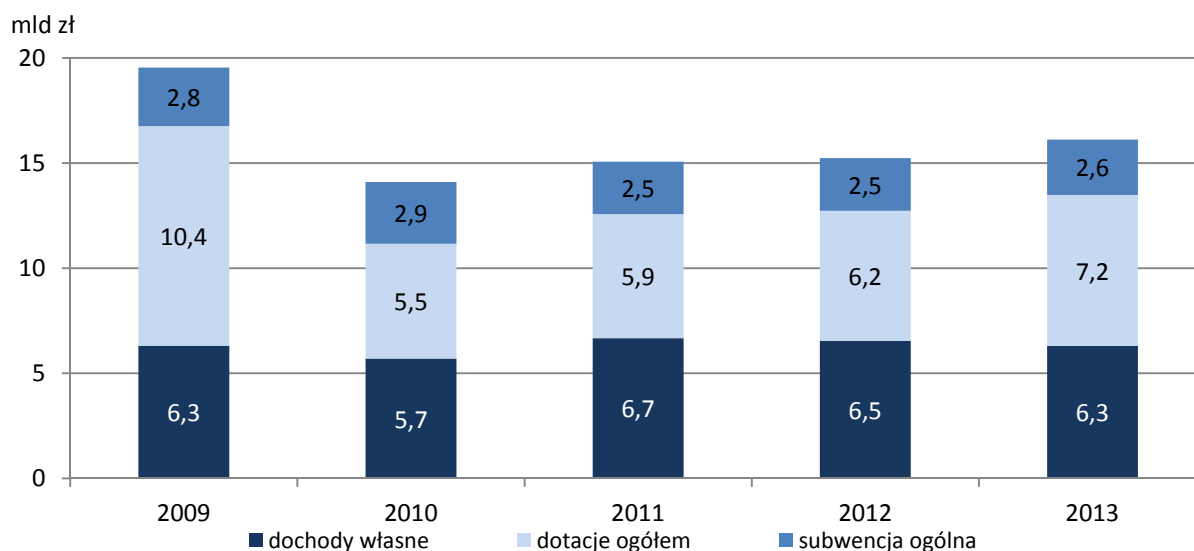
Tabl. 46. Dochody województw

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012 =100
		plan	wykonanie				
	w milionach złotych			w odsetkach			
Dochody ogółem.....	15 236,1	16 866,3	16 120,7	100,0	95,6	105,8	
dochody własne	6 549,1	6 205,4	6 303,1	39,1	101,6	96,2	
dotacje ogółem	6 180,7	8 023,6	7 178,4	44,5	89,5	116,1	
subwencja ogólna	2 506,3	2 637,3	2 639,2	16,4	100,1	105,3	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2010-2012 największą pozycją w kategorii dochodów województw były dochody własne, natomiast w 2009 oraz w 2013 r. największy udział stanowiły dotacje ogółem³⁸.

Wykres 57. Dochody województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.1.1. Dochody własne

W 2013 r. **dochody własne** województw wyniosły 6 303,1 mln zł, co stanowiło spadek o 3,8% w relacji do roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 101,6%. W strukturze dochodów własnych województw największą pozycją (64,4%) były wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w wysokości 4 062,0 mln zł. W 2013 r. nastąpił ich spadek względem roku poprzedniego o 7,4%, a realizacja planu wyniosła 101,3%.

³⁸ W 2009 r. wynikało to z ujmowania w sprawozdaniach dotacji rozwojowych przekazanych przez województwa gminom, powiatom i miastom na prawach powiatu jednocześnie jako dochodów województw, jak i pozostałych szczebli (ujęcie nieskonsolidowane budżetów JST). Por. Uwagi ogólne pkt. 4.

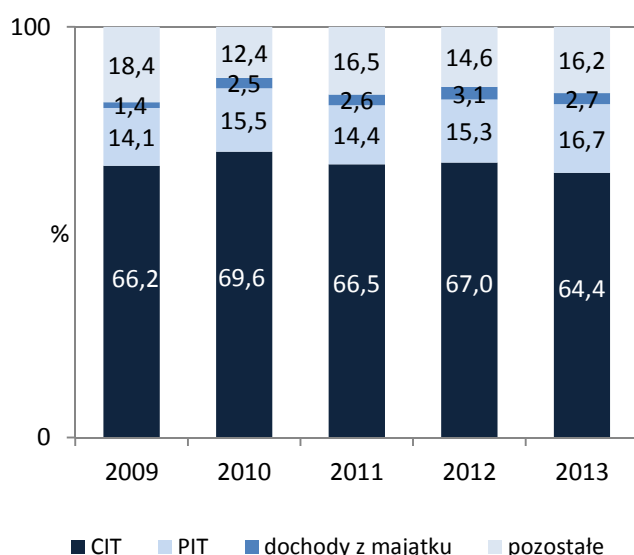
Tabl. 47. Dochody własne województw

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych						
Dochody własne	6 549,1	6 205,4	6 303,1	100,0	101,6	96,2	
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	4 385,3	4 008,5	4 062,0	64,4	101,3	92,6	
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	1 003,9	1 030,7	1 054,1	16,7	102,3	105,0	
dochody z majątku	201,0	191,6	168,8	2,7	88,1	84,0	
pozostałe dochody	958,9	974,5	1 018,1	16,2	104,5	106,2	

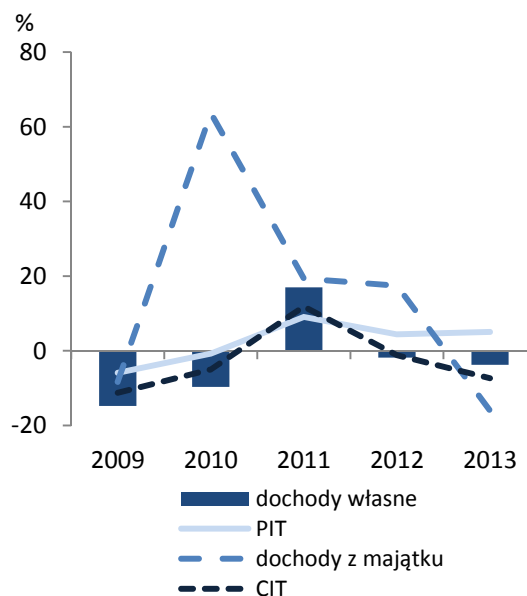
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Udział wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) w dochodach własnych zmniejszył się w stosunku do poprzedniego roku o 2,6 p. proc., a udział pozostałych dochodów zwiększył się o 1,6 p. proc. W 2013 r. o 5,0% wzrosły dochody województw z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) z 1 003,9 mln zł do 1 054,1 mln zł. Dochody z majątku zmniejszyły się o 16,0%.

Wykres 58. Struktura dochodów własnych województw

Wykres 59. Zmiana dochodów własnych, PIT, CIT oraz dochodów z majątku (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

VI.1.2. Dotacje ogółem

W 2013 r. **dotacje ogółem** wyniosły 7 178,4 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 16,1% w odniesieniu do 2012 r. i wykonanie planu w 89,5%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez województwa dotacje stanowiły 44,5% dochodów, z tego: **dotacje celowe** – 15,3 p. proc., a **dotacje**

§§ 200 i 620 – 29,2 p. proc. Dotacje §§ 200 i 620 stanowiły 65,7% dotacji ogółem, zaś dotacje celowe – 34,3%.

Tabl. 48. Dotacje ogółem województw

Wyszczególnienie	2012		2013			
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2012 =100
			w milionach złotych			
Dotacje ogółem	6 180,7	8 023,6	7 178,4	100,0	89,5	116,1
dotacje celowe	2 386,3	2 625,8	2 463,6	34,3	93,8	103,2
na zadania z zakresu adm. rządowej.....	1 644,8	1 769,4	1 634,9	22,8	92,4	99,4
w tym inwestycyjne.....	503,7	614,2	498,2	6,9	81,1	98,9
na zadania własne	231,6	349,4	338,4	4,7	96,8	146,1
w tym inwestycyjne.....	174,6	186,3	175,4	2,4	94,1	100,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	0,8	1,8	1,7	0,0	94,1	212,5
w tym inwestycyjne.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	123,5	315,9	311,8	4,3	98,7	252,5
w tym inwestycyjne.....	92,8	282,7	279,6	3,9	98,9	301,3
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	105,6	96,2	87,6	1,2	91,1	83,0
w tym inwestycyjne.....	65,2	63,6	55,7	0,8	87,5	85,4
otrzymane z funduszy celowych.....	280,0	93,1	89,2	1,2	95,9	31,9
w tym inwestycyjne.....	107,5	47,7	43,5	0,6	91,2	40,5
dotacje §§ 200 i 620	3 794,4	5 397,8	4 714,7	65,7	87,3	124,3
w tym inwestycyjne § 620.....	2 357,4	3 572,5	3 112,5	43,4	87,1	132,0

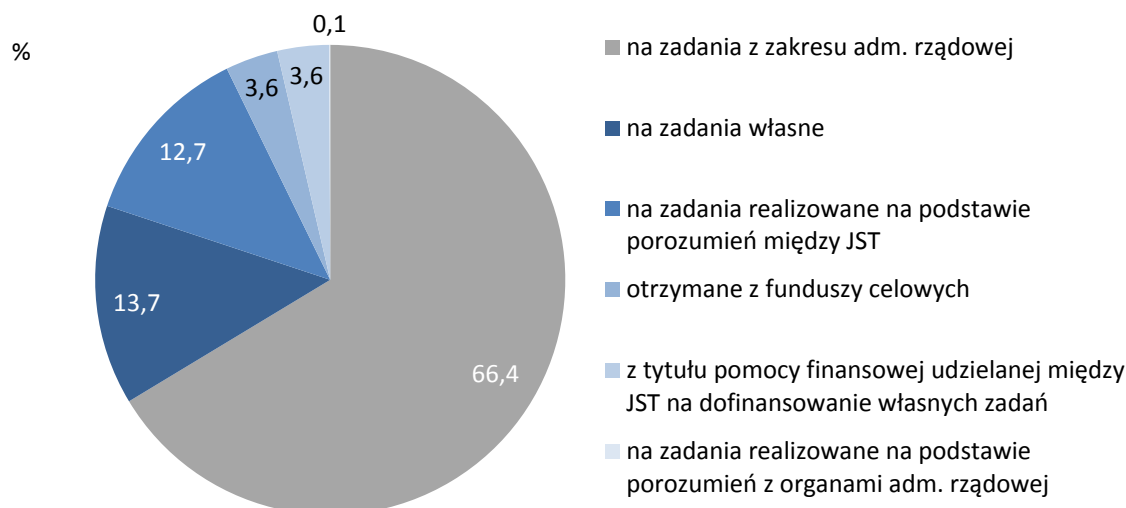
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W ramach zrealizowanych dochodów z tytułu **dotacji ogółem** dotacje na zadania bieżące wyniosły 3 013,5 mln zł, czyli 42,0% otrzymanych środków, zaś na zadania inwestycyjne – 4 164,9 mln zł, tj. 58,0%.

Dotacje celowe wyniosły 2 463,6 mln zł, tj. o 3,2% więcej niż w roku poprzednim. Część dotacji celowych przekazana na zadania bieżące wyniosła 1 411,2 mln zł (tj. 57,3%), zaś na zadania inwestycyjne 1 052,4 mln zł (42,7%).

Województwa otrzymały tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** 1 634,9 mln zł, tj. 66,4% wszystkich dotacji celowych. Dotacje celowe na zadania własne wyniosły 338,4 mln zł, tj. 13,7%, a pozostałe kategorie stanowiły 19,9% dotacji celowych.

Wykres 60. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** na zadania bieżące przeznaczono 1 136,7 mln zł, zaś na zadania inwestycyjne – 498,2 mln zł. Tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania własne** na zadania bieżące przeznaczono 163,0 mln zł, a na zadania inwestycyjne przekazano 175,4 mln zł.

W ramach **dotacji §§ 200 i 620** województwom przekazano 4 714,7 mln zł, czyli o 24,3% więcej niż w 2012 r. Na realizację zadań bieżących przekazano 1 602,2 mln zł, co stanowiło 34,0% tej dotacji, a na zadania inwestycyjne – 3 112,5 mln zł, tj. 66,0%.

VI.1.3. Subwencja ogólna

W 2013 r. **subwencja ogólna** wyniosła 2 639,2 mln zł, co oznaczało wzrost o 5,3% w porównaniu do 2012 r. oraz wykonanie planu w 100,1%.

Tabl. 49. Subwencja ogólna województw

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				wskaznik wykonania w %	2012=100
		plan	wykonanie		w odsetkach		
	w milionach złotych						
Subwencja ogólna	2 506,3	2 637,3	2 639,2	100,0	100,1	105,3	
część oświatowa.....	772,0	779,3	779,7	29,5	100,0	101,0	
część regionalna	687,2	735,3	735,3	27,9	100,0	107,0	
część wyrównawcza	1 004,9	1 091,6	1 091,6	41,4	100,0	108,6	
uzupełnienie subwencji ogólnej.....	42,3	31,1	32,7	1,2	105,2	77,3	

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Największą częścią subwencji ogólnej pozostawała część wyrównawcza, która stanowiła 41,4% (wobec 40,1% rok wcześniej). Udział części oświatowej zmniejszył się do 29,5% (z 30,8%), zaś części regionalnej wzrósł do 27,9% (wobec 27,4%).

VI.2. WYDATKI WOJEWÓDZTW

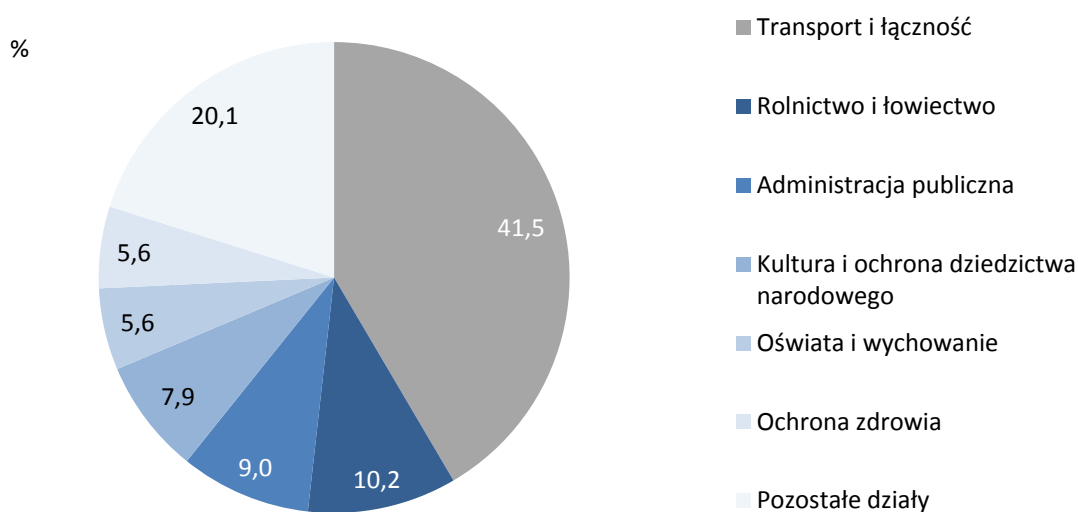
W 2013 r. **wydatki ogółem** województw wyniosły 16 527,0 mln zł (o 4,9% więcej niż w 2012 r.), a ich plan został wykonany w 90,3%. W strukturze wydatków województw wydatki bieżące stanowią 60,3% (9 964,7 mln zł), zaś wydatki majątkowe 39,7% (6 562,3 mln zł).

Tabl. 50. Wydatki województw

Wyszczególnienie	2012 wykonanie	2013				2012=100
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych			w odsetkach		
Ogółem	15 760,5	18 305,3	16 527,0	100,0	90,3	104,9
wydatki bieżące	9 808,1	10 770,4	9 964,7	60,3	92,5	101,6
na wynagrodzenia	2 126,0	2 210,2	2 139,0	12,9	96,8	100,6
w tym osobowe	1 905,0	1 979,9	1 921,8	11,6	97,1	100,9
pochodne od wynagrodzeń.....	372,4	403,3	382,7	2,3	94,9	102,8
dotacje.....	3 861,1	4 140,2	3 978,7	24,1	96,1	103,0
wydatki na obsługę długu.....	282,4	288,3	243,2	1,5	84,3	86,1
wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	19,8	55,3	13,1	0,1	23,7	66,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	112,7	120,6	112,3	0,7	93,1	99,6
pozostałe wydatki	3 033,6	3 552,5	3 095,7	18,7	87,1	102,0
wydatki majątkowe	5 952,4	7 534,9	6 562,3	39,7	87,1	110,2
w tym inwestycyjne.....	5 665,0	7 326,7	6 354,5	38,4	86,7	112,2

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 61. Struktura działowa wydatków ogółem województw

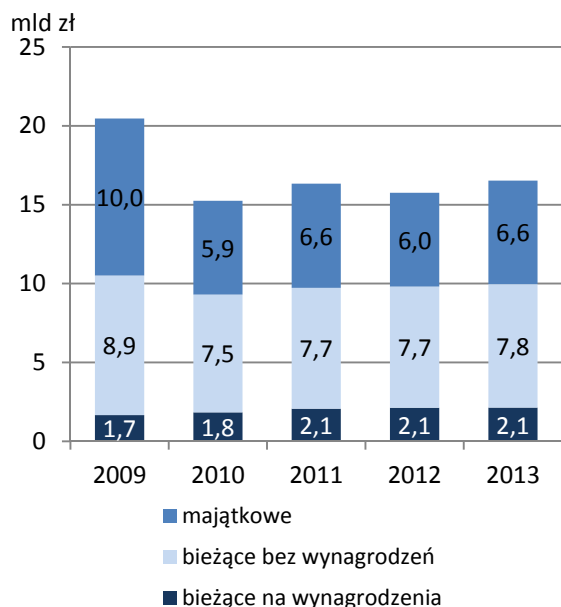
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2013 r. największy udział w zrealizowanych wydatkach ogółem miały wydatki w dziale „Transport i łączność” (6 865,1 mln zł, tj. 41,5%). W dziale tym najważniejszą kategorię wydatkową stanowiły wydatki na wojewódzkie drogi publiczne (52,3%) oraz wydatki na krajowe przewozy kolejowe (29,3%). Znaczący udział w wydatkach ogółem województw miały również wydatki wykonane w następujących działach: „Rolnictwo i łowiectwo” – 10,2%, „Administracja publiczna” – 9,0%, „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” – 7,9%.

W trzech największych działach wydatki zwiększyły się odpowiednio: w dziale „Transport i łączność” o 14,8%, „Rolnictwo i łowiectwo” o 5,5%, „Administracja publiczna” o 3,0%. W dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” wydatki ogółem zmniejszyły się o 3,6%.

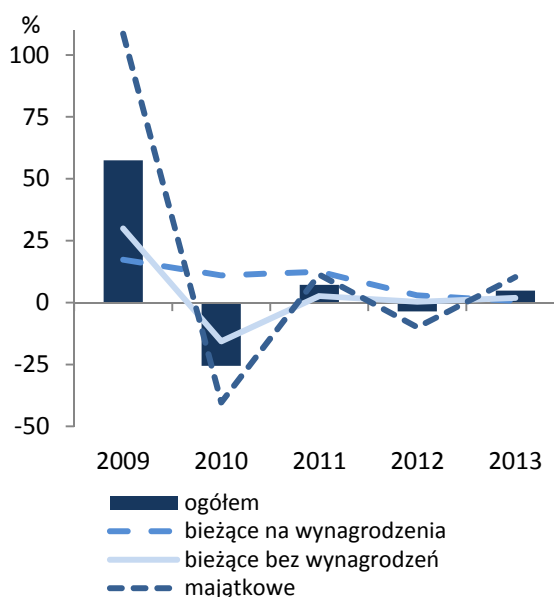
W 2013 r. wydatki ogółem wzrosły o 4,9% w porównaniu z 2012 r. W latach 2009-2012 (z wyjątkiem roku 2010) następował wzrost wydatków bieżących, także w 2013 r. wzrosły one o 1,6%. Wyższe wydatki wiązały się przede wszystkim ze wzrostem wydatków majątkowych (o 10,2%). W związku z tym, wzrósł udział tych wydatków w strukturze wydatków ogółem z 37,8% w 2012 r. do 39,7% w 2013 r.

Wykres 62. Wydatki bieżące i majątkowe województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 63. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

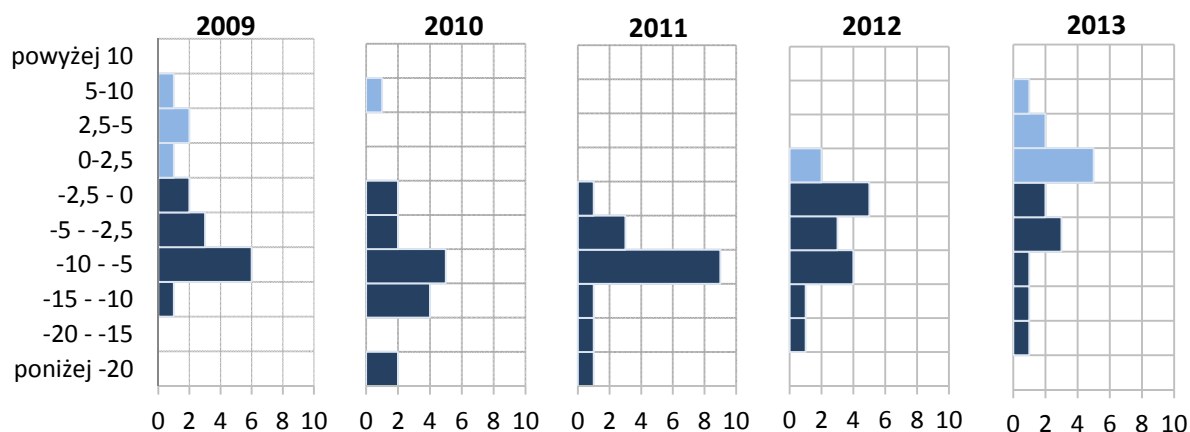
Istotny udział w wydatkach bieżących miały dotacje (39,9% tj. 3 978,7 mln zł) oraz wydatki na wynagrodzenia (21,5% tj. 2 139,0 mln zł). W strukturze wydatków na **wynagrodzenia** największą kategorię wydatkową stanowił dział „Administracja publiczna” (35,2%). W dalszej kolejności były to: „Oświata i wychowanie” (24,3%), „Rolnictwo i łowiectwo” (10,3%) „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (9,7%), „Transport i łączność” (8,3%).

Największą część **wydatków majątkowych** (96,8%) stanowiły wydatki na inwestycje, których wartość wyniosła 6 354,5 mln zł. Ponad połowę wydatków majątkowych województw, tj. 58,3%, zrealizowano w dziale „Transport i łączność”. W dziale tym dominującą kategorię stanowiły wydatki na drogi publiczne (77,9%). Znaczna część wydatków majątkowych została zrealizowana także w działach „Rolnictwo i łowiectwo” (15,0%) oraz „Ochrona zdrowia” (8,3%).

VI.3. WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW

W 2013 r. **deficyt** budżetów województw wyniósł 406,3 mln zł (o 118,1 mln zł mniej niż w 2012 r.), wobec planowanej wartości 1 439,0 mln zł. Osiem województw uzyskało nadwyżkę budżetową na łączną kwotę 159,4 mln zł. Dla porównania, w 2012 r. dwa województwa uzyskały nadwyżkę budżetową na łączną kwotę 29,1 mln zł, w 2011 r. wszystkie województwa zamknęły rok budżetowy deficytem, w 2010 r. nadwyżka wystąpiła w jednym, zaś w 2009 r. – w czterech województwach. W 2013 r. w pięciu województwach deficyt w relacji do dochodów nie przekroczył 5%, w jednym znajdował się w przedziale 5-10%, zaś w dwóch był on jeszcze wyższy.

Wykres 64. Województwa według relacji wyniku budżetowego do dochodów

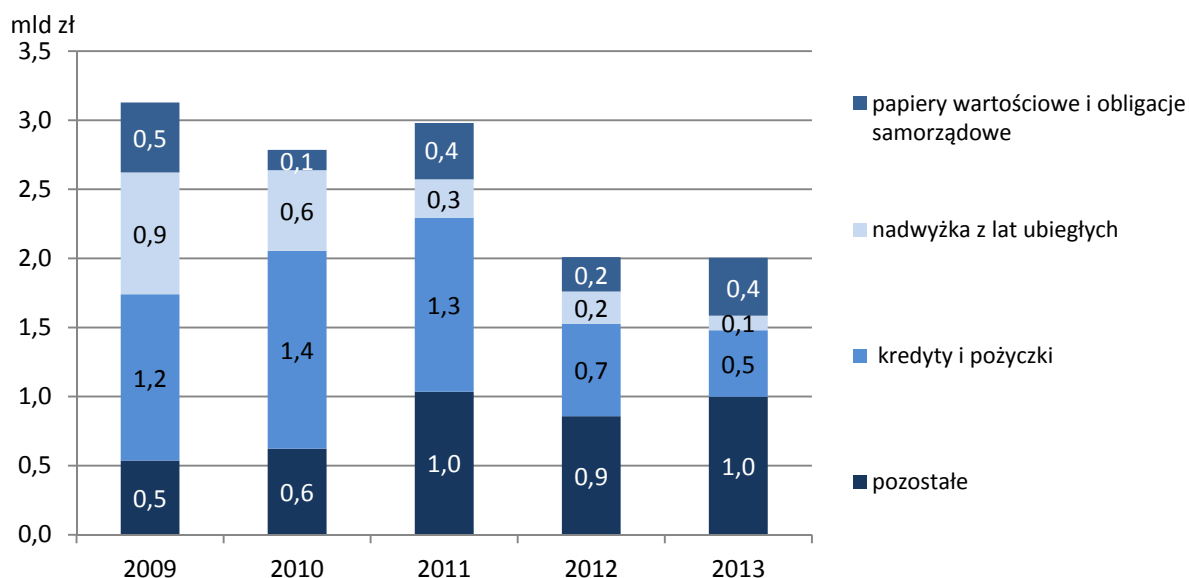

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

VI.4. FINANSOWANIE

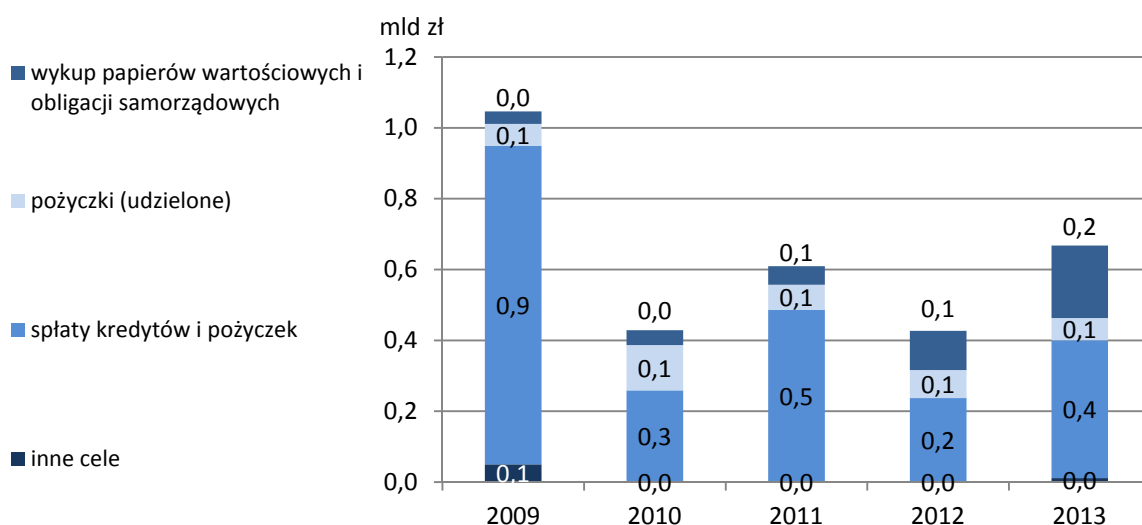
W 2013 r. województwa zrealizowały **przychody** w łącznej wysokości 2 004,3 mln zł, zaś **rozchody** w wysokości 667,7 mln zł. Przychody z kredytów i pożyczek stanowiły 24,0%, zaś z nadwyżki z lat ubiegłych – 5,3%. Rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek stanowiły 58,3%, zaś wykup obligacji samorządowych – 30,6%.

Wykres 65. Przychody województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 66. Rozchody województw

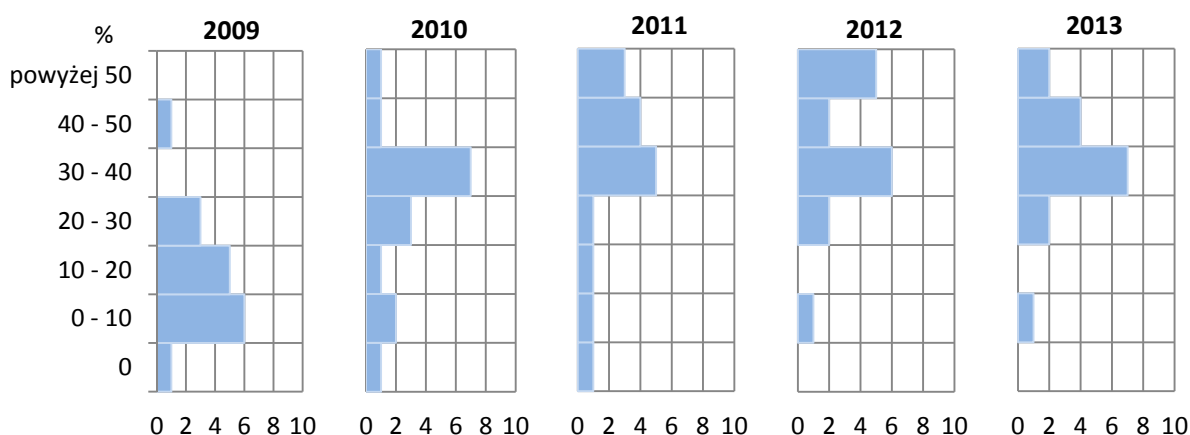
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.5. ZADŁUŻENIE WOJEWÓDZTW

Zobowiązania wystąpiły we wszystkich województwach i na koniec 2013 r. wyniosły łącznie 6 625,1 mln zł (o 8,4% więcej niż w roku poprzednim). Wzrost był m.in. wynikiem wyższej o 5,8% wartości zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek, które stanowiły prawie całość zobowiązań (92,3%), tj. 6 114,9 mln zł. W większości były to długoterminowe kredyty i pożyczki wynoszące 6 105,4 mln zł. Na zobowiązania z tytułu papierów wartościowych przypadało 340,1 mln zł, czyli o 1,4% więcej niż w roku poprzednim. Zobowiązania wymagalne wzrosły znacznie, z 0,4 mln zł do 170,1 mln zł po dwóch latach spadku.

Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2013 r. wyniósł 41,1%, podczas gdy w 2012 r. było to 40,1%, zaś w 2011 r. – 36,9%. W jednym województwie relacja ta przekroczyła 70%. Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów związanych z udziałem środków unijnych w 2013 r. wyniósł 38,7% (czyli o 0,3 p. proc. więcej niż przed rokiem). W jednym województwie relacja ta przekroczyła 60%.

Wykres 67. Województwa według relacji zadłużenia do dochodów^a

^a Całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

PODSUMOWANIE

Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego w 2013 r. była prowadzona w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*, a dane dotyczące sposobu przekazywania środków europejskich JST były w pełni porównywalne z rokiem poprzednim.

W 2013 r. **dochody ogółem** budżetów JST wyniosły 183 458,3 mln zł i były wyższe o 3,4% niż w roku poprzednim. Przy **wydatkach ogółem** na poziomie 183 838,6 mln zł (wyższych o 1,9% niż w 2012 r.), **deficyt budżetowy** JST zmniejszył się do kwoty 380,4 mln zł.

Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 1674 jednostkach tj. 59,6% wszystkich JST. W 188 jednostkach tj. 6,7% JST, relacja nadwyżki do dochodów była wyższa niż 10%. Deficyt budżetowy odnotowało 1 135 jednostek tj. 40,4% wszystkich JST, w tym w 175 jednostkach tj. 6,2% JST deficyt przekroczył poziom 10% dochodów. Dla porównania, nadwyżkę budżetową w 2012 r. osiągnęło 1 542 jednostki samorządu terytorialnego (54,9% ogółu), z czego w 230 jednostkach (8,2%) relacja nadwyżki do dochodów była wyższa niż 10%. Deficyt wystąpił w 1 267 jednostkach, tj. 45,1% wszystkich samorządów, przy czym w 247 jednostkach (8,8% ogółu) deficyt przekraczał 10% dochodów.

Łączna kwota **dotacji ogółem** przekazanych w 2013 r. do JST wynosiła 40 400,9 mln zł. Dotacje celowe wyniosły 26 442,0 mln zł i wzrosły o 5,2% w porównaniu z 2012 r., zaś dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§ 200 i §620) wyniosły łącznie 13 958,9 mln zł i spadły o 3,9% w porównaniu do roku poprzedniego.

W 2013 r. **wydatki bieżące** wyniosły 148 831,9 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 2,8%. **Wydatki majątkowe** ukształtowały się na poziomie 35 006,7 mln zł i spadły o 1,7% w porównaniu z 2012 r.

Zobowiązania ogółem JST w końcu 2013 r. osiągnęły kwotę 69 159,1 mln zł i wzrosły w ciągu roku o 2,0%. Wskaźnik zadłużenia, liczony jako udział zobowiązań ogółem w relacji do wykonanych dochodów ogółem, wyniósł 37,7% (spadek o 0,5 p. proc w porównaniu do roku poprzedniego). Przy wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych, wskaźnik ten wyniósł 32,1% i był o 2,5 p. proc. niższy niż rok wcześniej.

SUMMARY

The financial economy of Local Governments Units (LGU) in 2013 was conducted under the provisions of the Act on public finances of 27 August 2009. Data on the transferring European funds to LGU in 2013 were fully comparable with the data from the previous year.

In 2013, the **total revenue** of budgets of LGU amounted to 183 458.3 million PLN and was increased by 3.4% from the previous year. With the **total expenditure** of 183 838.6 million PLN (higher by 1.9% than in 2012) budget **deficit** of LGU fell to 380.4 million PLN.

Budgetary surplus occurred in 1674 units, i.e. 59.6% of all LGU. In 188 units, i.e. 6.7% of local government, the surplus income ratio was higher than 10%. Budget deficit was recorded in 1 135 units, i.e. 40.4% of all LGU, including 175 units, i.e. 6.2% of local government deficit exceeded 10% of the income. For comparison, a budget surplus in 2012 reached 1 542 local government units (54.9% of the total), of which 230 units (8.2%), the ratio of surplus revenue was higher than 10%. Deficit occurred in 1 267 units, i.e. 45.1% of all LGU, and in 247 units (8.8% of the total) it exceed 10% of income.

The total amount of the **total grants** transferred in 2013 to LGU reached 40 400.9 million PLN. The **targeted grants** amounted to 26 442.0 million PLN and increased by 5.2% in comparison to 2012. The grants provided under programs financed with the participation of European funds, other non-refundable foreign funds and payments from budget of European funds (grants from paragraphs: 200 and 620) amounted to 13 958.9 million PLN and decreased by 3.9% in comparison to the previous year.

In 2013, **current expenditures** amounted to 148 831.9 million PLN, which meant an increase of 2.8%. **Capital expenditure** reached level of 35 006.7 million PLN and decreased by 1.7% compared to 2012.

Total liabilities of LGU in the end of 2013 amounted 69 159.1 million PLN and have increased during this year by 2.0%. The debt ratio, reflecting to relation of total liabilities to achieved total income, reached the level of 37.7% (decrease by 0.5 p.p.). The LGU debt ratio which excluded liabilities connected with financing European Union programmes and projects has attained the level of 32.1%, and was lower of 2.5 p.p. than in 2012.

ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE

Ważniejsze akty prawne dotyczące gospodarki budżetowej jednostek samorządu terytorialnego:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. 1990 Nr 16, poz. 95) – akt uchylony;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 594, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity Dz. U. 1991 Nr 9, poz. 31, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz. U. 1991 Nr 80, poz. 350, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity Dz. U. 1992 Nr 21, poz. 86, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 1994 Nr 27, poz. 96, z późn. zm.) – akt uchylony;
- Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. 1994 Nr 79, poz. 363, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 42, poz. 274, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (znowelizowana Dz. U. 2013, poz. 1399);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 596, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 595, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. 1998 Nr 96, poz. 603, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. 1998 Nr 133, poz. 872, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2002 (Dz. U. 1998 Nr 150, poz. 983, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych, (Dz. U. 1998 Nr 155, poz. 1014, z późn. zm.) – akt uchylony;
- Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. 2000 Nr 48, poz. 550, z późn. zm.) – akt uchylony;
- Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. 2003 Nr 188, poz. 1840 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2010 Nr 80, poz. 526, z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. 2003 Nr 228, poz. 2255, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 64, poz. 593.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. 2004 Nr 116, poz. 1206);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 674);
- Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 2004 Nr 273, poz. 2703 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2005 Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.) – akt uchylony;
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. 2006 Nr 225, poz. 1635, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. 2006 Nr 227, poz. 1658);
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (tekst jednolity Dz. U. 2006 Nr 249, poz. 1828);
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2006 Nr 249, poz. 1832);
- Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2008 Nr 220, poz. 1419);
- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz. U. 2008 Nr 216, poz. 1370);
- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2009 Nr 1, poz. 2);
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. 2009 Nr 19, poz. 100);
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. 2009 Nr 92, poz. 753);
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. 2009 Nr 52, poz. 420 z późn. zm.) – akt uchylony;
- Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym (tekst jednolity z wyjątkiem art. 2 - Dz. U. 2013, poz. 1166);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 885);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 września 2009 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2009 Nr 202, poz. 1551);

- Ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2009 Nr 215, poz. 1664);
- Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 Nr 40, poz. 229);
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej (Dz. U. 2010 Nr 155, poz. 1035);
- Ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. 2010 Nr 217, poz. 1427);
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 Nr 257, poz. 1726);
- Ustawa budżetowa na rok 2011 z dnia 20 stycznia 2011 r. (Dz. U. 2011 Nr 29, poz. 150);
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011 Nr 138, poz. 808);
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. 2011 Nr 112, poz. 654);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2011 Nr 163, poz. 981);
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011 Nr 152, poz. 897);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011 Nr 240, poz. 1429);
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. 2012 Nr 0, poz. 1456);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013, poz. 827);
- Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2013, poz. 1609);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2000 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. 2000 Nr 59, poz. 688, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2001 Nr 24, poz. 279) – akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. 2003 Nr 68, poz. 634, z późn. zm.) – akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2004 Nr 209, poz. 2132, z późn. zm.) – akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2005 Nr 170, poz. 1426) – akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2006 Nr 107, poz. 726, z późn. zm.) - akt uchylony;

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2006 Nr 115, poz. 781) – akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin na rok 2007 (Dz. U. 2006 Nr 169, poz. 1205);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla województw na 2007 (Dz. U. 2006 Nr 169, poz. 1206);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla powiatów na rok 2007 (Dz. U. 2006 Nr 169, poz. 1208);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2006 (Dz. U. 2007 Nr 102, poz. 697);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie części podziału oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w 2009 r. (Dz. U. 2008 Nr 235, poz. 1588);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2008 (Dz. U. 2009 Nr 108, poz. 905);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie utworzenia, ustalenia granic i nazw gmin oraz siedzib ich władz, ustalenia granic niektórych miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz. U. 2009 Nr 120, poz. 1000);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. 2009 Nr 202, poz. 15580);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie trybu zwrotu wydatków gmin wykonywanych w ramach funduszu sołeckiego (Dz. U. 2010 Nr 21, poz. 106);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2010 Nr 20, poz. 103);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2010 r. w sprawie dysponowania rezerwą ogólną budżetu państwa (Dz. U. 2010 Nr 45, poz. 257);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2010 Nr 38, poz. 207 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 lipca 2010 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2009 (Dz. U. 2010 Nr 135, poz. 908);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (Dz. U. 2010 Nr 241, poz. 1616);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. 2010 Nr 249, poz. 1658);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie przypadków, w których nie stosuje się ograniczeń dotyczących zaciągania niektórych zobowiązań finansowych

przez jednostki sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa. (Dz. U. 2010 Nr 250, poz. 1678);

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 czerwca 2011 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2010 (Dz. U. 2011 Nr 133, poz. 769);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 sierpnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. (Dz. U. 2011 Nr 185, poz. 1098);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (Dz. U. 2011 Nr 201, poz. 1184);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2011 Nr 296, poz. 1758);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. 2011 Nr 298, poz. 1766);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego (Dz. U. 2011 Nr 298, poz. 1767);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2011 (Dz. U. 2012, poz. 824);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie przywrócenia miastu Wałbrzych statusu miasta na prawach powiatu oraz ustalenia granic powiatu wałbrzyskiego (Dz. U. 2012, poz. 853);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (Dz. U. 2012, poz. 1401);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2013 (Dz. U. 2012, poz. 1541).

ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS

STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT

DANE ILOŚCIOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

LOCAL GOVERNMENT UNITS' QUNTITATIVE DATA

TABL. 1 LICZBA GMIN WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

NUMBER OF GMINAS BY ADMINISTRATIVE DIVISION

TABL. 2 LICZBA POWIATÓW WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

NUMBER OF POWIATS BY ADMINISTRATIVE DIVISION

TABL. 3. LICZBA LUDNOŚCI WEDŁUG WOJEWÓDZTW I PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

POPULATION BY VOIVODSHIP AND ADMINISTRATIVE DIVISION

DANE FINANSOWE

FINANCIAL DATA

I. GOSPODARKA BUDŻETOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO - OGÓŁEM

LOCAL GOVERNMENT UNITS' BUDGETARY ECONOMY - TOTAL

TABL. 1. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 2. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN RAZEM

TOTAL GMINAS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL.3. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH

URBAN GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL.4. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH

URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 5. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH

RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 6. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW

POWIATS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 7. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU

CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 8. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW

VOIVODSHIPS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

II. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST - WEDŁUG WOJEWÓDZTW

LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP

TABL. 1. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW

GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP

TABL. 2. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW GMIN: MIEJSKICH, MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH

WEDŁUG WOJEWÓDZTW

URBAN, URBAN-RURAL AND RURAL GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER

REVENUE BY VOIVODSHIP

- TABL. 3. DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 4. DOTACJE CELOWE DLA GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 5. DOTACJE §§ 200 I 620 DLA GMIN OGÓŁEM ORAZ GMIN: MIEJSKICH, MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW
TOTAL GMINAS' AND URBAN, URBAN-RURAL, RURAL GMINAS' §§ 200 I 620 GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL.6. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 7. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 700 - GOSPODARKA MIESZKANIOWA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 700 - HOUSING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 8. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 9. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 854 - EDUCATIONAL CARE" BY VOIVODSHIP
- TABL.10. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 900 - MUNICIPAL WASTE AND ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP
- TABL. 11. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 921 - KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 921 – CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE" BY VOIVODSHIP
- TABL. 12. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW GMIN ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP
- TABL. 13. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP
- TABL. 14. DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 15. DOTACJE CELOWE DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 16. DOTACJE §§ 200 I 620 DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' §§ 200 I 620 GRANTS BY VOIVODSHIPS
- TABL. 17. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP

- TABL. 18. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 19. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW POWIATÓW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP
- TABL. 20. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP
- TABL. 21. DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 22. DOTACJE CELOWE DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 23. DOTACJE §§ 200 I 620 DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' §§ 200 I 620 GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 24. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 25. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 26. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIAŁACH 852 I 853 - POMOC SPOŁECZNA I POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE ON "SECTION 851 – HEALTH CARE" AND "SECTIONS 852 AND 853 – WELFARE AND OTHER TASKS OF SOCIAL POLICY" BY VOIVODSHIP
- TABL. 27. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 900 - MUNICIPAL WASTE AND ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP
- TABL. 28. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP
- TABL. 29. DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP
- TABL. 30. DOTACJE CELOWE DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP

- TABL. 31. DOTACJE §§ 200 I 620 DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS'§§ 200 I 620 GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 32. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 33. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 600 - TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ" ORAZ W "DZIALE 010 - ROLNICTWO I ŁOWIECTWO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 600 – TRANSPORT AND COMMUNICATION" AND "SECTION 010 – AGRICULTURE AND HINTING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 34. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 851 – HEALTH CARE" AND "SECTION 801 – EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 35. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP

III. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST WEDŁUG DZIAŁÓW

LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE AND EXPENDITURE BY SECTION

- TABL. 1. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 2. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 3. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 4. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 5. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 6. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 7. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 8. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 9. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW
TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION
- TABL. 10. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP
- TABL. 11. DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
POWIATS' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION
- TABL. 12. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION

- TABL. 13. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP
- TABL. 14. DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION
- TABL. 15. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW
I WYBRANYCH DZIAŁÓW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION
- TABL. 16. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
I WOJEWÓDZTW
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND
VOIVODSHIP*
- TABL. 17. DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
VOIVODSHIP' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION
- TABL. 18. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
VOIVODSHIP' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION

**IV. GOSPODARKA BUDŻETOWA ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH, GOSPODARSTW POMOCNICZYCH,
FUNDUSZY CELOWYCH I ŚRODKÓW SPECJALNYCH W LATACH 2003 – 2010**
***FINANCIAL ECONOMY OF BUDGETARY ENTERPRICES, SUBSIDIARY UNITS, DESIGNATED FUNDS
AND SPECIAL FUNDS IN 2003-2010***

- TABL. 1. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 2. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 3. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU
WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY
VOIVODSHIP*
- TABL. 4. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
*VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND
EXPENDITURE*
- TABL. 5. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 6. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH POWIATÓW WEDŁUG
WOJEWÓDZTW
POWIATS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 7. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU
WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*CITIES ON POWIAT STATUS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY
VOIVODSHIP*
- TABL. 8. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 9. FUNDUSZE CELOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – RAZEM
LOCAL GOVERNMENTS' DESIGNATED FUNDS - TOTAL

- TABL. 10. FUNDUSZE CELOWE GMIN
GMINAS' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 11. FUNDUSZE CELOWE POWIATÓW
POWIATS' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 12. FUNDUSZE CELOWE MIAST NA PRAWACH POWIATU
CITIES ON POWIAT STATUS' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 13. FUNDUSZE CELOWE WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 14. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 15. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 16. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 17. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP

V. RACHUNEK DOCHODÓW WŁASNYCH - WEDŁUG SZCZEBLI JST W LATACH 2003 – 2010
OWN REVENUES ACCOUNT – BY LOCAL GOVERNMENT UNITS' LEVEL IN 2003-2010

- TABL. 1. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 2. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 3. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 4. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOME AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP

VI. PRZYCHODY I ROZCHODY JST
LOCAL GOVERNMENT UNITS' INCOME AND OUTGOING

- TABL.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – RAZEM
SOURCES OF LOCAL GOVERNMENTS' INCOME AND OUTGOING - TOTAL
- TABL.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW GMIN
SOURCES OF GMINAS' INCOME AND OUTGOING
- TABL.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW POWIATÓW
SOURCES OF POWIATS' INCOME AND OUTGOING

TABL.4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU
SOURCES OF CITIES ON POWIAT STATUS' INCOME AND OUTGOING

TABL.5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW WOJEWÓDZTW
SOURCES OF VOIVODSHIP' INCOME AND OUTGOING

VII. ZOBOWIĄZANIA JST

LOCAL GOVERNMENT UNITS' LIABILITY

TABL. 1. ZOBOWIĄZANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG TYTUŁÓW
DŁUŻNYCH

LOCAL GOVERNMENTS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 2. ZOBOWIĄZANIA GMIN WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

GMINAS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 3. ZOBOWIĄZANIA POWIATÓW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

POWIATS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 4. ZOBOWIĄZANIA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

CITIES ON POWIAT STATUS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 5. ZOBOWIĄZANIA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

VOIVODSHIP' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

VIII. SAMORZĄDOWE ZAKŁADY BUDŻETOWE

LOCAL GOVERNMENTS' BUDGETARY ENTERPRICES

TABL. 1. PRZYCHODY I KOSZTY GMINNYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

TABL. 2. PRZYCHODY I KOSZTY POWIATOWYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

TABL. 3. PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA
PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW

CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

TABL. 4. PRZYCHODY I KOSZTY WOJEWÓDZKICH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

VOIVODSHIP' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

SPIS TABLIC

TABL. 1. LUDNOŚĆ POLSKI WEDŁUG WOJEWÓDZTW I TYPÓW GMIN W 2013 R.	15
TABL. 2. WYDATKI ZREALIZOWANE PRZEZ JST W RAMACH FUNDUSZU SOŁECKIEGO.....	19
TABL. 3. SAMORZĄDOWE ZAKŁADY BUDŻETOWE	21
TABL. 4. WSKAŹNIKI UDZIAŁÓW JST WE WPŁYWACH Z PODATKU DOCHODOWEGO	24
TABL. 5. WSKAŹNIK UDZIAŁU BUDŻETÓW JST WE WPŁYWACH Z PIT I CIT.....	24
TABL. 6. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW JST	31
TABL. 7. DOCHODY JST	32
TABL. 8. DOCHODY OGÓŁEM WEDŁUG SZCZEBLI JST	33
TABL. 9. ZMIANA DOCHODÓW JST.....	34
TABL. 10. DOCHODY WŁASNE JST	34
TABL. 11. WPŁYWY Z PODATKÓW PIT I CIT W DOCHODACH JST	36
TABL. 12. DOTACJE OGÓŁEM JST	37
TABL. 13. SUBWENCJA OGÓLNA JST	38
TABL. 14. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH.....	39
TABL. 15. OTRZYMANE ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH W 2013 R. WEDŁUG SZCZEBLI JST.....	40
TABL. 16. WYDATKI WEDŁUG SZCZEBLI JST.....	41
TABL. 17. WYDATKI OGÓŁEM JST	41
TABL. 18. ZMIANA WYDATKÓW JST	42
TABL. 19. WYDATKI JST NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH.....	43
TABL. 20. WYDATKI JST NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH W 2013 R.....	44
TABL. 21. WYNIK FINANSOWY JST.....	45
TABL. 22. LICZBA JST Z NADWYŻKĄ I DEFICYTEM BUDŻETOWYM	45
TABL. 23. RÓŻNE MIARY WYNIKU BUDŻETÓW JST I ICH RELACJI DO DOCHODÓW OGÓŁEM	47
TABL. 24. LICZBA JST WYKAZUJĄCYCH NADWYŻKĘ/DEFICYT WEDŁUG RÓŻNYCH MIAR WYNIKU BUDŻETÓW.....	48
TABL. 25. ZOBOWIĄZANIA POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI JST Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK ZWIĄZANYCH Z WYKORZYSTANIEM ŚRODKÓW Z UE	51

TABL. 26. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM	54
TABL. 27. DOCHODY GMIN.....	55
TABL. 28. DOCHODY WŁASNE GMIN OGÓŁEM	57
TABL. 29. DOTACJE OGÓŁEM GMIN	59
TABL. 30. SUBWENCJA OGÓLNA GMIN	60
TABL. 31. WYDATKI GMIN	61
TABL. 32. WYDATKI GMIN	64
TABL. 33. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU	71
TABL. 34. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU	72
TABL. 35. WYKONANIE DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU	73
TABL. 36. DOTACJE OGÓŁEM MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	75
TABL. 37. SUBWENCJA OGÓLNA MIAST NA PRAWACH POWIATU	77
TABL. 38. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	78
TABL. 39. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW.....	83
TABL. 40. DOCHODY POWIATÓW	84
TABL. 41. DOCHODY WŁASNE POWIATÓW.....	85
TABL. 42. DOTACJE POWIATÓW	86
TABL. 43. SUBWENCJA OGÓLNA POWIATÓW	87
TABL. 44. WYDATKI POWIATÓW	88
TABL. 45. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW	92
TABL. 46. DOCHODY WOJEWÓDZTW	93
TABL. 47. DOCHODY WŁASNE WOJEWÓDZTW	94
TABL. 48. DOTACJE OGÓŁEM WOJEWÓDZTW	95
TABL. 49. SUBWENCJA OGÓLNA WOJEWÓDZTW	96
TABL. 50. WYDATKI WOJEWÓDZTW	97

SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. LUDNOŚĆ POLSKI WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2013 R.	14
WYKRES 2. BUDŻETY JST.....	31
WYKRES 3. DOCHODY I WYDATKI JST NA 1 MIESZKAŃCA.....	32
WYKRES 4. DOCHODY JST.....	33
WYKRES 5. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH JST.....	35
WYKRES 6. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R).....	35
WYKRES 7. STRUKTURA OTRZYMANYCH PRZEZ JST DOTACJI CELOWYCH.....	38
WYKRES 8. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓLFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH ORAZ POZOSTAŁE DOCHODY JST.....	40
WYKRES 9. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE W BUDŻETACH JST.....	42
WYKRES 10. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH JST (R/R).....	42
WYKRES 11. WYDATKI NA FINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH ORAZ POZOSTAŁE WYDATKI JST.....	44
WYKRES 12. LICZBA JST WEDŁUG RELACJI WYNIKU FINANSOWEGO DO WYKONANYCH DOCHODÓW.....	45
WYKRES 13. WYNIK OPERACYJNY BUDŻETÓW JST.....	46
WYKRES 14. PRZYCHODY JST.....	49
WYKRES 15. ROZCHODY JST.....	50
WYKRES 16. ZADŁUŻENIE JST NA TLE SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH.....	51
WYKRES 17. WSKAŹNIK RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW.....	52
WYKRES 18. LICZBA JST WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW W 2013 R. ^A	53
WYKRES 19. BUDŻETY GMIN.....	54
WYKRES 20. DOCHODY GMIN.....	56
WYKRES 21. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN.....	58
WYKRES 22. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R).....	58
WYKRES 23. STRUKTURA DZIAŁOWA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ GMINY.....	60
WYKRES 24. WYDATKI WEDŁUG TYPÓW GMIN.....	62
WYKRES 25. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKÓW (R/R).....	62

WYKRES 26. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW GMIN.....	63
WYKRES 27. WYNIK WEDŁUG TYPÓW GMIN	65
WYKRES 28. GMINY WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW.....	66
WYKRES 29. PRZYCHODY GMIN	67
WYKRES 30. ROZCHODY GMIN.....	68
WYKRES 31. GMINY WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW ^A	69
WYKRES 32. BUDŻETY MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	71
WYKRES 33. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	72
WYKRES 34. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	74
WYKRES 35. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R)	74
WYKRES 36. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ MIASTA NA PRAWACH POWIATU.....	76
WYKRES 37. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE W BUDŻETACH MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	79
WYKRES 38. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R)	79
WYKRES 39. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW OGÓŁEM MIAST NA PRAWACH POWIATU	79
WYKRES 40. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW	80
WYKRES 41. PRZYCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU	80
WYKRES 42. ROZCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU	81
WYKRES 43. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODU ^A	82
WYKRES 44. BUDŻETY POWIATÓW	83
WYKRES 45. DOCHODY POWIATÓW	84
WYKRES 46. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW	85
WYKRES 47. ZMIANA DOCHODÓW Z TYTUŁU CIT I PIT (R/R).....	85
WYKRES 48. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ POWIATY.....	87
WYKRES 49. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW POWIATÓW	88
WYKRES 50. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE POWIATÓW	89
WYKRES 51. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R)	89
WYKRES 52. POWIATY WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW.....	90
WYKRES 53. PRZYCHODY POWIATÓW	90
WYKRES 54. ROZCHODY POWIATÓW.....	91

WYKRES 55. POWIATY WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA W RELACJI DO DOCHODÓW ^A	91
WYKRES 56. BUDŻETY WOJEWÓDZTW	92
WYKRES 57. DOCHODY WOJEWÓDZTW	93
WYKRES 58. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH WOJEWÓDZTW	94
WYKRES 59. ZMIANA DOCHODÓW WŁASNYCH, PIT, CIT ORAZ DOCHODÓWZ MAJĄTKU (R/R).....	94
WYKRES 60. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ WOJEWÓDZTWA	96
WYKRES 61. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW OGÓŁEM WOJEWÓDZTW	98
WYKRES 62. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE WOJEWÓDZTW	99
WYKRES 63. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R)	99
WYKRES 64. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW	100
WYKRES 65. PRZYCHODY WOJEWÓDZTW	100
WYKRES 66. ROZCHODY WOJEWÓDZTW	101
WYKRES 67. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW ^A	101